

גליון פג
אדר - ניסן
שנת ה'תשפ"ה

דעת תורה בנושאי ארץ הקודש ת"ו

קדושת ציפון

התאחדות החרדים לדרישת ציפון על טהרת הקודש

12 כן נזכרה לעשותו 22

6 שלום עם האויב - 16
או בטחון בה' ומלחמה?
השתדלות ובטחון - מחזקיהו ועד ימינו

מאמרי פורים

מאמר אחד פשוט, כפול בחלקיו,
על פורים המשולש, ומרובע עמודים.
ומאמר על החימוש הגרעיני

8

21

חשיפה מיוחדת
לקראת פורים!
פיצוח הכנית הגרעיני
של איראן!

הזכונו לזעירה השגרתית

סמוך לחג השבועות פרטים בגב הגליון

תוכן הגליון

חלק א' - מאמרים:

30 מדור חדש - ספרי הארץ לגאון ולתפארת - ביקורת ספרי ארץ ישראל: הספר "עזה מאז ולתמיד" מאת ישראל שפירא

24 | 32 לוח מודעות

- 18 בית המדרש קוראים כותבים ותגובות המערכת
- 18 הורשתם מצות 'הורשתם' - הגיע הזמן. כמה הערות, גם על פורים ופסח
- 20 מכתבים שונים להפיץ! משמעות היחס של ממשל טראמפ לישראל. המקדש הוא דבר מציאותי
- מאמרים
- 21 מאמר לפורים 'תוכנית הגרעין של איראן'
- 22 קרבן פסח תשפ"ו

15 בעקבות הספר הקדוש 'אם הבנים שמחה' חלק כ' רבנו מבאר את דרכי הגאולה, שכשתבוא 'בעתה' באופן של לא זכו, היא תהיה בדרך הטבע ולא על-ידי נסים גלויים שלא כדרך הטבע ליקט: הרב בצלאל גנז

16 המשך סדרת 'מחזה ישעיהו' סופו של שבנא המורד במלכות שמים ובית דוד הרב חיים דוידוביץ'

חלק ב' - המגזין:

25 גדולי ישראל בונים את ארץ ישראל - פרק ד' אהבת ארץ ישראל + משנת המופלאה של רבי אריה פומרנצ'יק מתוך הספר החדש 'נחלת יעקב'

28 רשמים מלאי-הוד משבת ויחי בחברון ועל שורש בני מקיר בן מנשה ששמענו מפי הרב מאיר גולדמינץ

29 מקומות בארץ - שכס, חלק ו' פילוג הממלכה + פילוג העם + פילוג עבודת הא-להים הרב מאיר גולדמינץ

3 דעת תורה מסודר לפי ימות השנה: ב' אדר - מרן רבי ישראל אלתר בעל ה'בית ישראל' מגור זצוק"ל + ט"ו אדר - מרן הגאון רבי חיים קניבסקי זצוק"ל + כ' אדר תשנ"ה - מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצוק"ל + י"ב ניסן - הגאון הצדיק רבי שמשון דוד פינקוס זצוק"ל + י"ז ניסן - מרן הגאון רבי שלמה וולבה זצוק"ל

6 על השתדלות ובטחון כאומה וכיהודים וחובתנו כיהודים חרדים בשעה הזאת הרב יהודה אפשטיין - יו"ר האגודה אשר קדשנו במצוותיו וצונו על מקרא

8 חלק א' - מקרא של מגילה שחל להיות בערב שבת 10 חלק ב' - פורים שחל להיות בשבת הרב חיים מאיר אינהרן

12 חסל סידור פסח הרב משה מלוביצקי

13 הגאולה העתידה בצורת גאולת מצרים או שונה הרב בצלאל גנז

גליון 83 אדר - ניסן תשפ"ה

מו"ל: עמותת 'קדושת ציון'

יו"ר ועורך ראשי: הרב יהודה אפשטיין
עורך תוכן ועורך אחראי: הרב יואל ברמן
עריכה לשונית: הרב יהודה אפשטיין
עורך משנה: הרב פסח הלפרין
ציילומים: ויקיפדיה, ארכיון האגודה, אוספים פרטיים.

עיצוב ועימוד:

קליין זק7305@gmail.com

ועדת ביקורת

דוא"ל: ph@kedushastzion.org

מחלקת הפצה

דוא"ל: hafatza@kedushastzion.org

להרשמה לקבלת הגליונות בדוא"ל,

ולשאלות בכל ענין:

office@kedushastzion.org

079-6073701 שלוחה 9

077-3181693

מודפס באלפי עותקים, ומופץ בריכוזים החרדיים ברחבי ארץ ישראל ובחו"ל.

אין המערכת אחראית לתוכן הפרסומות.

אפשר לקבל את מכתב תמיכת הרבנים באגודת 'קדושת ציון' שהתפרסם בגליונות קודמים בשליחת בקשה לדוא"ל האגודה.

לע"נ

שמואל שמשון בן ישראל

לאה מרים בת ישראל

דב בער בן משה

יהודית חביבה בת ר' שלום יוסף

משפחת רבין

הערת המערכת: גליון זה משמש

במה לנושאים שונים הנוגעים לדרישת ציון. המאמרים והכתבות נמצאו ראויים להופיע בבמה זו, אבל תוכן הדברים הם על אחריות הכותבים בלבד. הארות והערות שתקבלנה בשמחה ובברכה, לדון כדרכה של תורה, ובפרט כדרכם של תלמידי חכמים שבארץ ישראל, הנוחים זה לזה בהלכה. והאמת והשלום אהבו.

דוא"ל לענייני הגליון ולתגובות:

DOAR@KEDUSHASTZION.ORG

הוצאה לאור

גליון חודשי

כנסים

ימי עיון

שיעורים והרצאות

טיולים וספורים חינוכיים

קורא יקר,

הפניה הו בלשון 'קורא יקר' - אינה שגרת לשון. היא מבטאת את התחושה האמיתית המקננת בקרבנו - מערכת הכותבים, העורכים, המפיצים והפעילים של אגודת 'קדושת ציון' - כלפי אותם קוראים יקרים, שזכו להפנים את המסרים של האגודה ולכוון את תפיסת החיים והמציאות שלהם על-פיהם.

לעיתים נדמה, שמדי הרבה מונח על כתפיהם של מעטים מדי. לעיתים נדמה, כי בהעדר מצפן לאומי, כאשר הים רועש וגועש ומעטים יודעים היכן נמצא חוף המבטחים, יותר מכך - מעטים בכלל חושבים שקיים כזה חוף - האחריות המוטלת על אלו שמבינים ויודעים היא אחריות כפולה ומכופלת.

קוראינו היקרים הם אכן יקרים באיכות, אך יותר מכך - לכל אחד מאלו שזכו לקרוא, להבין ולהפנים - ישנו משקל סגולי עצום ביחס לחלקו באוכלוסייה. כל אחד ואחד - מוטלת עליו החובה להיות שגיר של הרעיון, שאינו בגדר שעשוע אינטלקטואלי גרידא, כי אם דרך חיים של תשובה לאומית אל ה' על-מנת לכוון את ממלכתו על-ארץ ולחשוך מאתנו את האסונות הנוראיים הכרוכים בסרוב לקבל את עול מלכותו. אסונות שטעמנו ולו משהו מהם לפני מעט יותר משנה.

האירועים האדירים המתרחשים סביבנו, התהפוכות המדיניות - עלייתו של טראמפ שנשלח מאת בורא עולם לעורר אותנו אל יעודנו ולנפץ את המיתוסים שהשתעבדנו להם עד כה בדבר אי-יכולת, כביכול, לקיים את רצון ה' הכתוב בתורתו בזירה המדינית והביטחונית, ולצל זאת התהליכים הנפלאים שעוברים על החברה הישראלית, שאחר מעל שבעים שנות חינוך כפרי ומאות מיליארדים שהושקעו בו - מתקיימת בנו נבואת יחזקאל של 'זרקתי עליכם מים טהורים' ורבים רבים שבים אל צור מחצבתם - כל התהליכים הללו מחייבים אותנו, קהל יראי ה', להתעורר ולהתבונן, לשנע מתניינם ולפעול על-פי משק כנפי ההיסטוריה, הצועדת בצעדי ענק לעבר גאולת עולמים.

אגודת 'קדושת ציון' הפכה ברבות השנים לגוף הציבורי היחיד שאומר את האמיתות הנצרכות הללו ללא מורא, ודווקא מתוך לב לבו של ציבור היראים היא מעלה את התביעה לכוון מלכות התורה בכל רחבי ארצנו. כל מי שמבין את גודל השעה, חייב לערוך את חשבון נפשו - כיצד אני תורם מיכולותי, מכשרונותי, מהתורה שזכיתי ללמוד ומהממון שחנני הבורא - כדי להרתם למערכה על עתיד האומה. בהזדמנות זו נשתף אתכם, כי אחר ימי הפורים וחג חרותנו, נכנס להילוך גבוה לקראת הועידה הארצית השנתית, שתיערך השנה בליל שישי הסמוך לחג הביכורים זמן מן תורותנו, להודות על הנחלת הארץ לאבותינו ולנו, ולהכריז על שאיפתנו לכוון בה את ממלכת התורה, ומתוך תפילה, הודיה ותחושת שליוחות, שהמסר של 'קדושת ציון' יהדהד היטב ויונחל בכל העוצמה בקרב הציבוריות החרדית, ובעקבותיה - בקרב כל עם ה'. פרטים מדויקים יבואו בהמשך בעור ה' - נדאי לעקוב.

בברכת התורה, שלכם - העורך

ישראל שפירא

יהודה אפשטיין - יו"ר אגודת 'קדושת ציון' - התאחדות החרדים לדרישת ציון על טהרת הקודש.

מתחברים למשמעות התורנית המעשית של ארץ ישראל

kdust.office@gmail.com | טל: 079-538-3396 | qdushat-zion.022.co.il

לתרומה: נדרים פלוס: 'אגודת קדושת ציון' | בנק מזרחי (20) סניף 459 מספר חשבון 109491 - 'קדושת ציון'

דעת תורה

עורך המדור - הרב דוד מלינובסקי

במדור זה נביא בעזר ה' עניני דרישת ציון והמסתעף מדברי גדולי ישראל, שיום פטירתם חל בחודשי הגליון.
הקוראים החשובים מזמנים לשלוח חומרים מתאימים (נא להקפיד לציין מקור) לעורך מדור זה בדוא"ל MD@KEDUSHASTZION.ORG

פעמים רבות לעלות בלי חשבונות. ישנן תשובות רבות, בהן הוא מתיחס לחשיבות העליה לארץ ישראל, וכאן הבאנו מקצתן.

מצוות ישוב ארץ ישראל

ש. האם מצות ישוב ארץ ישראל בזה"ז דרבנן או דאורייתא.

ת. **דאורייתא**¹ (ארץ חיים עמ' כה).

יהודי שזכה לעלות לארץ ישראל מארה"ב אמר למרן (שליט"א) [זצ"ל] שלפני שעלה לארץ היו רבים שאמרו לו שאסור כעת לעלות, וצריך לחכות לעת ביאת המשיח, ואז יהיה אפשר לעלות, ושאלתו בפיו האם הם צודקים בזה.

וענה הרב: **חלילה! זו מצוה לעלות**. האם זו מצות עשה דאורייתא שנוהגת גם היום? והשיב הרב: **כן** (פנתח את ירך עמי תקיא).

מצות ישוב ארץ ישראל בכל רגע

ש. האם כל רגע ורגע שגר בארץ ישראל, מקיים מצות עשה לדעת הרמב"ן, או שרק בבא להתיישב מקיים מצות עשה, וצ"ע.

ת. **כל רגע**.

ש. אם נאמר שכל רגע ורגע שגר בארץ ישראל מקיים מצות עשה, האם זהו דוקא כשהגיע מחו"ל לארץ ישראל, או גם באופן שנוולד בארץ.

ת. **גם כשנוולד כאן** (דולה ומשקה עמ' 349).

גדרי המצוה

ש. רש"י (גיטין ת: ד"ה משום ישוב ארץ ישראל) כתב לגרש גויים וליישב ישראל בה, האם לפי זה הקונה בית בא"י מיהודי לא קיים מצות ישוב ארץ ישראל, דהא לא גירש גויים?

ת. **בודאי קיים מצוה ומגרש את כל הגויים** (אריה שאג עמ' שסו).

ש. האם צריך להשתדל כל אחד לבנות בית בארץ ישראל, לקיום מצות ישוב ארץ ישראל לרמב"ן. ואיך נהגו גדולי ישראל בזה.

ת. **מי שיכול** (דולה ומשקה עמ' 351).

ש. האם צריך להשתדל לנטוע אילנות בארץ ישראל לקיום מצות ישוב ארץ ישראל, ואיך נהגו גדולי ישראל בזה.

ת. **הכל בכלל** (שם).

ש. מובא בדעת זקנים מבעלי התוספות (ויקרא כה א) בשם המדרש, שאפילו אין לאדם אלא חורבה אחת בתוך גינתו - חייב לעבדה בכל יום. האם אכן אנו סוברים כך, שמי שיש לו עץ פרי בגינתו צריך לעבדה בכל יום?

ת. **אם צריכה, יש מצוה לטפל בה בארץ ישראל** (שו"ת לבנימין אמר עמ' רז).

ש. יש רבנים רבים בחו"ל המתלבטים אם עדיף להם לכהן כרבנים בחו"ל או לעלות לארץ, שהרי בארץ לא חסרים רבנים.

ת. **בארץ ישראל** (ארץ חיים עמ' לב).

דוחה כיבוד הורים

ש. יש רב קהילה בחו"ל שיש לו הורים מבוגרים שגרים על ידו, הרב דנן רוצה לעלות לארץ ישראל ולקיים מצות ישוב ארץ ישראל, אולם הוריו רוצים שישאר בחו"ל לידם, וגם בני הקהילה שלו רוצים שישאר בחו"ל להנהיגם, האם צריך הרב להקשיב להוריו ולבני קהילתו וישאר בחו"ל?

ת. **אינו צריך להקשיב להם ורשאי לעלות לארץ ישראל**² (ארץ חיים עמ' לג).

מרן רבי ישראל אלטר בעל 'בית ישראל' מגור צוק"ל ב' אדר תשנ"ז

כשבני ישראל עוסקים בבנין הארץ כמצווה - יתקיים 'נדחי ישראל יכנס'

TIT המלך ע"ה אמר 'בונה ירושלם ה' נדחי ישראל יכנס', מצות ישוב ארץ ישראל היא להרבות הבנין, הקמתו של כל בנין נוסף בארץ ישראל היא בכלל המצוה של ישוב ארץ ישראל, 'בונה ירושלם ה' - צריכים לבנות עם ה', כלומר להרבות כבוד שמים וכבוד התורה, כשבני ישראל עוסקים בבנין הארץ כמצווה עלינו מפי הקב"ה, יקום הסיפא של הפסוק - 'נדחי ישראל יכנס', ואין דרך אחרת (בית ישראל להבה עמ' רצג).

גאולתן של ישראל קמעא קמעא

שלום וכ"ט לכבוד בן ידידי היקר מו"ה שמחה ... שיחי'

אודות שאלתך בענין השמועות מכ"ק אא"ש [-ה'אמרי אמת'], אין לי ידיעה מה מפרסמים משמו. האמת הוא, שעוד לפני חצי שנה אמר את מאמר חז"ל המובא בירושלמי ברכות (וגם ביומא פרק אמר להם הממונה) - 'כך היא גאולתן של ישראל - קמעא קמעא', פי' מעט מעט כמו [אילת] השחר שזורח מעט מעט. א"ד ידיך דוש"ט עם כל טוב, ישראל (מתוך מכתב שנכתב בסביבות שנת תש"ח, התפרסם בקובץ היכל הבעש"ט יד).

מצוות ישוב ארץ ישראל דוחה כיבוד אב ואם

בספר פאת השולחן (הלכות ארץ ישראל סעיף יט) פסקו, שאין חיוב להישמע להורים בענין מצות ישוב ארץ ישראל, ויעלה לארץ, ומביאים אחרונים ראייה לדבריו מפרשת חיי שרה, שגבי רבקה שאלו אותה 'זיקראו לרבקה ויאמרו אליה התלכי עם האיש הזה ותאמר אלך', וכתב שם רש"י: 'ותאמר אלך מעצמי, ואף אם אינכם רוצים'. לכאורה רבקה שצדקת היתה, תלך מבלי רשות הוריה? אלא מכאן ראייה, שעבור מצות ישוב ארץ ישראל לא צריך לשמוע להורים המתנגדים. והקשה אחד לרבי, מנין שזה היה מטעם מצות ישוב ארץ ישראל, אולי זה היה בגלל הדין שבשידוכים לא צריך לשמוע להורים? וענה הרבי, דאם מטעם השידוך, היה אפשר לקיים שניהם, שיבוא יצחק אליה לחון, ואם בכל זאת אמרה 'אלך', אפילו שאינכם רוצים, מוכח שזה מפני מצות ישוב ארץ ישראל (בית ישראל להבה עמ' כו).

מרן הגאון רבי חיים קניבסקי צוק"ל ט"ז אדר תשע"ב

ידוע ומפורסם כיצד היה מרן הגאון האדיר רבי חיים קניבסקי צוק"ל מעודד ומחשיב את העליה לארץ ישראל, וכיצד היה מורה

1. ראה בקובץ אגרות חזו"א (א עה): 'מצוות ישוב ארץ ישראל הוכרעה על ידי הרמב"ם והרמב"ן ושאר פוסקים'. וראה עוד בגליון 81.
2. ראה גם כן דברי הבית ישראל המובאים במדור זה.

לאינם שומרי תורה ר"ל

ש. האם יש להעלות יהודים לא דתיים לארץ? הרי בגלות הם מתבוללים ונעלמים.

ת. כן בטח להעלותם³ (שם עמ' לה).

ש. במדרש איתא, שיעקב אבינו פחד מזכות מצות ישוב ארץ ישראל שיש לעשו. ויש לתמוה, האם ישוב ארץ ישראל גרידא בלי מצוות הוי זכות, והא לכאורה אדרבה – גרוע יותר לעבור עבירות בפלטרין של מלך [וכמש"כ הרמב"ן בדרשתו לראש השנה?]

ת. זו מצוה ככל המצוות (שו"ת לבנימין אמר עמ' קצז).

איסור יציאה לחו"ל

ש. מי שפועל לחיזוק קדושת בית הכנסת, האם מותר לו לנסוע לחו"ל לקבר התוי"ט, להתפלל לישועת הכלל והפרט, ובמיוחד לישועת המתחזקים בקדושת ביהכ"נ.

ת. אסור לנסוע לחו"ל, רק [מותר] ללמוד תורה ולישא אשה (הדולה

ומסקה עמ' 409).

ש. האם מותר לצאת מא"י לזמן מועט ולחזור מיד, או לא. [שיש שרצו להתיר כשיוצא וחוזר מיד, שרק לדיורים מועטים אסור, ולא ליציאה מועטת ממש].

ת. לכתחילה אין לצאת כלל (גליון אליבא דהלכתא גליון 15 עמ' יא מדור ש"ח הלכה). ש. האם מותר לצאת לחו"ל בשביל להתפעל מפלאי הבריאה, שע"ז מתעורר לאהבת ה' [כידוע מהרמב"ם]. ויחשב זאת כמו יציאה לחו"ל לדבר מצוה שמותר, וצ"ע.

ת. קשה להקל (שם).

ש. אשה פתחה את המכתבים שקיבלה בדואר, וראתה שבעלה זכה בהגרלה מסוימת שהם השתתפו בה, בכרטיס טיסה לחוץ לארץ. מכיון ששמעה שדעת מרן שליט"א שאסור לצאת לחו"ל לטיול, שואלת כעת האשה האם מותר לה לקרוע את כרטיס הטיסה אם יש בידה יכולת לעשות כן מבלי שבעלה ידע על כך?

ת. כן. מותר לה לקרוע אותו (פוחת את ידך ח"ב עמ' תמב).

ש. האם מותר לצאת לחו"ל לחתונה של אה?

ת. לא כדאי (שם עמ' תמ).

ש. אברך חשוב שיגר מכתב להגר"ח קניבסקי, ובו כתב שבאפשרותו להכין דרכונים אנגליים לבני משפחתו בהיות ההורים אזרחי אנגליה, ושאלתו היא האם מפני החשש האיראני כדאי לעשות זאת מפני הסכנה הנוראית הבאה מכיוון הישמעאלים?

ת. והיא שעמדה לאבותינו ולנו, שלא אחד בלבד עמד עלינו לכולותינו, והקב"ה מצילנו מידי (שם עמ' קפ).

ש. הציעו לראובן שהוא אברך מארץ ישראל, לעבור לאיטליה עם משפחתו ולהיות שם ראש כולל, רוצים שהוא ילמד אותם תורה – האם יקבל את ההצעה ויסע?

ת. לא לצאת לחוץ לארץ (שם עמ' תלט).

חשיבות ארץ ישראל

ש. מה עדיף, אתרוג לא מהודר מארץ ישראל, או אתרוג מהודר מחוץ לארץ?
ת. מארץ ישראל.

ש. האם בט"ז בשבט קיימת עדיפות לאכול פירות שנשתבחה בהן ארץ ישראל אע"פ שהן מתוצרת טורקיה, או שמא עדיף לאכול מפירות שלא נשתבחה בהן ארץ ישראל, אך גדלו בארץ ישראל, כגון תפוז שהוא 'עולה חדש'?

ת. פירות מארץ ישראל.

ש. מה עדיף, אם יש שני אורחים שמחכים ובו באותו זמן, רב גדול מחו"ל או רב קטן מארץ ישראל?

ת. מארץ ישראל (ארץ חיים עמ' נט-ס).

מרן הגאון

רבי שלמה זלמן אויערבאך זצוק"ל

כ' אדר תשנ"ה

מצות ישוב ארץ ישראל בזמן הזה

כתב כת"ר דלדעת הגר"א [אהע"ז סי' עה ס"ק יז] עיקר מצות ישוב א"י הוא כדי לקיים

המצוות התלויות בה. וכתב נמי 'זכן נראה מדברי התוס' כתובות ק': לפי סברת ר"ח כהן'.

ולענ"ד אינו כן, ואדרבה – מדברי ר"ח כהן מוכח שגם בזה"ז שפיר נוהגת מצוה רבה זו של ישוב א"י, אלא שהוא סובר דכיון שאין יכולין להזהר בזה"ז בקיום המצוות התלויות בה, לכן חלילה לבוא לא"י ולעבור על חוקי ה' ותורותיו ולקיים את המצוה ע"י עבירות. ומ"מ בזמננו דאפשר שפיר לשמור ולקיים, שפיר חייבין לעלות גם לר"ח כהן.

ואף גם בדעת הגר"א ז"ל, נראה דשפיר סובר שדין ישוב א"י ודאי נוהג גם בזה"ז..

מה שהעיר מדברי רש"י בשמואל א' (כו ט) [היוצא מא"י לחו"ל בזמן הבית כאילו עובד ע"ז, וברש"י כתובות קיב ליתא 'בזמן הבית'] חושבני שההוספה היא מאימת הצנזורה (שו"ת מנחת שלמה ח"ג סי' קנח סעיף כב).

חשיבות מצות ישוב ארץ ישראל

לא היה נוחא ליה לרבינו כלל נסיעה במטוס בט' הימים שמר"ח עד ת"ב וכו', הואיל ומברכין על כך הגומל, אין לאדם להכניס עצמו לספק סכנה בימים הללו, ומכל מקום לבוא לארץ הקודש התיר ואפילו ביום תשעה באב עצמו, ואפילו לצורך ביקור בלבד, אף דאינו מקיים מצות ישוב א"י (כמ"ש בשלטי גבורים פ"ג דשבועות) דמ"מ כל שהייה בא"י יש בה מעלה, וכהא דאמרו (כתובות קיא), דכל המהלך ד' אמות בא"י מובטח לו שהוא בן העולם הבא (הליכות שלמה תפילה פרק כג הערה 16).

הורע בעיניו הפרצה שנוסעים מארץ ישראל לחוץ לארץ

והורע בעיניו מאד מה שנפרץ הדבר, שנוסעין מא"י לחו"ל שלא לצורך המצוות המבוארות בפוסקים, ואמר שאינו רואה היתר לכך. וכשנתבקש [בשנת תשל"א] לצאת לחו"ל לשמחת בר מצוה של נכדו, כתב שלא ראה היתר מספיק לכך, ובפרט לכהנים, דיש לחוש לדעת הפוסקים (יו"ד סי' שע"ב), שאסורים לצאת משום טומאת ארץ העמים (שם).

הדר בחו"ל מבטל כל המצוות

ורגיל היה לשנן דברי החת"ס בגיטין מד. בהא דמוכר עבדו [לנכרי ומפקיעו מקיום המצוות] חוץ משבת ויו"ט, דסלקא בתיקו אם יצא לחרות, או לאו [האם מכיון שהשאייר לו את האפשרות לשמור שבת – לא קנסו אותו], אע"פ ששאר מצוות לא יוכל לקיים.

וקשה, הא במוכר עבדו לחו"ל, אע"פ שמקיים כל התורה חוץ ממצות ישוב א"י בלבד – קיי"ל דיצא משום כך לחירות.

וכתב החת"ס: וי"ל דהתם אינו מקיים שום מצוה, דכל הדר בחו"ל כמי שאין לו א-לוה, אפילו קריאת שמע שקורא בחו"ל אינו כקורא בא"י, כי גרשוהו מהסתפח בנחלת ה', וזהו מוסר גדול עכ"ל.

וכמו כן היה מזכיר דברי החיי אדם בספרו שערי צדק סי' א' ס"ג ונ"ש בפאה"ש שמקורו מערכין לב), שהתפלה מקובלת בא"י יותר מבחו"ל (שם).

להמנע מחשבונות ולעלות לארץ ישראל

ואמר לאחד שבא לבקש עצתו אם לעקור דירתו לא"י – בשם גדול אחד בדרך צחות – שיהושע בבואו לכבוש את הארץ הרג את מלך חשבון, כלומר שיש להמנע מן החשבונות ולבוא לארץ ישראל (שם).

נוכחותנו בארץ ישראל – מלחמת מצוה

זכורני, שבאחד הימים שאל יהודי את מו"ר מרן הגרש"ז אויערבך צ"ל אם בנסיעתו לכותל המערבי, כשחולף הוא במקומות שדרים בהם הישמעאלים, אם צריך לברך תפילת הדרך. ואמר לו הרב – שיכול הוא לברך ללא שם ומלכות מפני הסכנה. אך לא היה דעתו נוהה מכך, שמאוחר יותר פירסם כאילו מרן הגרש"ז מורה שיש לומר בכל פעם שנוסעים למקום זה תפילת הדרך ללא שם ומלכות, ומשום שיש בזה משום 'ולא ימס את לבב אחינו' (מפי הגאון רבי אביגדור נבנצל, מוסף יתד נאמן סוכות תשע"ב, עמוד 22).

זכות ארץ ישראל – מועילה למציאת זיווג

נועצתי בהגרש"ז [אויערבך] צ"ל, האם לשלוח את בתי לארה"ב לצורך שידוכים, שכן שיחה ושיגה הוא בשפה הנהוגה שם, זאת ועוד שלא עלה בדעתה להתחתן עם אחד מבני א"י. שאל אותי הגרש"ז, אם יש לי מי שיקבל אחריות על ענין זה בארה"ב, והשבתי בשלילה, אמר

3 ראה במכתב מהגאון הנצי"ב זצוק"ל (חובב בספר שיבת ציון עמ' 5): 'זכמו שהיה בימי עזרא הסופר, שקבץ איזה אלפים בבבל מכל סוגי בני אדם היינו גדולי תורה ויראי ה', וגם מאותם האנשים נושאי נשים נכריות אשר היו מורגלים בחלול שבת ולא ידעו את התורה כלל, כל אלה נתקבצו ובאו, והכינו ישוב הארץ בערים, עד שאח"כ נתמלאה הארץ מבניה. כן עלינו להקיץ לקול רצון ה' הנשמע מקצה העולם ועד קצהו בכל מקום אשר אחינו מפוזרים נדחים ונענים, לעשות מה שבידינו הן מעט או הרבה, ובכל סוגי בני ישראל'.

לי - א"כ תשב בא"י זכות א"י יביא לה חתן טוב. לאחר חמישה חדשים התחתנה בתי עם חתן טוב מא"י - נכד הגרש"ז זצ"ל. ולפי דרכנו למדנו מדבריו הקדושים, שזכות א"י לא רק שמועלת לבנים, אלא גם לזכות בחתנים (מגד גבעות עולם לרבי מיכל זלמן שורקין, ח"א עמ' ס"ג).

מרח הגאון רבי שלמה וולבה זצוק"ל י"ז ניסן תשס"ה

גילוי שכיתה בנסי ארץ ישראל עוד דרך להשגחה העליונה להעלותנו לקראת תפיסה של עם ה' הם הנסים הגלויים שזכינו לראות במשך כל התקופה האחרונה, וביתר שאת במלחמה האחרונה, אשר רבו העובדות לאינספור של נפלאות שראו הלוחמים בכל החזיתות. ראו כולם, כמאמין כאינו-מאמין את ידו של א-להי ישראל העתיק, מעין גילוי שכיתה בהנהגת העם וישועתו (בין ששת לעשור עמ' פב).

התחדשות הישוב בארץ ישראל מוכיחה על בחירת עם ישראל
תקומת עם ישראל אחרי השואה והקמת מדינת ישראל הן שתי מכות מוות ליסודות האמונה הנוצרית... ההגבלות, העינויים והשחיתות ההמוניות שהכנסיה אשמה בהם כמעט מעת היוסדה עד השואה האחרונה - שיטה יש בהם, ועל עקרון 'תיאולוגי' הם מבוססים. וכך כותב הגדול שבאבות הכנסיה סנקט אוגוסטינוס: 'היהודים בהשפלתם - הם הם העדים לעוול שלהם ולאמת שלנו'. כלומר: כל מה שהיהודים מושפלים יותר, זה מעיד שהם אינם צודקים שלא קבלו את האמונה הנוצרית, וכשרואים אותם כל כך מושפלים, ולעומתם הנוצרים יושבים בכבודו של עולם, זה מעיד על כך שהאמת היא בידי הנוצרים. אי לה לדת הזקוקה לעדות' כזאת על אמיתות... והנה פתאום קמה מדינת ישראל על אדמת הקודש: עם ישראל הממשך והממרט קם לתחייה! לעם ישראל יש מדינה עצמאית! היכן עכשיו העדות' החשובה ביותר לאמיתת האמונה הנוצרית? איזו אקורבטיקה תיאולוגית מתרצת את התופעה הזאת של עם ישראל בהתחדשותו, ושל בנין מדינה יהודית, ושל נצחונות בשלש מלחמות? הן, התחדשות הישוב בארץ ישראל והקמת המדינה סותרות את עיקרי האמונה הנוצרית! (בין ששת לעשור עמ' קפג).

ארץ ישראל היא התחנה האחרונה
נסיעה מכאן לא באה בחשבון בשבילנו, אדם גדול אמר לי לפני איזה שבועות: 'ארץ ישראל היא התחנה האחרונה בשבילנו, מכאן לא בורחים כמאחת ארצות הגולה, ומה שנגזר ממרום על ישוב ארץ הקודש נקבל באהבה - הן לטוב הן למוטב', בזה הביע בדיוק מה שגם אני חשבתי וכו', הרבנית בודאי מבינה שאין זה אצלנו איזה פטריטיזם, אלא החויה של 'חיי נשמות אויר ארצך' (אגרות וכתבים ח"ב תקסט).

ארץ ישראל נקראת 'גבירה' ושאר ארצות 'שפחה'
שאלתי את החזון איש שליט"א היום בנוגע להבחורים... אם נכון לעשות בשבילם שיבואו לכאן וכו', השיב לי כי מצד המצב אין מה לחשוש, ארץ ישראל, אמר, נקראת בגמ' (תענית כא) 'גבירתא', ושאר הארצות 'שפחה', ונכון להביאם לכאן (שם תקסט).

חיבת ארץ ישראל
היום הייתי על הר הצופים, משם רואים את כל ירושלים והרבה יותר רחוק עד ים המלח והרי מואב. איזה מראה נהדר, באמת לא כדאי לשלוח מפה תמונות כי סוף סוף על התמונות לא רואים מאומה, הנפלא בארץ זו הוא האויר, רואים למשל למרחקים מהר הצופים ונדמה שהכל קרוב מאד כי האויר צח ובהיר מאד וכו', ההרים שרואים סביב לירושלים אין להם שום דמיון לההרים בשוויץ, הרים אלו לא מעוררים רגש של עדינות, נעם ויופי כמו בשוויץ, אלא רגש שעליהם מתהווה רוחניות מופשטת, יכולים להצטייר שעל הרים האלו מקבלים נביאים את נבואתם, חכמי התורה את סודם, גבורי הרוח את גבורתם (שם תקסט).

הגאון הצדיק רבי שמשון דוד פינקוס זצוק"ל י"ב ניסן תשס"א

לא לצאת לארץ העמים
רצוני לומר לפניך את כל לבי, שדואג אני מאוד עליך ומסופק אם טוב עשית שנסעת לארץ טמאה, סוף סוף ארץ הקודש - קודש היא, וכלשון הגר"א באגרת: 'חמדת הקב"ה חמדת כל ישראל, שכל עליונים ותחתונים תשוקתם אליה, והסייעתא דשמיא הוא כפל כפליים לעומד לפני המלך בביתו וחצרו, ועל זה אני בא לבקשך מעומק לבי: אנה אל תצא מלפני ה', וכמו שאמרו חז"ל - כל הדר בחוץ לארץ כאילו שאין לו א-לוה, ורק אהלי תורה כתב הגר"א שבית מדרש בחו"ל יש לו קדושת ארץ ישראל, אבל לצאת מאהלי תורה, אפילו יציאה קלה - הרי זה יציאה לארץ העמים, שנדבק הטומאה חס ושלום.

ארץ העמים מושכת כמו אשה זרה ומזיקה כמוה
וידוע שבלשון הקודש, 'הארץ', וכן 'מדינה' תמיד היא לשון נקבה, וכן היא מושכת ממש כמו הזרה ומזיקה כמוה, ולזה ר' ברוך בער לא רצה להסתכל על יופיה של מדינה זרה, כמו אשה זרה, ורק על ארץ הקודש היו צדיקים משיביעים את עיניהם, כמו דכתיב 'ארץ אשר עיני ה' א-להיך בה מראשית השנה עד אחרית שנה' (נפש שמשון אגרות ומאמרים עמ' לו, מתוך מכתב לבן ישיבה שנסע ללמוד בגלות אמריקה).

מהות היהדות היא ברית אהבה בין הקדוש ברוך הוא לישראל, שאינה אלא בארץ ישראל
מהות היהדות היא כריתת ברית אהבה שכרת הקב"ה עם ישראל בהר סיני כאן בעולם הזה, ומקום הברית והאהבה בעיקר הוא ארץ ישראל, בבית המקדש, וברית תיקרא כך רק אם היא ברית עולם, שאם יצויר שהקב"ה חס ושלום יזרוק את ישראל לעולם, יהפכו התורה והמצוות לסתם עסק של שכר ועונש, ואפילו אם המצוות הם לעשות רצון ה', הרי גם גוי אינו רשאי לזרוק עול מלכות שמים או לשנות קוצו של יו"ד מדברי הקב"ה לרגע, ולשון זה - 'לעשות רצונך א-להי חפצתי, ועכ"פ ועל כל אופן עבדי ה' אנחנו, יעשה עמנו כרצוננו וחפצו' - **אלו ערכים עליונים ויפים, אבל אין זו יהדות, שהיהדות היא כריתת ברית אהבה ודבקות** (נפש שמשון אמונה עמ' ריד).

אין לנו שאיפה לעשות שלום עם גויים
כל מעלת השלום היא כמובן רק בין יהודים, לעומת זאת אין לנו שום שאיפה לעשות שלום עם גויים. יתירה מזאת, ישנו לאו בתורה לא לתת לנכרים לגור בארצנו, ופסק הרמב"ם (הל' עבודה זרה וחקות הגויים פרק י הלכה ו): "בזמן שיד ישראל תקיפה עליהם [על הגויים] אסור לנו להניח גוי עובד עבודה זרה בינינו, ואפילו יושב ישיבת עראי או עובר ממקום למקום בסחורה - לא יעבור בארצנו, אלא עד שיקבל עליו שבע מצות שנצטוו בני נח, שנאמר 'לא ישוב בארצך' - אפילו לפי שעה, ואם קבל עליו שבע מצות הרי זה גר תושב".

לכתחילה רצוי שלא יהיה שום גוי בארץ ישראל, ואם קיבל עליו הגוי בפני בית דין את שבע מצוות בני נח, מותר להניח לו לחיות כאן, אבל גם זאת רק בתנאי שילדינו לא יתחברו עם ילדינו. אם היינו מצליחים לעמוד במשימה זו - לבער את הגויים מארצנו, כלל ישראל לא היו חוטאים לעולם... כל הבעיות התחילו מכך שבני ישראל לא כבשו את האמורי, השאירו גויים בתוך ארץ ישראל וגויים אלו החטיאו אותם (נפש שמשון תהלים עמ' קיט).

על השתדלות ובטחון כאומה וכיחידים וחובתנו כיהודים חרדים בשעה הזאת

הרב יהודה אפשטיין

וכאשר נבדוק במקורותינו מה גדר ההשתדלות המחויבת מאתנו כאשר קמים עלינו לכלותנו, נמצא כי לא היה מלך צדיק כחזקיהו מלך יהודה, שריבה בתי מדרשות וניתן בצדק לכנותו 'אבי עולם הישיבות'. וכן גרסינו בסנהדרין צד: - "והיה ביום ההוא יסור סבלו מעל שכמך ועלו מעל צוארך וחבל על מפני שמן, אמר רבי יצחק נפחא: חובל עול של סנחריב מפני שמנו של חזקיהו שהיה דולק בבתי כנסיות ובבתי מדרשות. מה עשה? נעץ חרב על פתח בית המדרש ואמר: כל מי שאינו עוסק בתורה ידקר בחרב זו, בדקו מדן ועד באר שבע ולא מצאו עם הארץ, מגבת ועד אנטיפרס ולא מצאו תינוק ותינוקת, איש ואשה, שלא היו בקיאים בהלכות טומאה וטהרה". חזקיהו, כידוע, עמד בגבורה מול המצור של סנחריב כמבואר בספרי מלכים, ישעיה ודברי הימים, והגמרא שהבאנו מתיחסת לאותו נס, בה הכה מלאך ה' במחנה אשור והמית מאה ושמונים וחמשה אלף ביום אחד. מדובר באחד הנסים הגדולים שזכינו להם, וחז"ל מלמדים אותנו, כי נס זה אירע בליל פסח, אותו לילה המשומר לגאולת ישראל (בראשית רבה ע טו ומקבילות).

שמא תאמר, חזקיהו התפלל לה' ומלא את בתי המדרש בלומדים, עד שה' שמע את תפלתו וחובל עול מפני שמן. אכן, אין כל ספק שההתחזקות העצומה בלימוד התורה היא זו שעמדה לזכותו של חזקיהו ולזכות הדור ההוא. ועם זאת, אנו קוראים בספר דברי הימים (ב לב א-ט) - "אחרי הדברים והאמת האלה בא סנחריב מלך אשור ויבא ביהודה ויחן על הערים הבצרות ויאמר לבקעם אליו. **וירא יחזקיהו כי בא סנחריב ופניו למלחמה על ירושלים.** ויועץ עם שריו וגבריו לסתום את מימי העינות אשר מחוץ לעיר ויעזרוהו. ויקבצו עם רב ויסתמו את כל המעינות ואת הנחל השוטף בתוך הארץ לאמר למה יבוא מלכי אשור ומצאו מים רבים. **ויתחזק ויבן את כל החומה הפרוצה ויעל על המגדלות ולחוצה החומה אחרת ויחזק את המלוא עיר דויד ויעש שלח לרב ומגנים. ויתן שרי מלחמות על העם ויקבצם אליו אל רחוב שער העיר וידבר על לבבם לאמר. חזקו ואמצו אל תיראו ואל תחתו מפני מלך אשור ומלפני כל ההמון אשר עמו כי עמנו רב מעמו. עמו זרוע בשר ועמנו ה' א-להינו לעזרנו ולהלחם מלחמתנו ויסמכו העם על דברי יחזקיהו מלך יהודה".**

ובכן, כיצד זכה חזקיהו לאותו נס אדיר בליל פסח, אותו לילה אשר בדברי חז"ל הועמד בשורה אחת עם ליל מכת בכורות, עם הלילה בו נדדה שנתו של אחשוורוש והוליד את התשועה האדירה בפורים ועם הלילה בו ירד גדעון והכה במחנה מדין בזכות מה ענה ה' לחזקיהו למעלה מדרך הטבע? האם היה זה בזכות הבטחון שבטח בה' ומכחו פעל, בנה את החומה, עלה על המגדלות, חיזק את המילוא, עשה שלח ומגנים ונתן שרי מלחמות על העם, קיבץ אותם אל הרחוב ודבר אל לבם שלא ייראו מפני מלך אשור אלא יתחזקו בה' א-להיהם? או שמא היה זה בזכות שנעץ חרב בבית המדרש ואמר שכל מי שלא יעסוק בתורה ידקר בחרב?

קיימת דרך אחת מרווחת ומושכלת ליישב את דברי המקרא המפורשים בדברי הימים עם דברי הגמרא בסנהדרין. את המקרא אי

המלחמה שמתרחשת בשנה האחרונה, ועמה התהפוכות המדיניות והטלטלות הבטחוניות, מחייבת את ציבור היראים בארצנו להתמודד עם שאלות יסוד, אשר עד כה היו מושלכות בצדי הדרכים של אורחות חיינו הציבוריים. אם בעבר יכולנו להתמקד רק במאבק על זכויותינו כמיעוט השואף לשמר את אורחות חיינו בארבע אמותיו, באו המאורעות האחרונים והראו לעין כל, כי תהליכים היסטוריים אדירים מתרחשים לנגד עינינו, והם מחייבים התייחסות תורנית מקיפה. ומלבד עצם ההתייחסות לאירועים ומשמעותם ההיסטורית, הדבר אף מחייב אותנו להעמיק ולחקור, מה תפקידנו שלנו, הציבור החרדי, בכל התהליך הזה, וכיצד עלינו להיערך כציבור לקראת הבאות עלינו בשנים הקרובות.

ואמנם, איננו נביאים, והשינויים האדירים שמתרחשים עלינו חדשות לבקרים רחוקים מלהיות צפויים ברמת הפרטים, ועם זאת - התעלמות והתכחשות למציאות הנראית בוודאי לא תוביל אותנו לחוף מבטחים, בעוד שאם נתבונן בשום שכל במציאות מתוך אמונה תורנית המבוססת על תורתנו שבכתב ובעל-פה - אזי תהיה בידינו הזכות להשען על צורנו וגואלנו קדוש ישראל ולבטוח בו, שכשם שאנו עושים את שלנו, הוא יעשה את שלו.

ולפני הכל חשוב להפקיע את הלך החשיבה, אשר קנה, לדאבוננו, שביתה בקרב רבים משלומי אמוני ישראל, ולו משום שהוגי דעות מסוימים בבטאונים מסוימים דואגים להדהד את המסר הזה ולהציג אותו כדעת תורה צרופה. לפי אותו הלך חשיבה, אין ליראי שמים דבר וחצי דבר עם שום פעולת השתדלות, ולא עם פעולות מלחמה, נקמה באויב והגנה על העם והארץ, וכל עוד נעסוק בתורה, אנו מובטחים שלא יאונה לנו כל רע. ממילא, לימוד התורה לבדו הוא 'כיפת הברזל' של ישראל, ללא כל פעולה נוספת מצידנו בעולם המעשה, כי תורה מגנא ומצלא. יש כאלו שאפילו חושבים שהמושגים 'מלחמת מצוה', תוכחת משה רבינו על 'אחיכם יצאו למלחמה ואתם תשבו פה' ושאר ענייני מסירות-נפש למען הכלל, לא נועדו אלא להקניט את בני היהדות החרדית, ואין להם דבר עם האמת התורנית.

מדובר בתפיסת עולם אשר על פניה ללא עיון ודקדוק, יכולה להיות קסומה ומעוררת התחזקות, אך כמו כל סוגיה - יש לנתח אותה לגורמיה ולדקדק בהגדרות, אחרת אנו עלולים להלך כסומים בארובה ולנחול מפח נפש כאשר המציאות תטפח על פנינו.

הביטוי 'תורה מגנא ומצלא' יסודו במסכת סוטה, כאשר הגמרא דנה בדברי המשנה אודות אשה שאמנם חטאה, אך המים המאריים לא פעלו את פעולתם והיא לא מתה במקדש בנפחת בטן ונפילת אברים כמובטח בתורה. ההסבר לכך הוא, שזכות התורה תלתה לאותה אשה להצילה מהפורענות לזמן מה, עד שבסופו של דבר אכן באו עליה הקללות הכתובות בתורה, הגם שלא לעיני כל ישראל - (ראה סוטה כא). כיצד הושאל ביטוי זה מסוגיה זו לפטור גורף מחובת ההשתדלות הנצרכת אשר חלה על אומה חפצת חיים - קשה לבאר. אך נראה, כי חובת ההוכחה מוטלת על אלו, המבקשים לחדש חידוש עצום מכח אותו ביטוי מושאל.

אפשר לעקור, ואילו דברי חז"ל עומדים בעינם ומבטאים כמו תמיד את העומק הפנימי הטמון בפסוקים. חז"ל בעינם הבוחנת הבינו, כי בלא לימוד תורה אינטנסיבי בקנה מידה ארצי – אי אפשר להגיע למדת הבטחון בה' הנצרכת בעת צרה גדולה כבימי סנחריב. חז"ל הבינו, כי הדבקות הנצרכת כדי לעמוד מול כל הנתונים המדיניים והבטחוניים ה'ריאליים' ולדבוק בה' מתוך אמונה ודאית, שהוא הגורם החזק ביותר, הגורם היחיד למעשה בזירה המדינית והוא מושך בחוטים, מעלה ומוריד נשיאים וממלכות – דבקות זו אינה נקנית אלא על-ידי שקיעה בעולמה של הלכה מצד האומה כולה, עד שלא נשאר תינוק ותינוקת שאינם בקיאים בטהרות. חזקיהו הבין, שהכח האמיתי של אומתנו אינו טמון בחומות ומגדלים, נשק ומגן, טנקים ומטוסים – הכח טמון בברית שכרתנו עם בורא עולם, בנאמנותנו לאותה הברית ובנכונות שלנו להפוך את התורה, שהיא הביטוי המעשי לקיום הברית – למשוש חיינו ולאורח ימינו. אחר שזוכים לאותה דבקות בה', הנובעת מאותה דבקות בתורה כאומה שלמה – כל תינוק ותינוקת מדן ועד באר שבע – רק אז אפשר להגיע לדרגת הבטחון הנצרכת כדי לעמוד בפני סנחריב, לחזק את החומה, לעלות על המגדלים ולעמוד בנסיון העצום של הבטחון, עד שזוכים לנס העצום של 'זחבל על מפני שמן' – שעולו של סנחריב חובל מפני שמנו של חזקיהו שהיה דולק בבתי כנסיות ובתי מדרשות.

אולם זאת עלינו לזכור ולשנן היטב, כי כמו חזקיהו בשעתו, וכעולה מהאמור בפסוקים, אחר כל ההתחזקות הרוחנית בתורה ובתפילה – מוטלת עלינו החובה להפגין את בטחוננו דווקא מחוץ לבית המדרש, דווקא בביצור החומה הגשמית ובנית המגדלים והעמידה במצור והנכונות להלחם, ואז – ורק אז – עונה לנו ה' בעת צרתנו ומביא בידינו נצחונות אדירים. אז, ורק אז, נבחנת מידת אמונתנו בה', עד כמה אכן ספגנו את אותה תורה שלמדנו אל קרבנו. ואז גם נבחנת מידת חוסנו כאומה, משום שאותה תורה אינה תורה של יחידים, של עילויים מבריקים הפרושים מכל ענייני העולם, אלא זוהי תורה של כל תינוק ותינוקת בפריפריה – מדן ועד באר שבע – תורה של אומה הדבוקה בבוראה!

ובימינו אנו, בהם מנגחי היהדות החרדית מעלים על נס את טענת השוויון בנטל, מחובתנו להשיב תשובה שתהיה ניצחת, אך לפני הכל – אמיתית! השוויון בנטל הוא אכן ערך מקודש – לכן חזקיהו המלך דאג, שמדן ועד באר שבע – כולם ישאו בנטל התורה! השוויון בנטל מחייב הירתמות של כל חלקי האומה ליעוד הלאומי. ומהו אותו יעוד? דבקות בה' ובתורתו, אמונה ובטחון מוחלט בכחו, ומכח זה – מלחמה באויביו! כאשר יבינו הגופים הלאומיים – ובפרט מערכת הבטחון – כי מדובר בעסקת חבילה, וכי התורה אכן מהווה את המפתח לנצחון בקרב – הם ינשאו ויקירו את תלמידי החכמים. תחת המצב הנוכחי, בו מנסים לפתות את הנחשלים שבתוכנו להשתלב במערכת שלהם – יהיו לומדי התורה לחוד החנית הרוחני, הקובע את ערכי הצבא, ומכח זה נזכה לאותו נצחון מוחלט, אשר הדרך אליו הוא לדעת את ה'.

כל מי שניחן במעט חוש היסטורי ויודע קצת להקשיב למשק כנפי ההיסטוריה, מבין כי המוטטלת נעה לכיוון הפיכתו של הציבור החרדי לזרם המרכזי בחברה הישראלית, אשר יוביל את כלל ציבור היראים בדרך התורה המסורה לעבר גאולתנו ופדות נפשנו. המיעוט הפרוגרסיבי ההזוי מפרפר את פרפורי הגסיסה האחרונים שלו, בטרם ישקע אל תהום

הנשיה, ולכן הוא משתולל. שקיעתו הדמוגרפית של אותו ציבור לצד עלייתו של הציבור החרדי, החרד"ל, הדתי והמסורתי, וההבנה של אותו ציבור מסורתי, ולפיה אנחנו בני-בריתם במאבק מול השמאל – אלו הן עובדות מוצקות, שלא מותירות סיכוי ריאלי לאליטות הישנות לשמר את שלטונן.

אנו הציבור החרדי מצדנו צריכים להביע את הנכונות שלנו, לקחת את המושכות לידינו ולהבין, כי לצד לימוד התורה אשר מעניק לנו את העוצמות הרוחניות, עלינו לממש את אותן עוצמות ולקדש שם שמים בזירה המדינית ובעולם העשיה. יותר מכך – עלינו להבין, כי עיקר התכלית של לימוד התורה אינה מושגת בעלייתו הרוחנית של פרט זה או אחר, גם אם מדובר בעילוי מופלג שיודע את כל התורה כולה ויראתו קודמת לחכמתו. ככל שהיחיד מתעלה יותר בתורה ויראת שמים, דווקא מתגבר החיוב שלו לזכות את האומה כולה בתורתו וביראתו. כולנו מכירים את התנא דבי אליהו המפורסם, ולו משום שהובא במסילתו הטהורה של רבנו הרמח"ל בפרק יט – באור חלקי החסידות – "כל חכם מישראל שיש בו דברי תורה לאמתו, ומתאנח על כבודו של הקדוש ברוך הוא ועל כבודו של ישראל כל ימיו, מחמד ומתאוה ומצפה כל ימיו, ומתאוה ומיצר לכבוד ירושלים ולכבוד בית המקדש ולישועה שתצמח בקרבו ולכינוס גליות, זוכה לרוח הקודש בדבריו".

תלמידי החכמים הזוכים למ"ח קניני התורה הם נזר הבריאה, כידוע לכל. דווקא משום כך הם אינם רשאים להתנתק מהמציאות, הגם שחובתם להיות גדורים ושמורים היטב מפגעי החברה ורוח הבהמה היורדת למטה לארץ ומחלחלת בכלל מישורי החיים. כאשר נפנים זאת ונשדר זאת, המערכה תוכרע לטובת הציבור האמוני, אשר משווע כבר שנים רבות למנהיגות תורנית שתוליך אותו לעבר הגאולה הנכספת – מנהיגות שתנחיל ערכים תורניים שורשיים בקרב האומה ושמכחה נביס את צרינו ונכונן את החברה המופתית שהועידה לנו התורה בהר סיני. אין כאן המקום לענוה שאינה במקומה, אין כאן המקום לתחושת חדלון של יתמי דיתמי, לקוטי בתר לקוטי וכדומה. וכבר הקדימו הרמח"ל בהמשך לדברים שהבאנו לעיל מהתנא דבי אליהו, וערך בפנינו משנה סדורה – "ואם יאמר אדם – מי אני ומה אני ספון, שאתפלל על הגלות ועל ירושלים וכו', המפני תפלתי יכנסו הגליות ותצמח הישועה? תשובתו בצדו, כאותה ששנינו (סנהדרין לח): 'לפיכך נברא אדם יחידי, כדי שכל אחד יאמר בשבילי נברא העולם', וכבר נחת רוח הוא לפניו יתברך שיהיו בניו מבקשים ומתפללים על זאת, ואף שלא תעשה בקשתם מפני שלא הגיע הזמן או מאיזה טעם שיהיה, הנה הם עשו את שלהם והקב"ה שמח בזה". ואם כך נאמר בהיותנו סחופים ודווים בגלות לפני כשלוש מאות שנה כאשר נכתבו הדברים, בוודאי שבימינו, כאשר רואים בחוש שאכן הגיע הזמן, שאכן נתקבצו גליות, שאכן עת הזמיר הגיע וקול התור נשמע בארצנו, דודנו דופק ואומר, יותר נכון זועק – "פתחי לי רעיתי אחותי יונתי תמתי" – כל שעלינו לעשות הוא להיענות לגודל האתגר ולהפוך את לימוד התורה לנחלת האומה מתוך מגמה להחזיר עטרה ליושנה ולהפוך את תורתנו שמסרנו עליה את נפשנו במהלך כל שנות הגלות לתורת חיים, המתוה את דרכנו על במתי ארץ ומשמשת כחוקת האומה בכל נתיבות חייה.

להערות: YEPSTEIN@KEDUSHASTZION.ORG

לקבלת מאמרי אקטואליה קצרים מכותב השורות, מדי יום ביומו לדוא"ל,
שלחו בקשה ל: 1@SHEMA-YISRAEL.ORG • 01@קריאתשמע.ישראל

אשר קדשנו במצוותיו וצונו על מקרא

הרב חיים מאיר אינהורן

וצונו על מקרא - והוא מאמר נחמד לחמדת תורתנו, ולקדושת יום פורים, ולקדושת דור שכולו פורים, על סדר ימי הפורים המשולש הזה, פורים של קמעה קמעה, בשילוש קדושה בקודש.

חלק א' - מקרא של מגילה שחל להיות בערב שבת

מגילה של לילה

וכתובים". ובמשנה ברורה הביא שני טעמים לדין זה - "כדי שיהיו הפסוקים המעורבים בתוך התפלה סדורים בפיו, גם אם אינו רגיל לקרות הוא בכלל מסיר אזנו משמוע תורה גם תפלתו תועבה". הרי שדין זה של 'תפילתו תועבה', נאמר על שני אנשים - האחד - על תפילת השיכור, והשני - המסיר אזנו משמוע תורה, הוא האיש שאינו רגיל לקרות מקרא של תנ"ך! ומידה טובה מרובה ממידת פורענות חמש מאות פעם, תאמר בפורים, שמטה כל איש אזנו לשמוע מקרא, והכל שמים אזנם לשמוע מקרא מגילה - הרי זה משים אזנו לשמוע תורה, גם תפילתו מקובלת!

עסק התורה, בין מגילה דלילה למגילה דיום

יקרה היא מפנינים, תורת ה' מכתב א-להים, כל חפצינו לא ישוו בה, לא ימוש ספר התורה הזה מפניו, ואין אומתנו אומה אלא בתורתיה, תורה שבכתב ותורה שבע"פ, אינן צרות זו לזו, מרועה אחד ניתנו, ונצטוונו ללמוד התורה הנביאים והכתובים, למען תהיה תורת ה' בפנינו, מרפא היא לכל, תריס בפני הפורענות, כל הנביאים ודברי רבותינו ז"ל מלאים שבח לימודה, ירושתנו, אהובתנו, ארושתנו, אילת אהבים ויעלת חן, ואם היו בני אדם מרגישים במתיקות ועריבות טוב התורה, היו משתגעים ומתלהטים אחריה, ולא יחשב בעיניהם מלוא עולם כסף וזהב למאומה, כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם.

מי נתן לנו אותה? מי הביא לנו את התורה? מי שלח לנו את הנביאים? ומי כתב את הכתובים? הוא הרי יודע בדיוק מה שכתב שם, ואם חושב שכדאי שנדע היטב כל מילה בה, ואין בלעדה תבלין הצלה מיצרנו הרע, מי פתי לא יקח הטובה במתנות? ואם פתי הוא, אדרבה - יעסוק בתורה ויתרפא, תורת ה' תמימה, ומחכימת פתי. וכל ההוגה בה מתמלא אהבה לנותנה שאמר והיה

מה נשתנה הלילה הזה, מכל לילות י"ד באדר? שבכל הלילות אין המוקפים קוראים עד למחר, והלילה הזה - לא די להם שאינם קוראים אחרונים, אלא אדרבה - לפי שכל ישראל מאריכים הודיה בתפילת על הניסים, המה המקדימים לקיים המצוה. ומפני שאין רגילים בזאת המצוה מתוך התענית כי אם מתוך העונג, יש להם לדעת כי שתי קריאות של לילה ישנן - זו שבכל שנה ושנה, קוראים אותה מתוך שמחת אחיהם שבפרזים, לקיים מצות הודאה כתקנה עד בלי די, להודות ולחזור ולהודות, ולא ידום. ואילו השנה, אחרת - מתחברים לפרזים לקוראה מתוך עינוי תפילה וזעקה, זכר לימי הצומות וזעקתם, שהיו זועקים יום ולילה, לחבר הקריאה אל תענית אסתר כדי לזכור, שה' יתברך רואה ושומע כל איש בעת צרתו כאשר יתענה וישוב אל ה' בכל לבבו כמו שעשה בימים ההם".²

ואף שכל הפותח מאמר של פורים בצום, תפילה ותענית, בירושלים, אינו אלא מן המתמיהין, אין הדבר אלא מפני שבאתי להליץ טוב על ישראל, והוא מנהג ישראל שבדורות האחרונים 'ונהפוך הוא' - לעשות אותם ימי תפילה וזעקה, והמקרא אומר 'משתה ושמחה' - מקום הראיתי באצבע, בדיעבד, לאותה התפילה, בליל י"ד עד פתיחת הצום. כיוון ששמעו לשון צדיקים וחידותם, פתיחת יד שערי שמיים לקבלת תפילות, נתגלגל הדבר להרבות בתפילה, ואין הדבר כן, אלא ירבה בסעודה כפי כוחו, שהיא היא קבלת תפילה של פורים, והלכה היא "שתה יין כדי רביעית - אל יתפלל עד שיסיר יינו ... ואם אינו יכול לדבר לפני המלך תפלתו תועבה".³

ומה בין פורים לקבלת התפילות? כבר ערך מרן שולחנו, והגיש כי (שו"ע או"ח נגד) "שליח ציבור צריך להיות רגיל לקרות תורה נביאים

1 ומה יומתקו לפי"ז שני הטעמים שהובאו בגמ' (מגילה ד.) לקריאת המגילה בלילה - טעם אחד 'עצוב' משם רבי יהושע בן לוי 'א-להי אקרא יומם ולא תענה ולילה ולא דומיה לי' טעם זה הובא מיד אחרי דין פורים בשבת שבו מקדימים את המגילה לליל י"ד לקרותה מתוך הצום, ואחר-כך מובא הטעם השני - 'השמח' - שמתאים לקריאה מתוך שמחת פורים דפרזים.

2 מ"ב סי' תרפ"ו.

3 שו"ע או"ח צ"ט - דין שיכור ושתי לתפילה.

4 והוא עניין 'מי שברך' לעולה לתורה ומאזין לקריאה, וכל הבקשות אחר קריאת התורה בחול ובשבת.

העולם, ומשכיל אהבתו לבניו, לשמרם ולסעדם, להניא עצת גויים ולהפך מחשבות ערומים.⁵

מגילה דיום

שוויון בנטל? אמרו פורקי העול, תשובה זה מפחיד, תורה זה מסובך, כיצד אם כן ישתתפו הלצים בנטל הגאולה? נטלו על עצמם לעסוק בחוצפא יסגא, שהיא מסימני הגאולה. משל הוא, ולהבדיל ריבוא ריבון, הנה בעצם גם באי-לימוד נ"ך קיימת 'בחינה' מסוימת של גאולה, כמו שכתב הרמב"ם בהלכות מגילה (פרק ב הלכה יח), שלמות המשיח יתבטל כל הנ"ך, חוץ ממגילה וחומש **והלכות תורה שבעל-פה, כמו גם כל זכרון הצרות שישכת, ורק פורים לא יתבטל.** ואמנם ישנן דרכים טובות יותר לקדם את הגאולה, מאשר חוצפא יסגא ולא ללמוד נ"ך. למשל, כן ללמוד את דבר ה' ביד עבדיו, עם מסרים מיוחדים לדורנו, אשר כולו גיא חיזיון.

'אמר רב אדא ברבי חנינא - אלמלא חטאו ישראל לא ניתן להם אלא חמשה חומשי תורה וספר יהושע בלבד, שערכה של ארץ ישראל הוא, והיא מימרת רבותינו בנדרים (כ) של תלמוד בבלי, וכך הוא ההסבר - בחומש באמת כבר כתוב הכל, אלא שצריך עוד ספר אחד, של התוצאה בפועל. 'ספר יהושע', ספר שמספר איך בפועל כובשים ומיישבים את ארץ ישראל. אך כיון שחטאו ישראל ולא גמרו להוריש את הגויים, חל תהליך שלם של חטא ותשובה, ונכתבו כל הנבואות הנצרכות לדורות, ובפרט לדור 'אתחלתא דגאולה' לדעת דרכי ה' בהם מנהיג את עולמו. מעתה, כיוון שנתקן העולם, חוזרים למעיקרא, אין חטא, ויש רק חומש, ומגילת אסתר, שהיא היום ספר יהושע המתוקן, כי בדור אחרון זה הספר של ביטוי התורה למעשה, כעת ה'בפועל' של התורה זה ספר מגילת אסתר, כי ה'בפועל' של כל התורה כולה, הוא כיצד כל עולם הטבע מתנהל רק בידי הבורא, וסתם המלך - מלך מלכי המלכים.⁷

מתנות לאבינונים

ואם הלכה אחת של מתנות לאבינונים - כל הפושט יד נותנים לו - ברוחניות אמרו, תאמר אביון עצמו - לא כל שכנ? ואם אביון

כל כך קטן שרק אוכל חסר לו, צריך לשמחו בפורים במתנות, אביון גדול, שחסר לו תורה - על אחת כמה וכמה. ואף שבמתנות לאביונים הקטן, של אביון חסר אוכל, מי שנתן לו חכה לא יצא ידי חובתו, עד שיתן לו דג מוכן, באביון אמיתי שחסר לו תורה, אדרבה - אל תתן לו וורט מוכן, תן לו חכה, תן לו את היכולת ללמוד, תן לו את העשירות עצמה, בהתהלכו תנחה, וטוב לב משתה תמיד, ההוא בדברי תורה כתיב.

אז איך נלחמים בעוני? מסירים חסמים! הדבר שמפריע יותר מכל ללימוד תורת ה' נביאים וכתובים, הוא תחושת האביונות! היות וצורת הלימוד של התנ"ך, הוא דיבור ישיר של ה' יתברך - הקב"ה בעצמו מדבר איתי בעצמי - אז איך אני מן ודל, יתמי דיתמי, יכול ללמוד ככה? הניחא להגות בחכמת ה' שבתורה שבעל-פה - דבר זה לא מחייב אותי, אני בעצמי, לעמוד מול בורא עולם, לשמוע מה הוא אומר לי. אבל ממש לחיות בצורה כזו, שהאין סוף ב"ה - הוא בעצמו אומר לי, פ"פ - אני רוצה ממך ככה וככה?

זו נקראת קבלת התורה באהבה! הקב"ה יודע בדיוק מי אני, יותר טוב אפילו ממני בעצמי, ואם הוא רוצה שאחשוב שאני גדול, אפילו זאת אעשה, למען שמו באהבה. הוא רוצה לדבר אתי דרך המקרא שהוא כתב אלי? הנני!

אכן, להיות גדול - זו אחריות! אחריות זה מפחיד! האחריות הזו, היא גם מה שמפחיד, באתחלתא דגאולה.⁸ אז לא רק דג, גם חכה אל תתן לו, ה'מתנות לאביונים' בתכלית ההידור היא שיבין, שהוא בכלל לא אביון! זו סתם תחפוש. באמת אתה עשיר גדול, אתה יכול כבר ללמוד לבד, וכשאסתר מתוך ענוה שאינה במקומה, חוששת - "ואני לא נקראתי לבוא אל המלך", אומר לה הצדיק - "ומי יודע אם לעת כזאת הגעת למלכות?" ומזכיר לה בית אביה, הוא שאול המלך, שבאותה שעה שהשמיע דברי ענוה שלא במקומה, אמר לו שמואל הנביא - "אם קטן אתה בעיניך ראש שבטי ישראל אתה". וכאשר תכנס אתה בחצר בית המלך הפנימית, בחדרי חדרים של תורה, נוכח פני מלך מלכי המלכים, תשא חן בעיניו, ותשמע את הקול מידבר, מה לך ומה בקשתך עד חצי המלכות, לפי שעניניהם של עניי הדעת נשואות אל המקרא.⁹

5 מי לא רוצה לדעת, מה שבורא עולם כתב במיוחד בשבילי? חוץ מהחוב הגמור שיש בלמוד תורה, ואין יוצאים ידי חובה בתלמוד בבלי, אע"פ שהוא בלול מן הכל, שכבר ביאר השל"ה (קפ"א), שלא נאמר זה על החיוב דאורייתא, ללמוד את התורה שה' יתברך כתב בעבורנו, אלא שיש דין דרבנן, שחייב אדם לשלש את סדר לימודו שליש במקרא, שליש במשנה ושליש בתלמוד, שעל דין זה שיטת רבנו תם, שאם כבר יודע כל התנ"ך, יכול לצאת ידי חובת דין שילוש בתלמוד בבלי, והביאו הרמ"א (יו"ד רמז ד).

6 וכיצד מתקיים במגילת אסתר ערכה וכבודה של ארץ ישראל - ראה מאמרנו 'מי הפורים וכבודה של ירושלים', קדו"צ אדר ע"ח; 'ומי יודע אם לעת כזאת הגענו למלכות', קדו"צ אדר ע"ט.

7 הרמב"ם מוסיף, שגם הלכות תורה שבעל-פה לא תתבטלנה, וראה מאמרנו בקדו"צ אייר תשפ"ד - 'קו ירוק מחדש חדשים', שהוא הנקרא בלשון רבותינו 'הלכה', והוא מה שאמרו הם ז"ל בשבת, שתשתכח תורה מישראל, ופירשו שהיא 'נבואה' ו'הלכה' - נבואה היינו שיהיה חסרון בלימוד הנביאים, ו'הלכה' פרושה הוא לימוד אליבא דהלכתא במה שלא כתוב מפורש, אלא שצריך לאסוקי מתוך הלימוד, והוא נקרא בדרך כלל 'תלמוד' או 'גמרא' [והיום יש שקוראים לזה ביישובות 'מחקרים' במלעיל]. ומה שהיום קוראים 'הלכה' או 'גמרא', בלשון חז"ל הוא הנקרא 'משנה' - לשנות הדברים כצורתם. ושני דברים אלו - הנבואה שמדברת אלינו וההלכה - אזי בעקבתא דמשיחא-אתחלתא דגאולה, יש בהם בחינת 'תשתכח תורה מישראל', ובימי המשיח הם יסרו עיקר התורה. ובגמרא בבא מציעא לג מצאנו דבר של פלא - "דרש רבי יהודה ברבי אלעאי: מאי דכתיב 'שמעו דבר ה' החרדים אל דברו' - אלו תלמידי חכמים. 'אחיכם' - אלו בעלי מקרא. 'שונאיכם' - אלו בעלי משנה. 'מנדיכם' - אלו עמי הארץ... ונראה בשמחתכם". הרי לך שבעלי מקרא ותלמידי חכמים, שהם הבעלי תלמוד לאסוקי הלכתא, הם אחים, ובעלי משנה שונאים אותם, ובסוף בע"ה כולם יגאלו, וזבה יגלה לך טעם המתנגדים ליקדושת ציון בסוד בעלי משנה, אם כי לפעמים יש גם בחינת מנדיכם - אלו עמי הארץ, ודו"ק.

8 אחריות זו, היא מה שמפחיד גם באליבא דהלכתא, לימוד כיצד להתנהג בדברים חדשים, שאין עליהם פסקים ברורים.

9 למעוניינים לקבוע לעצמם סדר קבוע בלימוד כל התנ"ך במחזור שנתי, יש ארגון של בני ציון בשם 'והיגית' שמתחילים מחזור ב"ח אדר הקרוב, התכנית מביאה תועלת רבה למשתתפים, לוח הספקי, הערות יומיות, וכו' טל' - 0527620702 או בדוא"ל vehogisobo@gmail.com

שואלין ודורשין בענייניו של יום

ישראל, וצוה שמרדכי יתלה את המן. וכן בית שני הוא ה' אחרונה - עולם המעשה, עולם הטבע שנתקנה אז".

והאר"י החי ביאר סוד זה, על סדר עבודתנו בימי החול, וז"ל המהרח"ו (שעה"מ בהר"ו) [בימי המעשה] - "אין הבירורין מתבררין לא ע"י התחתונים לבדם ולא ע"י העליונים, והם צריכים זה לזה, כי העליונים צריכים למעשה התחתונים בסוד 'תנו עוז לא-להים' והתחתונים צריכים לסיוע העליונים, כמ"ש 'ומעשה ידינו כוננה עלינו'. אבל ביום השבת הכל נעשה מאליו. ובזה תשכיל פסח בחינת שבת, ש'הכל נעשה מאליו' בידי העליונים, ואפילו ברוחניות אין השתדלות מעשית, מה **תצעה** אלי, ואין שואלים צרכים בשבת אפילו בתפילה, ואילו בפורים צריכה אסתר להתלכלך אצל הערל, ומרדכי אף הוא עושה מעשים, וגם פעולות רוחניות ימי הצומות **ועקתם** - תעשה מלאכה, כי העליונים צריכים למעשה התחתונים בסוד 'תנו עוז לא-להים על ישראל גאותו'".

משלוח מנות

הגם שנחלקו תנאים, אי דרשינן טעמא דקרא, דרך כלל אמרו, אבל במשלוח מנות כיוון שאמרה תורה 'לרעהו' - להרבות אהבה ורעות, כבר נהגו על פי גדולים, להרבות בכל מיני אהבה, בין יוצאים בה ידי חובתן, ובין לאו, ותנאי עשיתי בדיני התנאים, שכל מי שיבוא מאמרי זה לידו קודם פורים, ויהנה ממנו, שאקיים בו המצווה במנות אלו של תורה ואורה. שאלתי ובקשתי ממך אחי, אם מצאתי חן בעיניך, שתכוון לקבל ולהנות, לזכותני במצווה, קרא וישמח לבך נפלאות מתורתנו הקדושה.

נהגו עמי הארץ לומר - לכל שבת יש מוצאי שבת, אבל שבת של פורים באמת יש לה מוצא, לפי שנצטוו ישראל **לעשות** אותם ימי משתה. וכשקטרג המן על ישראל - על קבלת התורה השטין, כי לא מרצון קיבלוה, הר כגיגית כפוה עליהם, אמר המן, אין להם חלק ונחלה בה, לפי שהוא מעשי העליונים לבד, ולא מרצונם, הוא שאמר המן (מגילה יג) **"דמפקי ליה לשתא בשה"י פה"י"**, ופרשה רש"י ז"ל - "שבת היום פסח היום ואנו אסורים במלאכה", כביכול אין להם לישראל החלק שלהם בתורה, אין להם את מעשה התחתונים בסוד 'תנו עוז לא-להים'. אומר לו מרדכי הצדיק, כך? שה"י פה"י? הדר קיבלוה **מאהבה**, מרצוננו אנו, דע - לשבת יש מוצאי שבת שהיא תחילה לששת ימי **המעשה**, לפסח יש 'ממחרת השבת' - ממחרת הפסח, מעשה קרבן העומר, המכוון לניסים דרך טבע. גם אליהו הנביא לא בא בשבת, כי גם הוא דוגמה לדבר ששייך למהלך של ימי המעשה, אז המן השבוי בקונספציית שה"י פה"י, מרגיש רגוע, חכה חכה המן, תיכף מוצ"ש אליהו מגיע, וישבות המן ממחרת, ממחרת השבת, עומר שעורים שלך, של ממחרת השבת ניצח עשרת אלפים כיכר כסף שלי, "מה עשה אליהו זכור לטוב - נדמה לחרבונה ואמר - 'אדוני

לא ניתנו שבתות לישראל אלא שיעסקו בהם בתורה, לחד מאן דאמר בירושלמי באלו קשרים, הלכך בפורים שחלה שבת לתוכה חקרנו חקירה, בעניין הכאה בה בהמן שב'על הנסים', לפי שכשהשנים כתקנן מכים אותו אצל קריאת המגילה ודים, אך אי נימא שלרבווי שמחה הוא דאתא, אין זמנו ביום שישי, או דאיכא חשש תיקון כלי, ולאושא מילתא, ולא ראינו זקני ירושלים שהיו מכין, והמכה אין מזניחין אותו, ולא ראינו אינו ראייה.

ולמאן דאמר (שם) לא ניתנו שבתות אלא לאכילה ושתייה, ומה שעוסקים בתורה - משום הפה שלא יסרית, מדוע לפחות את סעודת השמחה של פורים לא יעשו בשבת? וכבר שאלו כן חכמינו ז"ל בתלמוד ירושלמי גופיה - 'ר' זעירה בעא קומי ר' אבהו ויעשו אותן שבת? [שיאכלו את סעודת פורים בשבת, ומדוע דוחים אותה לראשון]. א"ל **לעשות אותם** ימי משתה ושמחה, את ששמחתו תלויה בבית דין, **יצא זה ששמחתו תלויה בידי שמים**" - דהיינו פורים הוא דווקא **לא** שבת, פורים צריך **לעשות** אותו, ושבת - הרעיון שלה שהיא בידי שמים¹⁰.

דינא דגמרא - שואלין ודורשין בהלכות פורים. היות ואין קוראים המגילה, חשו חכמים לשכחה, והמגילה אמרה 'נזכרים ונעשים', לא תשכח, שמא חלילה ישכחו להודות קמיה קוב"ה - וההודאה היא דווקא בשבת, שיר ליום השבת - טוב להודות. ומצווה מה היא עושה? גוררת מצווה! וגם היא מדינא דגמרא, שואלין ודורשין בהלכות הפסח שלוש יום, תאמר בכל שנה ושנה? העוסק במצווה פטור מן המצווה, כיון שטרודים ישראל במצוות היום, אין דנים אפשר משאי אפשר, אבל השבת בכרכים - אידי דמקיימין מצות דרשת פורים, נקיים בה מצווה אחריתי, של דרשת הפסח.

ואם פורים הוא דווקא לא שבת, נהפוך הוא - פסח הוא דווקא כן שבת - 'ממחרת השבת'. וכבר האיר הדברים באור שמח בספר משך חכמה (שמות יב ז), ללמדך שפסח הוא שבת, כל מצוותיו אינן מעשה כלל, אלא מהותו שמירה, כי מעשה שייך אך אצל ששת ימי המעשה, ושבת היא השמירה. ומעשי אבות סימן לבנים - פסח, תולדתו שבועות, מתן תורה, בשבת ניתנה תורה, פורים - תולדתו בית מקדש, דווקא לא בשבת, לעשות אותם. ובפתיחת צווי המשכן לומדים את מהותו - "ששת ימים **תעשה מלאכה** וביום השביעי יהיה לכם קדש", ופירש"י - "הקדים להם אזהרת שבת לצווי מלאכת המשכן, לומר שאינו דוחה את השבת"¹¹.

ובספר קדושת לוי (פורים קדושה שניה) - "עבור שקבלו את התורה מאהבת הנס, לכן זכו לבית שני.. במדרש שיר השירים, שבזכות קריאת המגילה והנס דפורים זכו לבנין בית שני... והנה עבור שהטבעים נתקנו ונזדככו, לכן דרוש השני הסכים לבנין בית שני עבור שהטבעים נזדככו, והיה הבנין בית שני נס בתוך הטבעים שלא עכב מלך אומות העולם לבנותו, ואדרבה - סייע לבנותו כדרך הנס דמרדכי ואסתר, שצוה אחשורוש לטובת

10 והיינו, שלא רק שלא תקנו בפורים שבייתה כשאר יו"ט תולדות השבת, ראשון למקראי קודש, אדרבה - תקנו דווקא לא לשבות, אפילו אם יצא במקרה בשבת! - על פורים דווקא ביום חול ראה במאמרנו 'מרדכי יצא מלפני המלך' - קדו"צ אדר תשפ"ג, ושם מהתורה אור מג"א צג ד, שם ק א.

11 ולכן, כשמדברים על בחינה של ירידת בית המקדש משמים - בלא עבודת התחתונים, הוא בשבת או ביו"ט ראשון של פסח, בשה"י פה"י.

המלך גם הנה העץ אשר עשה המן למרדכי... צריך לומר חרבונה זכור לטוב¹².

ובזה תבין את עומק הענין, מדוע פורים מוכרח לשמוח דווקא בימי המעשה, והלא מי עשה את שבת קדש יום שמח? ה' יתברך עצמו ברכו וקדשו, ומה יכול להיות יותר טוב מזה? אותה שאלה עצמה יש, על יום שכולו שבת, ואיך אמרו חכמינו – "יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה, מכל חיי העולם הבא?" והרי תכלית העולם הזה הוא העולם הבא? גם איך יכול להיות שעכשיו כל ההתחלות מפורים, ומה עם פסח, בו היו ניסים שהשביתו את העולם כולו? והיא השאלה, מדוע גדולה קבלת התורה מבחירה ומאהבה שלנו התחוננים ביום חול, ממתן תורה, בלי בחירה משמי שמים בשבת קדש? התשובה היא: שבת היא מקור הברכה, אבל מי שלא טרח בערב שבת, בו יש לנו עבודת הברורים, כאן בעולם הגשמי, מפסיד את ברור וניקיו הרע מהטוב, היום **לעשותם** ומחר לקבל שכרם, יצא זה ששמחתו בידי שמים, ואין לנו כלפיו בחירה. אך כאשר אנו עושים בעצמנו מבחירתנו, יש בכך מעלת הקבלה מאהבה. שבת המלכה העדינה – יש חשש שתתלכלך אם נעשה בה בירורים. איננו יכולים לסכן אותה עם בחירה. אך כאשר מגיע הזמן שצריך קבלת התורה מאהבה, זה חייב להיות בלבוש הגס של יום חול, נסים שלבושים בלבוש טבע של עומר, ואלהו הנביא צריך להופיע מחופש לחרבונה זכור לטוב.

משתה ושמחה

נכנס יין יצא סוד, והסוד הוא שפורים הוא המצע של גאולה אחרונה! אמרו חז"ל על פורים, **כך** היא גאולתן של ישראל, כמו פורים, וכבר הרחיבו בספה"ק לבאר זה, שגאולה דרך טבע, כשעם ישראל שותף היא גאולה גדולה יותר¹³, וביומא – "א"ר אסי למה נמשלה אסתר לשחר – לומר לך, מה שחר סוף כל הלילה, אף אסתר סוף כל הנסים", כי כאשר רוצים ללמד אותנו מעכשיו מה הוא נס – התשובה היא מגילת אסתר!

והוא ענין דורנו, דור שכולו פורים, כי הדרך לעולם הבא – שכולו שבת, עוברת דרך ימות המשיח, קץ תיקון וברור העולם הזה, הם ימי המעשה, כי העליונים כביכול צריכים **למעשה** התחוננים. מוסכם בעולם, כי דורנו דומה לימי הצומות וזעקתם, ושמצוותינו בונות את אבני המקדש. המאמר הזה רק בא לחדד, שגם המצוות המעשיות של הגאולה, הכלולות בדרישת ציון, גם המה הקב"ה מבקש אותן מאתנו, בסוד 'תנו עוז לא-להים על ישראל גאותו'. כך היא גאולה אחרונה, כפורים, להודיע כי אין עוד מלבדו גם בעולם הטבע! ששת ימים תעשה מלאכה, כאן בעולם הזה.

והוא סוד משיח לא בא בשבת! ובעירובין מג – "הריני נזיר ביום שבו דוד בא **מותר לשנות יין** בשבתות" ופירש"י – "דודאי לא אתי משיח האידנא". גם אליהו מבשר טוב, לא מגיע בשבת, יצא זה ששמחתו בידי שמים, ולעשות אותם בעינינו. גם ביהמ"ק לא נבנה בשבת, כי אלו סימני גאולה אחרונה צריכים לבוא מתוך

12 אסתר ר"י ט'

13 חלק מהמקורות הובאו במאמרינו – קדו"צ ניסן ע"ט 'והוא יושענו ויגאלנו שנית, אדר תש"פ' אשר ישלטו היהודים' אדר פ"א 'איילת השחר – לא יום ולא לילה, אדר פ"ב – 'ואני לא נקראתי לבוא אל המלך, אדר פ"ג – 'ומרדכי יצא מלפני המלך, אדר פ"ד – 'וגם את הצרעה ישלה, וגם חרבונה זכור לטוב, מאמר לך יום אף לך לילה' בקובץ שב דנחמתא.

14 ישעיה מה.

15 טראמפ בגימטריה 'פרים', כמו שהוא נקרא במגילה. 'דונלד טראמפ' בגימטריה – "כי בחר ה' בציון" וע"כ של התיבות גי' "אוה למושב לו".

האהבה, הדר קיבלוה מאהבה, ולא מתוך האונס, ודבר שהוא מגיע רק מהעליונים משמים – יש בו כפיה של הר כגיגית, ואף שיש בו

בחנית שבת, 'לעשות אותם' כתיב, 'אשר ברא א-להים **לעשות**'.

ואם תאמר, וכי אנחנו דור יתמי דיתמי יכולים לעסוק במצוות ה'גאולה'? כן, זו אחריות להיות גדול! אחריות זה מפחיד! האחריות הזו, היא גם מה שמפחיד בלימוד תנ"ך, אבל השמחה הגדולה ביותר היא להבין שהטבע הזה, זו סתם תחפושית. "פחד קשה – יין מפיוגו". כאשר לומדים את יין המקרא של המגילה, יוצא סוד הגאולה. "אכן אתה א-ל מסתתר א-להי ישראל מושיע"¹⁴ "ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא". אסתר חוששת, איזה הסתר, ואני לא נקראתי לבוא אל המלך. אומר לה הצדיק, ומי יודע אם לעת כזאת הגעת למלכות? ומזכיר לה בית אביה, הוא שאול המלך, שבאותה שעה שהשמיע דברי ענוה שלא במקומה, אמר לו שמואל הנביא – 'אם קטן אתה בעיניך ראש שבטי ישראל אתה'. אסתר, הגעת אל מקום המסתור של א-להי ישראל מושיע, וגם אתה – כאשר תכנס בחצר בית המלך הפנימית, בסוד 'תנו עוז לא-להים', לעשות אותם נוכח פני מלך מלכי המלכים, תשא חן בעיניו, ותשמע את הקול המסתתר, מה לך ומה בקשתך עד חצי המלכות, תיגע בראש השרביט, ותאמר – הנני!

והיא היא אמונת היחוד, הלימוד של פורים כחלק מגאולה אחרונה, **ששת ימים עשה ה' ואין הטבע מגביל אותו, כי הוא שרביטו להשתמש בו כרצונו, ואשר תבואנה הגיד 'רחוקים יבאו ובנו בהיכל ה', ואשר דברת היה והנך ראה, ומי יאמר לך מה תעשה ומה תפעל, ולנו בניך נתת הזכות להיות שותפים במעשה בראשית, אכן אתה א-ל מסתתר.** ולא כהאומרים פסוק זה בימי מצוק, כביכול מסתיר ה' פניו מצרת בניו, כי הפסוק הזה – שורש ימי הפורים וגאולה אחרונה הוא, מקומו בנבואה על כורש, מלך ערל העוזר בגאולת ישראל, ועל זה אמר – א-ל מסתתר, בלבושי הטבע, להיות א-להי ישראל מושיע, תשועתם היית לנצח.

ובאמת כאן היה המקום ראוי להודות על מעשה טראמפ – כורש – אחשוורוש – "והנה עבור שהטבעים נתקנו ונזדככו, לכן דריוש השני הסכים לבנין בית שני.. והיה הבנין בית שני נס בתוך הטבעים שלא עכב מלך אומות העולם לבנותו, ואדרבה – סייע לבנותו כדרך הנס דמרדכי ואסתר שצוה אחשוורוש לטובת ישראל וצוה שמרדכי יתלה את המן". **כך** היא גאולתן של ישראל, א-ל מסתתר ומושיע, לעשות אותם ימי משתה ושמחה. ואף על פי שהיה ראוי להאריך, כבר תם המקום, ומפני שאנו בדור שכולו פורים, והימים האלו האחרונים הרי הם פורים שבתוך הפורים, וככורש, אחרית כראשית, גאולה שלישית כגאולה שניה, לא חייבים לכתוב על פורים דווקא באדר, ובע"ה ובל"ז אמשיך באייר, הוא אדר החדש, ספירת עומר של נסים דרך טבע, תנו עוז לא-להים במעשי ידינו הבאים מכח העליונים, ומעשי ידינו "כווננהו" אפריילכען פורים – מיסטר פרזינדנט – וגם חרבונא זכור לטוב¹⁵.

החסל סידור פסח

הרב משה מלוביצקי

תשעה באב? מה ענין שמיטה אצל הר סיני ותשעה באב לליל הסדר?
מכיון שט"ו ניסן ותשעה באב חלים באותו יום בשבוע.
יפה מאוד, ומה הקשר?

לחכימא די ברמיזא, ומי שאינו חכם, הא לו לשון הרמ"א במלואו (או"ח סי' תעו
סי' בהג"ה, וראה עוד בדרכי משה סי' תעג אות י לענין ביצת הקערה): "והגים בקצת מקומות
לאכול בסעודה ביצים זכר לאבילות, ונראה לי הטעם, משום שליל תשעה
באב נקבע בליל פסח, ועוד, זכר לחורבן שהיו מקריבין קרבן פסח".

אוי לה לבושה, לאן נדדו מחשבותי, האם לא תבינו שנפשנו נשואה
לה ליל העשיה' ולא לליל הסדר? היכן שוטטה מחשבתנו כששוררנו
אשתקד בקו הגבול שבין הלל לנרצה 'חסל סידור פסח כהלכתו, ככל
משפטו וחוקתו, כאשר זכינו לסדר אותו, כן נזכה לעשותו? האמנם
כלשון החבר (כחרי מאמר שני כד), כל דיבורנו אודות גאולתנו ופדות נפשנו אינה
אלא 'כצפצוף הזרזיר שאין אנו חושבים על מה שנאמר בזה?

אמור מעתה, אם חלילה נגיע לליל הסדר, הרי שכשול
נכשלנו! אם את קרבן הפסח ייצג כנף עוף צלוי על קערת
'הסדר', תתיצב לעומתו הביצה ותקונן, ותזכיר לנו
באלם פיה העגול את אבלות החורבן, את תשעה באב!
היעלה על הדעת לשורר לפני חג הפסח, כהכנה
לקראת הפסח הבא עלינו לטובה, את השיר שבחוסר
שימת לבנו אנו מתכננים כבר לשיר בליל התקדש
החג - 'חסל סידור פסח כהלכתו, כאשר זכינו לסדר
אותו - כן נזכה לעשותו? האם ניתן להתכונן לחג בשירת
'לשנה הבאה בירושלים הבנויה'?

מי שנואש מראש מלזכות לעשות את חג הפסח בשנה זו, מי
שאיבד את התקוה להיות בשנה זו בירושלים הבנויה, מה בצע כי יצפץ
בקול ערב 'לשנה הבאה בירושלים הבנויה'?

מה לך כי שלחת את מחשבותיך להשתולל נטולות רסן. יש אומרים,
אדרבה ואדרבה - רסן אדיר נתת עליהם, שעבוד ההרגל ומצות האנשים
המלומדה, גבול שמת בל יעבורו, בל יציירו במחשבתם את הגאולה
המתמנה להם בכליון עיניים אחר כותלנו.

אל מחשבותי, אל! גדי זה שתימנה על כזית מבשרו, אכן לא ישמש אותך
בשנה הבאה, אבל לא מפני שישלים שנתו עד הפסח הבא, אלא מפני
שישחט בשנה זו, בעצם יום השבת, בעזרה, דמו ינתן מתנה אחת כנגד
היסוד, ובשרו יאכל לך צלי עד חצות!

ואילו הסלון שלך שבפלטין של מלך, עיר הקודש קרית גת, מה רב
אושרך שזכית אליו, מה שלא זכו מליוני יהודים לאורך כאלף ותשע מאות
שנות גלות. אולם סלון זה - טוב היה לליל הסדר, אך ב'ליל העשיה' הבא
עלינו ועל כל ישראל לטובה, אין לו תפקיד!

ולא רק לו אין תפקיד, גם לכל סלונות עיר הקודש והמקדש ירושלים אשר
מחוץ לחומות, אין להם תפקיד. ולא רק להם אין תפקיד, גם לכל סלונות
ציון המצוינת, ירושלים המקודשת שבין החומות, אין להם תפקיד בשעת
אכילת הפסח, זולת אותם סלונות שבקומת הקרקע, באשר העליות לא
נתקדשו ולא ניתן לאכול בהם את בשר קרבן הפסח!

כמה אנו מחכים לארח את קודשא בריך הוא בבתינו.

בירושלים, בליל העשיה, סמוך ונראה לבית ה' עצמו.

תעלה שוועתנו השמימה ותחזינה עינינו בקבלת תפילתנו רבת השנים:

חסל סידור פסח כהלכתו!

חסל!

שלזשים יום קודם לחג, והמחשבות מתחילות לרוץ. ריח האקונומיקה
המצות כבר עולה באף, מגיעים הרגעים המרוממים, הלילה הנשגב בו אנו
יוצאים ממצרים ונבחרים מכל העמים.

עצם הזכרת צמד המילים 'ליל הסדר', או 'סדר נאכט', כפי שכונה בפי
דורות של אבות ואמהות, מציף את הלב בעומס של רגשות צפיה מתוקה
וברגשי קדושה ורוממות.

הנה מסדרים את הבית ממהפכת הפורים, ומיד מפשילים שרוולים
לקראת עבודת הפרך הקדושה. חדר אחר חדר משוחרר מכבלי חזקת 'מקום
שמכניסים בו חמץ', ומכל 'אבק חמץ'. וזהו חידוש שנתחדש בעזרת הנשים
הצדקניות, שכמו שיש 'אבק גזל' ו'אבק לשון הרע', כך גם לחמץ יש אבק,
הלא הוא האבק עצמו...

באמת אמרו, אם אינן נביאות, בנות נביאים ונביאות הן, ולא רק לשם
הצלה מאיסור בל יראה הן מכוונות, אלא להכין את הבית אל פסגת שעות
השנה, השעות בהן יבוא מלכו של עולם לבתינו להאזין לסיפור
יצאת מצרים המסופר בחדוה ובהתרוממות הרוח והנפש.

אי שם במהלך החודש מתכנסים בני החבורה לאפית
מצות מצוה כאיש אחד בלב אחד, להזיע מחמת
המצוה, ולהכניס את הלב בעסק המצות ושמירתן
מחיימוץ. במהלך השעות שבהן נאפות המצות
וממלאים את הקרטונים, מתנשא לפתע הלב לשורר
משירי החג הבא עלינו לטובה - 'חסל סידור פסח
כהלכתו, כאשר זכינו לסדר אותו כן נזכה לעשותו',
'לשנה הבאה בירושלים הבנויה'.

הזמן חולף והבית כולו הופך לנקי ומצוחצח, מדיף ניחוח
של סטרליזציה וחומרי נקיון, ומעתה נעשית הצפיה הדרוכה
להיות מוחשית וברת מישוש. המצות ומוצרי הפסח כבר ממלאים את הבית,
וכעת יש להזדרז והמנות על כזית מבשרו של גדי בן שנתו שנשמר על-ידי
בעליו מכל מום ורציעת האוזן, כה יתן ה' שנזכה לאכול מבשרו בליל חמשה
עשר. ולא שתחשדוני שלא נמנית על גדי בשנה שעברה, אלא שאותו הגדי
כבר נעשה בן שנה ושוב אינו כשר לקרבן פסח, כמו שגדי זה שאני נמנה
עליו עכשיו ישלים את שנתו במהלך השנה הבאה עלינו לטובה ושוב לא
יכשר לשנה הבאה.

המחשבות כבר נתונות אל המשוכה האחרונה שנתורה, בדיקת חמץ
מוקדמת בליל י"ג שחל בליל שישי, שריפת חמץ מוקדמת ביום י"ג, ושבת
הגדול שהיא ערב פסח, על כל הלוגיסטיקה שכרוכה בה.

ובסוף, כמו כל דבר טוב, גם זה יגיע. תפילת ליל התקדש החג והלל שלם
בברכה. סלון הבית הקרית-גתי הופך לארמון מלוכה, הנה שולחן הסדר
ערוך לתפארה כשבמרכזו קערת הסדר וסימניה, בעוד מספר רגעים אלבש
את הקיטל המלכותי המלאכי, אקדש ואבדיל יקנה"ז, אקיים מצות והגדת
לבןך, ואארח את קודשא בריך הוא ופמלייתו הבאים לשמוע את סיפור
ישועתו המסופר בחדוה.

אמר האומר: לולי טרדת העבודה הקשה של ערב הפסח, המבלבלת
ומסיחה את הדעת, אין אדם יכול היה לעמוד מפני ריחו וצפייתו של חג
העומד לבוא, וכבר היתה נפשו פורחת לבלי שוב.

...כמעט שעברתי מהם והמשיכו מחשבותי לנדוד לעבור לעבר ספירת
העומר וקבלת התורה. כמעט.

לפתע צדו עיני את הביצה הצלוייה המונחת לה בקערת הסדר. כמוכן,
שאל כל ילד בן-גנו, זרוע כנגד קרבן פסח, וביצה כנגד קרבן חגיגה. אמת
ויציב, אבל יש דברים שלא מלמדים בגן - הביצה משמשת כאן בתפקיד
נוסף, כמאכל אבלים היא מזכירה לנו את תשעה באב!

להערות: MM@KEDUSHASTZION.ORG

כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות הגאולה העתידה בצורת גאולת מצרים או שונה

הרב בצלאל גזנ

יחל". "אנכי אנכי הוא מוחה פשעיך למעני וחטאותיך לא אזכור".
וכן נאמר "ומשתי את עוון הארץ ההיא ביום אחד". זאת נחמתנו
בעונינו, **כי לא על מעשינו יפקוד ולא לזכותינו ימתין**,
או מחסרון מעשים יחליפנו ח"ו, אלא מפני השבועה אשר נשבע
לאבותינו והברית אשר כרת. **הנה אפילו אם לא יהיה זכות
בישראל - כשיגיע עת מועד יום נסתם בלבו, הנה על
כל פנים יושיענו ודאי. כי אדון כל הוא, ויכול לעשות כן
כשהוא רוצה".**

ובספרי רבותינו תלמידי הבעש"ט הודגשו הדברים במקומות
אין מספר. נציין רק מבחר קטן מהם -
על הפסוק "ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האבדים בארץ
אשור והנדחים בארץ מצרים והשתחוו לה' בהר הקדש בירושלים"
(ישעיה כז ג) כתב אדמוה"ז בעל התניא ב'תורה אור' (בדרושים לראש השנה)
וז"ל: "האובדים בארץ אשור, דהיינו הנשמות שירדו למטה מטה
ונבלעו בתוך אשור ומצרים, והשופר דעכשיו אינו מעוררם. אבל
כאשר יתקע בשופר גדול, גם הם יתעוררו וכו'. ופי' **האבדים בארץ
אשור**, היינו שמחמת שרודף אחר תענוגי עולם הזה למלאות
תאוותו הרעה, נאבד ונשקע הניצוץ א-להות שבנפשו, וממנו
יונקים הקליפות וסט"א. ואלו נקראים 'אובדים', **שמאבדים
את עצמן לדעת".**
נחזור לדברי הרמ"ק.

נשאלת השאלה, מי הם הרשעים עליהם מדבר הרמ"ק?
האם מדובר על הרשע' ההלכתי בדיני אדם, שעליו נאמר שיצא
מכלל 'עמיתך', כלומר שראינו שעבר על דין דאורייתא או דרבנן?
הרי הביא החפץ חיים בספרו 'אהבת חסד', והעתיקו החזו"א
ביו"ד סי' ב' בסופו [אות כח] לגבי משומד לעניין שחיטה ויבום,
וז"ל: "ועוד יש בזה תנאי שלא יהיה אנוס וכמש"כ הר"מ פ"ג
מהלכות ממרים ה"ג, דבניהם ותלמידיהם חשיבי כאנוסים וכתנינוק
שנשבה וכו'. ומצווין אנו להחיותו ואף לחלל עליו השבת בשביל
הצלתו. ובהגה"מ פ"ו מהלכות דעות **כתב דאין רשות לשנאתו
אלא אחר שאינו מקבל תוכחה**. ובסוף ספר 'אהבת חסד' כתב
בשם הגר"י מולין, **דמצוה לאהוב את הרשעים** מה"ט, והביא כן
מתשובת מהר"מ מלובלין, כי אצלנו הוא קודם תוכחה, שאין אנו
יודעים להוכיח. ודינינו להו כאנוסין, ולכן אי אפשר לנו לדון בזה
לפטור מן היבום, וכן לעניין שאר מצוות". עכ"ל החזו"א.

ושמא מדבר הרמ"ק על הרשע' של הרמב"ם [הלכות תשובה
פרק ג]: "כל אחד ואחד מבני האדם יש לו זכויות ועוונות. מי
שזכויותיו יתרות על עוונותיו - צדיק. ומי שעוונותיו יתרות
על זכויותיו רשע... אדם שעוונותיו מרובים על זכויותיו, **מיד**
הוא מת ברשעו, שנאמר 'על רב עוונך...'". ואם תשאל, שהרי
במציאות לא רואים כן? ממשיך הרמב"ם: "ושיקול זה **אינו לפי**

רבים אוהבים לצטט את דברי הנביא כתאור המסגרת, שבתוכה
תתרחש הגאולה העתידה, ולפי זה הם מבינים, כי גאולה זו תהיה
העתק לצורת הגאולה שכבר היתה במצרים. נשתדל לבחון, האם
הבנה זו אכן עולה מהפסוקים ומדברי חז"ל.

על הפסוק 'וְחַמְשִׁים עֶלּוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם' מביא רש"י
את דברי חז"ל: "ד"א: חמושים - אחד מחמשה יצאו, וארבעה
חלקים מתו בשלשת ימי אפילה".

כלומר: **רוב עם ישראל לא נגאלו ממצרים.**

רבים לומדים מכאן, שכן יהיה בגאולה העתידה, ומחזקים את
מסקנתם בדברי חז"ל (סנהדרין קיא) על הפסוק 'כי אנכי בעלתי בכם
ולקחתי אתכם אחד מעיר ושנים ממשפחה' - "אמר ריש לקיש:
דברים ככתבן". וכן לכאורה עולה מהמשך דברי הגמרא שם בשם
רבא, שגם לימות המשיח ישארו רק שניים מששים ריבוא, ככתוב
- "וענתה שמה כימי נעוריה וכיום עלותה מארץ מצרים".

רבים גם מצטטים את דברי הרמ"ק, שכתב (אור יקר תקו"ז ח"א עמ'
ס) "שבגאולת 'בעתה' אם לא יחזרו ישראל בתשובה, יהיה בזעף
ובשטף אף, ולא ישארו אלא אחד מעיר ושנים ממשפחה. אבל
שיעלה בדעת שיהיה תשועה לישראל ושרץ בידם, זה הבל. ורבים
מתארים ליום ה' ולא ידעו שהוא להם חשך ולא אור".

ועוד כתב הרמ"ק [אילימה דף מו]: "ימי המשיח אין בהם תשובה
כלל, ולא יקובלו הרשעים אלא ימותו ויאבדו".

מצד שני, מצאנו מקורות רבים בדברי צדיקי הדורות, שכתבו
שבגאולה העתידה כולם יגאלו, גם הרשעים.

ומעט מריבוי הדוגמאות, ראש וראשון מצאנו בדבריו
המפורסמים של האור החיים בפרשת בהר (ויקרא כה כח): "ואם לא
מצאה ידו די השיב לו'. פרוש: ואם יראה האדון כי אין כח בעם
לסבול חבלים עוד [כלומר יסורים למירוק כמו שהסביר קודם
- ב.ג.] ורבו חובותיהם למעלה ראש, ואפס בהם כח הסבל, 'זוהיה
ממכרו עד שנת היובל' - שהוא זמן המוגבל לגאולה בעתה, ואז
'יציא ביובל ושב לאחוזתו'. **כי קץ הגלות ישנו אפילו יהיו
ישראל רשעים גמורים ח"ו".**

והרמח"ל [דעת תבונות סי' לו אות לו] כתב: "ומעוצם יחוד
שליטתו הוא, שאין לו שום הכרח וכפיה כלל. וכל סדרי המשפט
וכל החוקים אשר חקק - כולם תלויים ברצונו, ולא שהוא מוכרח
בהם כלל. הנה כשרוצה, משעבד רצונו כביכול למעשי בני
האדם כענין ששנינו - 'הכל לפי רב המעשה'. וכשהוא רוצה -
אינו חושש לכל המעשים, ומטיב בטובו למי שרוצה.
וכמו שאמר למשה רבנו ע"ה - 'וחנותי את אשר אחון - אע"פ
שאינו הגון'. וכבר נאמר - 'אם חטאת מה תפעל בו, ורבו פשעיך
מה תעשה לו'. ואז נאמר - 'יבוקש את עוון ישראל ואיננו... כי
אסלח לאשר אשאיר'. וכן נאמר - 'למעני למעני אעשה כי איך

מנין הזכויות והעבירות, אלא לפי **גודלם**. יש זכות שהיא כנגד כמה עבירות שנאמר 'וען נמצא בו דבר טוב', ויש עוון שהוא כנגד כמה זכויות, שנאמר 'וחוטא אחד יאבד טובה הרבה'. **ואין שוקלין אלא בדעתו של א-ל דעות והוא היודע היאך עורכין הזכויות כנגד העבירות**.

כלומר מי שחי ולא מת, בחשבוננו של הקב"ה הוא צדיק ולא רשע, ובהכרח זכויותיו מרובים מעוונותיו.

הבה נתבונן, גם יוצאי מצרים עצמם, העיד עליהם הכתוב – "ואת ערום ועריה" – ופי' חז"ל שלא היו בידם מצוות, והיה צריך לתת להם מצוות [דם פסח ודם מילה] כדי שיגאלו. והם אף עבדו עבודה זרה, וכדברי חז"ל על הפסוק "משכו וקחו לכם צאן", וכפרש"י שם, וכן איתא בחז"ל שהפרו ברית מילה, עד שאפילו המלאכים עצמם לא יכלו להכיר מה ההבדל ביניהם למצרים, שאמרו בשעת קריעת ים סוף "הללו והללו עובדי עבודה זרה". ובלשון הרמב"ן (שמות יב מב) – "ומן הידוע שהיו ישראל במצרים רעים וחטאים מאד, ובטלו גם המילה, דכתיב 'וימרו בי ולא אבו לשמוע אלי' וכו', ולא היו ראויים להגאל מפני הקץ שבא, אלא שקבל צעקתם ונאקתם מפני הצער הגדול שהיו בו" – עיי"ש היטב בדבריו.

מדוע, אם כן, הצילם הקב"ה יותר מהמצרים? ומה נשתנו מרוב העם, אלו שמתו בשלושת ימי אפלה?

התשובה לכך שופכת אור חדש על כל ההסתכלות שלנו – המתים בשלושת ימי אפלה לא מתו מפני ריבוי עבירות יותר מהיוצאים, אלא **שהם כלל לא רצו כלל להגאל**, כמו שכתב הרא"ש בפירושו על התורה (שמות יב, וז"ל: "יש לשאול: מ"ש שמתו הרשעים בתוך שלושה ימי האפלה, ודתן ואבירם לא מתו, שהיו רשעים גמורים? י"ל, שאע"פ שהיו רשעים – לא נתיאשו מן הגאולה". וכן כתב בהעמק דבר לנצי"ב (שמות יב, כא), שגם אחרי שמשו רבנו ע"ה בא בשליחות הקב"ה לגאלם וראו כל העשר מכות, בכל זאת רצו להשאר במצרים, אבל אלו שרצו להגאל ולצאת מהמצרים הרוחניים בהם שקעו במ"ט שערי טומאה – אותם הקב"ה ודאי גאל והרים!

והנה ודאי, אין הכוונה שהקב"ה יגאל גם את הרשעים וישארו חלילה ברשעותם. ודאי, מי שישאר ברשעו אחר ביאת המשיח ובנין בית המקדש ואחר כל הגילויים שיהיו בעולם, ויתעקש להשאר בחטאו – דבר כזה ודאי לא יתכן, והוא אכן יאבד. אבל הדיון הוא על מה שמלכתחילה, לפני התגלות בן דוד ובנין בית המקדש – האם אז לא יגאלו הרשעים?

נצטט מדבריו של הכהן הגדול ר' צדוק בספרו 'צדקת הצדיק' [אות נב]: "אל יתמה האדם אם יראה רשעים מתרבים בעולם והולכים ומתגדלים בכל יום. כי ידע, שהשי"ת הוא בעל הכרם [ב"מ פג:] ויודע טיבו של כרם יותר ממנו ומתקן צרכיו בכל עת ורגע. והנה אמרו רז"ל, שכן דוד אפשר שיבוא בדור שכולו חייב וכו' והרי אמרו ז"ל איזה דור חביב מכל הדורות – זה דור המדבר, מפני שזכו לקבלת התורה. וכן על דורו של שלמה המלך ע"ה

אמרו, שנתבשרו לחיי העולם הבא מפני שזכו לבנין בית המקדש. ואין צ"ל דורו של משיח ודאי יהיה חביב, ואפשר שיהיה כולו חייב ויתהפכו לדור חביב ע"י שה' יתברך יביאם לתשובה. וע"כ ששרש נשמתם ממקום גבוה יותר מכל הדורות וכו'. ותשובה אפשר שיהיה ברגע אחד (קידושין מט), ואנו מבקשים "השיבנו ה' אליך ונשובה", רק ה' יתברך צווח "שובו אלי ואשובה אליכם" (סוף איכה רבתי), ומסתמא בדור שכולו חייב, ע"כ שיהיה אז 'דידן נצח', וכשה' יתברך ירצה – הרי ברגע אחד יכלו כל הקוצים הסובבים ויהיה הכל כרצונו, ויתגלה שגם מה שקודם היה הכל לצורך".

וכתב הרמח"ל [אוצרות רמח"ל פרשת בא] על הפסוק "ליל שימורים הוא לה' להוציאם מארץ מצרים, הוא הלילה הזה לה' שימורים לכל בני ישראל לדורותם", שהפסוק מתחיל עם 'ליל' ומסיים ב'לילה', וז"ל: "הגלות נקראת בשם לילה. והלילה עצמה מתחלקת לשתי בחינות. אחת היא תחילת הלילה והיא נקראת בשם 'ליל'. והשניה הוא סוף הלילה שנקרא 'לילה'. וכן הגלות עצמה, תחילת הגלות היא 'ליל', וסוף הגלות הוא 'לילה'. והטעם, מפני שכשהגאולה באה בתחילת הגלות, אז השכינה אין לה כל-כך כח לגלות אורותיה כראוי, וזה הה"א שחסרה מ'לילה' שהיא השכינה, מפני שישראל לא סבלו עדיין די סיפוקם, ובאותו הזמן נאמר "אחד מעיר ושנים ממשפחה", אבל כשהגאולה באה בסוף הגלות, אז אין עוד מורא ורעדה כלל. ואז גם הרשעים הם מתוקנים מרוב קושי והצרות שלהם, והשכינה יכולה לגלות אורות כראוי. וזה ה'לילה' שהיא השכינה היא בגילוי, **ואז הגאולה היא גם לרשעים שבישראל, וזה 'לכל בני ישראל' דייקא**.

ומרגלא בפומיה דאדמו"ר מליובאוויטש זצ"ל על תשובתנו לבן הרשע 'לי ולא לו, אלו היה שם לא היה נגאל' – **שם דייקא** לא היה נגאל, אבל לעתיד לבוא לאחר מתן תורה וכל הגלות והיסורין – גם הוא יגאל.

ונחתום בנבואת ירמיהו (לא ז): "הנני מביא אותם מארץ צפון וקבצתיים מירכתי ארץ **בם עוור ופסח** הרה ויולדת יחידיו, קהל גדול ישוב הנה". ופרש"י – "בם עוור ופסח, **אפילו הנחשלים שבהם לא אמאס**".

ובעז"ה, עוד השתא נזכה להתגלות ה' כימי צאתנו מארץ מצרים ועוד יותר, כי אז הייתה הגאולה רק ממ"ט שערי טומאה ולכן היה צריך להיות בחפזן כדי שלא ישקעו בשער הנ', שממנו משה לא היה יכול להוציא, שהרי עליו נאמר "ותחסרהו מעט מא-להים" שלא היה לו כי אם ממ"ט שערי בינה (נדריים לח). אבל לעתיד לבוא נאמר "כי לא בחפזון תצאו" ועל-ידי משיח, שנאמר עליו "הנה ירום ונישא עבדי", ואמרו חז"ל, שירום יותר ממשה רבנו, והוא יגאלנו אפילו משער הנ' במהרה בימינו אמנן (שפת אמת פסח תרנ"ט).

1 הערת המערכת: עם זאת יש לציין כי לדעת האור החיים, בגאולה האחרונה יגאלו אפילו מי שאין בידם כל זכות ואף מי שלא יספיק ויחכה לגאולה, וכלשונו (שמות כא, יא) "ויצאה חנם – פירוש **הגם שלא יהיה בידם לא תורה ולא מצות ואפילו לא יכספו לדבר הגאולה** והוא אמרו איז כסף, כי יסוריה יספיקו לפדינה וכו'. ואמרו אם אחרת וגו'. בא הכתוב להתנות אימתי חלקתי לך בין זמן שהיא רעה לזמן שהיא במדרגת בנו אלא בזמן שאם אחרת יקח לו על דרך שפירשונה למעלה שארה כסותה ועונתה של הבת הישראלית לא יגרע בזה הוא שחלקתי אבל אם שלש אלה וגו' ויצאה חנם פירוש **אפילו אינם צדיקים לכסוף אל יום פדות יצאו אפילו קודם זמן הגלות**, והרי הם יוצאים בזכות יסורין אשר קבלו במחסור ג' הדברים ושיום הם למדרגת בן". ועיין שם באורך.

בעקבות הספר הקדוש 'אם הבנים שמחה'

להגאון רבי ישכר שלמה טייכל זצוק"ל הי"ד
חלק כ' | ליקוט: הרב בצלאל גנז

רבנו מביאר את דרכי הגאולה, שכשתבוא 'בעתה' באופן של 'לא זכו',
היא תהיה בדרך הטבע ולא על-ידי נסים גלויים שלא כדרך הטבע [בספרנו עמ' 133].

ביתך כבתחילה' ע"י אדם, ואח"כ 'זכונן מקדשך על מכונו' שיהיה ע"י
הקב"ה, עכ"ד.

ובאמת גם בתלמודנו הבבלי אמרו במגילה (י) בסדר הברכות מאנשי
כנסת הגדולה, וכיון דנבנית ירושלים בא דוד, שנאמר (הושע גה) - "ואחור
ישבו בני ישראל ובקשו את ה' א-להיהם ואת דוד מלכם", עיי"ש.
וממילא, דעד ביאת משיחנו בב"א יהיה נעשה כל זה ברשות והסכמות
המלכיות.

וכן כתב האברבנאל בספר משמיע ישועה [מבשר טוב השלישי,
הנבואה הט'] דע"י הגוים עצמם יהיה הנס הזה, עכ"ל.

ונראה, דיש סמך לכל דברי חז"ל הנ"ל מדברי הנביא בישעיה (מד כה-
מה א) שאמר - "מפר אותות בדים וקוסמים יחולל, משיב חכמים אחר
ודעתם ישכל. מקים דבר עבדו ועצת מלאכיו ישלים, האומר לירושלים
תושב ולערי יהודה תבנינה וחברותיה אקומם... האומר לכורש רועי
וכל חפצי ישלים. ולאמר לירושלים תבנינה והיכל תווסד. כה אמר ה'
למשיחו לכורש אשר החזקתי בימינו" וגו' [ורש"י פירש: 'למשיחו',
כל שם גדולה קרויה משיחות]. וראיתי לרבנו הרמב"ם באגרת תימן
[ד"ה אבל מה] שכתב דנבואה זו של 'מפר אותות בדים' וכו' מדברת
מימות המשיח מהרה יתגלה, לפי שחשבו הגוים שאומה זו לא יהיה לה
לעולם ממשלה ולא יגאלו מן השעבוד שהם בו, וכל החכמים כולם פה
אחד בעצה זאת, יפר הקב"ה מחשבותם וסברתם הנכששת, ואז יגלה
המשיח, שכן אמר ישעיה בבאור ענין זה: 'מפר אותות בדים וכו' האומר
לירושלים תושב ולערי יהודה תבנינה וחברותיה אקומם' עכ"ל. הרי
דרבנו הרמב"ם כתב, דנבואה זו על גאולה דעתיד נאמר.

ועתה נדרוש סמוכין: דכיון דהנביא הסמך נבואה זו לנבואה דכורש
- 'האומר לכורש רועי' - משמע דגם נבואת ישעיה על גאולתנו יהיה
באופן זה. דתחילה יבנה ירושלים ע"י רשיון המלכות דיתנו רשות
לשוב לא"י ולבנותה ויבנו ביהמ"ק, ואח"כ ישתלשל משיבה זו גאולה
אמיתית, כמו שאמרו חז"ל (ברכות ד), דבאמת ראוי היה גם מכורש
להשתלשל גאולה אמיתית ושלמה, רק גרם החטא. אבל משיבה זו
של עתה, ודאי ישתלשל גאולה שלימה. אבל בתחילתה תהיה על אופן
דהיה בימי כורש. והיינו דסמכה הנביא להדדי.

ובאמת ראיתי ג"כ בספר האמונות והדעות [מאמר ח] לרבינו סעדיה
גאון כן, דתחילה יהיה נבנה ברשות מלכי אדום, וזה יהיה הכנה לבית
המקדש של מעלה ו[הגאולה] האמיתית, יעיי"ש.

וגם האברבנאל בפסוק "בונה ירושלים ה'" (תהלים קמז ב) כתב, שיוכל
להיות כי הגאולה תהיה אשר יעלה ברצון המלכים אשר יחזרו ארץ
הקדושה לישראל, ומי שיחפוץ לעלות יעלה, כמו שהיתה בגלות בבל.
ואח"כ כאשר נבנה ירושלים עיה"ק - אז יעלו כולם יחד, עכ"ל.

וכן כתב המלבי"ם במיכה (ד ח), וקיצור דבריו שהגליות יתחילו
להתקבץ ויהיה להם קצת ממשלה והנהגה, ואח"כ יהיה להם מלכות
קבוע שהיא מלכות בית דוד, ואח"כ ימלוך המלך המשיח בממלכה
קבועה, ומלכות בית דוד תתגלה במדרגה, בתחילה לא יהיה רק שופט,
ויתעלה לאט לאט עד שיהיה לה' המלוכה, עכ"ל.

ולפלא, שכל אלו הגדולים הנ"ל לא הרגישו שכל זה מרומז בנבואה
דישעיה הנ"ל כאשר כתבתי, ואולי שמקום הניחו לי להתגדר בעזה"י.

ואחר שבררתי לך מדברי חז"ל מכמה מקומות, שגאולתנו העתידה
יבוא לנו קימעא קימעא ולא בפעם אחת, וגם בנסים מלובשים בטבע
העולם, ולא בנס נגלה ומפורסם רק בהשתלשלות דברים טבעיים,
יובן לנו מה דמבואר בירושלמי (מעשר שני פ"ה ה"ב): "אמר רב אחא - זאת
אומרת שבית המקדש עתיד להבנות קודם למלכות בית דוד". ועיין שם
בפני משה [ד"ה דכתיב], דכתב דהטובות על ישראל אינם באים אלא
במדרגה. דמתחילה יבנה בית המקדש, ואח"כ יצמח ויעלה מלכות בית
דוד ותהיה ישועה גמורה במהרה בימינו אמן, עכ"ד.

והתוי"ט (שם פ"ה מ"ב) מביא ירושלמי הלז, וז"ל התוי"ט: "זתנאי היה
דבר וכו', שהתקנה הייתה שלא להעלות, כדי שלא לעטר שוקי
ירושלים הנתונה ביד האויבים, ואף אם יתבטל זה הטעם כשיבנה בית
המקדש, לא יהיה בית דין שבאותו הדור רשאים לבטל, כי אולי לא יהיו
גדולים מזה הבית דין. כי בנין ביהמ"ק קודם למלכות בית דוד, כדאיתא
בירושלמי, שבית המקדש עתיד להיבנות קודם למלכות בית דוד,
ונמצא שעד מלכות בית דוד יהיה לאויבים קצת ממשלה עלינו, וכמו
שהיה בתחילת בית שני, ובשלוט האויבים ויהיו בירושלים לא נתבטל
הטעם לגמרי", עכ"ל. הרי דיהיה נבנה ברשיון המלכות.

וכן הביא ירושלמי זו רבינו השל"ה בבית דוד (סימן רסו).
וגם רבנו הרמב"ן בשיר השירים (ח א) בפסוק "האלף לך שלמה" כתב
כן, וז"ל: "דאשית הגאולה העתידה תהיה עפ"י רשיון המלכות, ויהיה
קצת קיבוץ גלויות, ואח"כ יוסף השי"ת שנית ידו, כדכתיב (דברים ל א)
"ושב את שבותך" ואח"כ (שם) "ושב וקבצך מכל העמים", עכ"ד.

וכן כתב הרד"ק בתהלים (קמז א) וז"ל: "כי לה' לבדו התשועה והוא
יסובבנה על ידי בני אדם, כמו שסיבב גלות בבל ע"י כורש, וכן לעתיד
יסבב גאולת ישראל ע"י מלכי הגוים שיעורר את רוחם לשלחם" עכ"ל.
וכן כתב ברבנו בחיי פרשת שמיני (ויקרא יא ד-ז): "למה נקראת אומה זו
אדום 'חזיר', שעתידי להחזיר עטרה ליושנה. והענין, כי שני המקדשים
נבנו ע"י ישראל, מקדש ראשון בנה שלמה, בית שני - זרובבל ברשות
כורש. אבל הבית השלישי עתידה אומה זו לבנותה. וזהו שאמרו -
עתיד להחזיר עטרה ליושנה, לפי שהחזירו וכו', ולעתיד ישוב עם שאר
כל הכוחות לעזור לישראל כי ירבה השלום", עכ"ל.

ואני מצאתי עוד בפסיקתא [פסקא קומי אורי] וז"ל: "תנו רבנן -
בשעה שמלך המשיח נגלה בא אליהו ועומד על גג של בית המקדש
והיה משמיע להם לישראל ואומר להם - 'ענויים הגיע זמן גאולתכם'.
וכתב שם בבאור לרבינו ר' זלמן מרגליות, וז"ל: 'עומד על גג בית
המקדש', בירושלמי דמעשר שני (פ"ה ה"ב - הובא בתוי"ט שם), דבנין בית
המקדש יהיה ארבעים שנה קודם לביאת המשיח, לפי זה אתי שפיר
'עומד על גג בית המקדש' בפשיטות, עכ"ל. והיינו, דיהיה נבנה תחילה
ברשיון המלכות.

והלוט מצאתי להגאון רבי שלמה קלוגר בסידור יעב"ץ (יריעות שלמה
ה) בתפילת מוסף לשלשה רגלים - 'בנה ביתך כבתחילה וכונון מקדשך
על מכונו והראנו בבנינו ושמחנו בתיקונו'. וכתב, כי לכאורה היא כפל
לשון, ובפרט מ"ש 'בנה ביתך כבתחילה'. הרי לא יהיה כבתחילה רק
יהיה של אש? אך נראה, דכאן מרמז מה שכתב התוי"ט במסכת מעשר
שני (פ"ה ה), דתחילה יהיה נבנה בית המקדש ע"י מלכות, ואח"כ יהיה
בנין שלו ית' באש. ולכן מדויק זה בנוסח התפילה, דאנו מבקשים 'בנה

מחזה ישעיהו; פרק כב (ב) סופו של שבנא המורד במלכות שמים ובית דוד

הרב חיים דויזוביץ

כלומר, כל סיעתו של שבנא תתפרק אף היא בעקבותיו, 'כי ה' דבר'.

קיום לדמותו של שבנא

הנביא אמנם קיצר בתיאור קלונו של שבנא שהמיט על עצמו נבואת-זעם איומה, אולם חז"ל הרחיבו לתאר את דמותו של שבנא ופשעיו.

שבנא התחרה בחזקיהו, והיתה לו סיעה גדולה מזו של חזקיהו, והיה דורש מול מאה ושלושים אלף איש, לעומת חזקיהו שלא היו מולו כאשר היה דורש אלא מאה ועשרה אלף איש (סנהדרין כו). משמעות היותו האיש 'אשר על הבית' הוא שהיה כהן גדול אשר על בית המקדש, או האיש החזק בבית המלך, או זה הממונה על אוצרות בית המקדש, ונחלקו על כך רבותינו במדרש (ויקרא רבה ה). הוא לא היה ירושלמי במקור, אלא הגיע מסכנין (שם). הוא היה 'בעל הנאה' (סנהדרין שם ע"ב), והיה שולח את ידו ונהנה מן הקרבנות או מן ההקדשות (ויקרא רבה שם).

כאשר עלה סנחריב לצור על ירושלים, חתר שבנא תחת עמידתו האיתנה של חזקיהו אשר בטח בה' ולא היה מוכן להיכנע, ותכנן יחד עם סיעתו שהיתה גדולה מזו של חזקיהו להיכנע ולהשלים עם סנחריב, ואף שיגר מסרים בענין לסנחריב. אז בא אליו ישעיהו בשם ה' צב-אות ואמר לו תוכחה זו, בה ניבא עליו את סופו העגום, כפי שמתארים חז"ל¹.

סיפור חזקיהו ושבנא דורש ביאור. מחד, חז"ל מתארים את התנהגותו של שבנא כבגידה במלכות חזקיהו, אך במקרא מתוארת אותה התנהגות רק כבקשת גדולה לעצמו. כן צריך לעמוד על מיקום תוכחה זו וניסוחה כהמשכו של 'משא גיא חזיון'. עוד יש להבין, כי הנה שבנא, שגדול בתורה היה, עד כדי כך שבגללו לא ניתן לומר על חזקיהו שבכל ימיו היו אצלו תורה וגדולה במקום אחד (סנהדרין לו) - מכל מקום הוא וסיעתו מכונים 'קשר רשעים', אשר לכן אמר ה' לחזקיהו על ידי נביאו ישעיהו, כי למרות שהם הרוב, אל לו לחשוש מהם, כי קשר רשעים אינו מן המניין (שם כו).

הענין טעון ביאור, שהרי שבנא היה גדול בתורה, אלא שהוא הגיע למסקנה שאין סיכוי בדרך הטבע להינצל מסנחריב, וההשתדלות הנצרכת היא להיכנע ולהשלים עם סנחריב - מדוע,

נפילת שבנא והחלפתו באליקים בן חלקיהו

לאחר 'משא גיא חזיון', מתנבא ישעיהו בפרשה נפרדת ומיוחדת על סופו של 'שבנא', שהיה בימי חזקיהו.

בתאור המובא במקרא (להלן, מלכים ב יח לז), אנו רואים כי בצמרת השלטונית של חזקיהו המלך שימשו שלושה אנשים בתפקידים שונים: 'אליקים בן חלקיהו' - על הבית; 'שבנא' - הסופר; 'יואח בן אסף' - המזכיר. אולם מתברר, כי שבנא היה חתרן ושתלטן, כפי שנראה עוד בהמשך, רכש סביבו אהדה ציבורית, ובין היתר השתלט על המשרה העליונה שהיא להיות 'הסוכן אשר על הבית'.

על כך ציוה ה' לישעיהו לומר לשבנא -

'כֹּה אָמַר אֲדֹנָי ה' צְבָאוֹת: לֵךְ בָּא אֶל הַסֶּכֶן [ממונה האוצרות] הַזֶּה' (כב ט), ושים באזניו את אשר אני דובר אליך. [ומבהיר שהיא תוכחה שנאמרה] 'עַל שְׁבַנְא אֲשֶׁר עַל הַבַּיִת' (טו), לאחר שהשתלט עליו. וכה צוה לאמר לו - 'מַה לָּךְ פֶּה וּמַי לָךְ פֶּה? כִּי חֻצַּבְתָּ לָךְ פֶּה קָבֵר, חֻצְבֵי מְרוֹם קָבֵרוֹ, חֻקְקֵי בְּסֹלַע מְשֻׁכָּן לוֹ' (טז), שכל זה ביטוי לביסוס מעמדו ושלטונו של שבנא בבית המלך, וכי הנך באמת סבור שמעמדך ושלטונך מבוססים כל כך, עד שאתה מדמה בנפשך לקבע אותם ולקבוע עובדות בשטח בדמות הכנת קבר?

כי העולה על רוחך היה לא תהיה, כי 'הִנֵּה ה' מְטַלְטֵלָה טַלְטֵלָה גְּבֵר, וְעֵטָה עֵטָה [ו-יעיף אותך כעית]. [כמו חתיכת בד] צְנוּף יִצְפָּף צִנְפָּה, [עד שתהיה כמו] כְּדוֹר, [וכך תושלך] אֶל אַרְץ רַחֲבַת יָדַיִם, שְׂמָה תָמוּת, וְשָׁמָּה [תהיינה] מְרַכְּבוֹת כְּבוֹדָךְ? [אתה שבנא, שאתה] קָלוֹן בֵּית אֲדֹנָי, וְהִדְפִיתִי מִמְצִבְּתָה וּמִמַּעַמְדֵךְ יְהִרְסֶה' (יז-יט).

בשלב זה מציג הנביא את האלטרנטיבה הראויה לשבנא - 'וְהָיָה בַיּוֹם הַהוּא וְקָרָאתִי לְעַבְדִּי, לְאֱלִיָּקִים בֶּן חֲלֻקְיָהוּ, וְהִלְבַּשְׁתִּיו כְּתֹנֶת־אֲבָנִים וְאֶחָזְקִי, וּמְשַׁלְּתֶהָ אֶתְּךָ בְּיַדְּךָ, וְהָיָה לְאֵב לְיוֹשֵׁב יְרוּשָׁלַם וּלְבֵית יְהוּדָה. וְנָתַתִּי מִפֶּתַח בֵּית דָּוִד עַל שְׁכֹמוֹ, וּפֶתַח וְאֵין סִגְר וְסִגְר וְאֵין פֶּתַח. וְתַקְעֵתִי יַתֵּד בְּמִקוֹם נְאֻמוֹ, וְהָיָה [תחת שהיית שבנא קלון לבית אדוניך, אליקים יהיה] לְכֶסֶף כְּבוֹד לְבֵית אָבִיו, וְתָלוּ עָלָיו כָּל כְּבוֹד בֵּית אָבִיו, הַצָּאֲצָאִים וְהַצְּפֹעוֹת' [-צאצאיות]. והולך הנביא ומתאר את בני בית אביו המתכבדים בו ככלים התלויים על היתד הנאמן - הכל יתכבדו בו, אף 'כָּל כְּלֵי [תשמישו של] הַקִּטּוֹן, מִכְּלֵי הָאֲגָנוֹת [-הספלים, הפחותים] וְעַד כָּל כְּלֵי הַנְּבָלִים הַחֲשׂוּבִים.

ומסכם - 'בַּיּוֹם הַהוּא, נָאִם ה' צְבָ-אוֹת, תָּמוּשׁ הַיָּתֵד הַתְּקוּעָה בְּמִקוֹם נְאֻמוֹ [-שבנא], וְנִגְדָּעָה וְנִפְלָה, וְנִכְרַת הַמֶּשָׂא אֲשֶׁר עָלֶיהָ,

1 התוספות במסכת שבת (יב ד"ה שבנא) כתבו בשם ר"י שהיו שני שבנא. אולם התוספות במסכת יומא (לה ד"ה דלא מסקי) ובמסכת כתובות (קה ד"ה שני דיני) דחו שיטה זו בשתי ידיים.

2 כלומר, הוא לועג בכך לשבנא על המרכבות שרתם לכבודו, כעין האמור - 'זנראה מה יהיו חלומותיו' (בראשית לו כ).

3 וזו לשונם - 'כי אתא סנחריב וצר עלה דירושלים, כתב שבנא פתקא, שדא בגי'א, שבנא וסיעתו השלימו, חזקיה וסיעתו לא השלימו... הלך לחצב לו קבר בקברי בית דוד, בא נביא ואמר לו 'מה לך פה ומי לך פה כי חצבת לך פה קבר'... תנא, הוא ביקש קלון בית אדניו, לפיכך נהפך כבודו לקלון. כי הוה נפיק איהו [-שבנא, למחנה סנחריב], אתא גבריאל אחדיה לדשא באפי משרייתיה. אמרו ליה: משרייתך היכא? אמר: הדר בי. אמרו ליה: אם כן, אחוכי קא מחייבת בן נקבוהו בעקביו, ותלאוהו בזוני סוסייהם, והוי מגרין אותו על הקוצים ועל הברקנין' (סנהדרין שם). אולם בסדר עולם (פיק כג) כתב, ששבנא וסיעתו נלקחו בשבי בידי סנחריב.

אפוא, הוא וסיעתו מתוארים כ'קשר רשעים' וסופו היה טראגי כל כך.

שבנא מאס במלכות דוד ובמלכות שמים, בבית המקדש ובארץ ישראל

אך הענין הוא, כי היודע תעלומות לב גילה לנו, שהמואס במלכות בית דוד – מואס במלכות שמים ובבית המקדש, כמו שדרש רשב"י – "תנא משום ר"ש בן יוחאי, בשלושה דברים מאסו בני ישראל בימי הרבעם – במלכות שמים ובמלכות בית דוד ובבית המקדש. הדא הוא דכתיב (מלכים א' יב טז): 'אין לנו חלק בדוד' כמשמעו; 'לאהליך ישראל', אל תקרי 'לאהליך' אלא 'לאהליך'; 'ראה ביתך דוד' – זה בית המקדש" (רש"י הושע ג ה).

הטעם הוא, כי מלכות בית דוד במהותה מבטאת מחויבות וחיבור למלכות שמים, המתבטאת ביותר בבית המקדש שבנו דוד ושלמה. לכן, מאיסה במלכות בית דוד כרוכה בויתור על מלכות שמים ובית המקדש, ועל כן לא ניתן למאוס במלכות בית דוד אלא אם כן יש כאן מאיסה סמויה במלכות שמים ובבית המקדש.

שבנא מאס במלכות בית דוד, כמו שנאמר – 'ען פי מאס העם הזה את מי השלח ההלכים לאט' (לעיל ח ט), ותרגם יונתן – 'חלף דקף עמא הדין במלכותא דבית דוד דמדבר להון בניח כמי שלוחא דנגדין בניח', ואמרו חז"ל כי שבנא הוא זה שהוביל את המאיסה הזאת, כמו שכתב רש"י (שם) – "וכאן ניבא על שבנא וסיעתו שרצו למרוד בחזקיהו, שמאסו בו על שראוהו שלא היה בוחר בשולחן מלכים, אלא אוכל ליטרא ירק ועוסק בתורה ... וראו את פקח בן רמליה אוכל ארבעים סאה גוזלות בקינוח סעודה, והיו מליזין על חזקיהו ואומרין – זה הגון להיות מלך! אין זה מלך! אלא רצין בן רמליהו היו ראויין למלוך בחייהו ... אמר להם הקדוש ברוך הוא – אוכלין אתם מתאויים? אני מביא עליכם אוכלין הרבה ... (עי' סנהדרין טז):".

חשוב להבין כאן, כי המאיסה במלכות שמים אינה בהכרח גם מאיסה בתורה. חיבור לתורה הוא לחוקי הא-להים ותורותיו, אך עדיין אפשרי להיות במצב של 'אותי עזבו ותורת שמרו' (ירושלמי חגיגה פ"א ה"ז, ועי' סוטה כא). אולם חיבור למלכות שמים היא מחויבות לרצונו של בורא העולם נותן התורה מתוך חיבור לנוכחותו, ועל כן הליכה בשרירות הלב בבקשת הנאה – בהכרח טומנת בחובה מאיסה במלכות שמים. לכן מאס שבנא 'בעל הנאה' במלכות חזקיהו שמיעט בהנאתו, וחפץ במלכות הקוראת דרוור ממלכות שמים, כמו זו של פקח בן רמליהו. ממילא, מאס שבנא גם בבית המקדש, ולכן לא חשש להסגיר את ירושלים לידי סנחריב.

נמצא, אפוא, כי השתלטותו של שבנא על עמדות כח בבית חזקיהו לא היתה רק משום שרצה לבסס את מעמדו, אלא היה בה מימד של מאיסה במלכות בית דוד. לכן, כאשר הנביא מוכיח את שבנא, הוא מחווה על שורש קלקולו של שבנא, שהוא המאיסה במלכות בית דוד, שהתבטאה בכך שהשתלט להיות האיש אשר על הבית וחצב לו קבר בקברי בית דוד (סנהדרין שם). לכן נסמכה התוכחה לשבנא ל'משא גיא חזיון', בו מתלונן הנביא על כך שבניה לא חפצו בחיבור עם מלכות שמים, אלא היו 'בעלי הנאה', כמו שנאמר – 'לא הבטתם אל עשיה ויצרה מרחוק לא ראיתם, ... והנה

ששון ושמחה הרג בקר ושחט צאן אכל בשר ושתות יין אכול ושתו כי מחר נמות' (לעיל פסוקים יא, ג).

חוסר חיבורו של שבנא למלכות שמים גרם לו להתרשם מדברי הבלע של רבשקה שהשמיע באזניו, תחת אשר יבטח בה' אשר דיבר ביד ישעיהו הנביא כי סנחריב נפול יפול, כפי שמתברר בדיעבד מהתנהגותו של שבנא אשר פעל והתנהג בדיוק כפי שדרש והציע רבשקה, כמו שנאמר – 'וישלח מלך אשור את רב שקה מלכיש ירושלמה אל המלך חזקיהו בחיל כבד ... ויצא אליו אלתיקים בן חלקיהו אשר על הבית ושבנא הספר ויואח בן אסף המזכיר, ויאמר אליהם רב שקה אמרו נא אל חזקיהו כה אמר המלך הגדול מלך אשור מה הבטחון הזה אשר בטחת ... וכי תאמר אלי אל ה' א-להינו בטחנו ... ואל יבטח אתכם חזקיהו אל ה' לאמר הצל יצילנו ה' לא תנתן העיר הזאת ביד מלך אשור ... כי כה אמר המלך אשור עשו אתי ברכה וצאו אלי ... ולקחתי אתכם אל ארץ כארצכם ארץ דגן ותירוש ארץ לחם וכרמים' (להלן פרק לו). דברים אלו הותירו את חותמם אצל שבנא, ובעקבותיהם אכן ניסה להשלים עם סנחריב, לצאת עם סיעתו מירושלים הישר לזרועותיו של סנחריב על שלל הצעותיו המפתות, ולא אבה לשמוע אל נבואת ישעיהו אשר הבטיחה את נפילת סנחריב.

מאיסתו של שבנא במלכות שמים, אשר ערערה אצלו את הבטחון בה', היא גם זו שגרמה לו למאוס בארץ חמדה ולהיענות להצעתו של מלך אשור ללכת אל ארץ אחרת. מדובר באותו חוסר חיבור למלכות שמים של דוד המדבר, אשר גרם להם למאוס בארץ חמדה אשר 'למטר השמים תשתה מים', ו'תמיד עיני ה' א-להיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה' (דברים יא יב-יג), וממילא לא האמינו בדבר ה' אשר הבטיחם ליתן להם ארצות גוים ועמל לאומים, כמו שנאמר – 'וימאסו בארץ חמדה לא האמינו לדברו' (תהלים קו כד), עד שהעלו על דעתם הזיות מופרכות, שנאמר – 'ותרגנו באהליכם ותאמרו בשנאת ה' אתנו הוציאנו מארץ מצרים לתת אתנו ביד האמרי להשמידנו' (דברים אכז). וכמו כאן, גם שם היתה זאת מרידה במלכות שמים, כפי שהוכיחם יהושע וכלב – 'אך בה' אל תמרדו' (במדבר יד ט). נמצא, אפוא, כי מאיסה בארץ חמדה כרוכה באיבוד הביטחון בה' ובמרידה במלכות שמים.

לכן, תחת שבנא אשר יהדף ממצבו ויהרס ממעמדו – 'היה ביום ההוא וקראתי לעבדי לאלתיקים בן חלקיהו' – אליקים הוא מהבודדים במקרא שקרא להם ה' 'עבדי' (ספרי ואתחנן כז) – לאמר שלעומת שבנא קלון אדוניו שמרד בהם ובה', יקרא ה' לעבדו אליקים בן חלקיהו והוא יהיה הסוכן אשר על הבית במקומו של שבנא, ושלטונו ומעמדו יהיו קיימים כיתד התקועה במקום נאמן, ועליו יתלו הכל לסמוך ולבטוח במלכות שמים ובמלכות בית דוד.

4 וכן נאמר (שם ד): 'ויאמרו איש אל אחיו נתנה ראש ונשובה מצרימה; ודרשו חז"ל שהתכוונו לעבודה זרה. וראה עוד בפרקי דרבי אליעזר (פרק כז) כי גם דור הפלגה מאסו בארץ חמדה, שנאמר 'יהי בנסעם מקדם ויצאו בקעה בארץ שנער וישבו שם' (בראשית יא ג), וההמשך היה שמרדו במלכות שמים, ואמרו 'נעשה לנו שם'.

והורשתם

מצות 'הורשתם' - הגיע הזמן

לכבוד מערכת 'קדושת ציון'

הנה בשבועות האחרונים זכינו להתבשר על התעוררותה מחדש של המצוה היקרה של הורשת הגוים מארצנו הקדושה, כאשר העיר ה' את רוח נשיא הממלכה השולטת בכיפה להכריז קבל עם ועולם על תכניתו להשלכת כל יושבי חבל עזה הישמעאלים אל ארץ אחרת כהיום הזה, וכל המתבונן יראה שיש כאן הנהגה עליונה מיוחדת לישועת ישראל, שרעיון שעד היום אפילו בממשלת ישראל עצמה לא היה אחד שיעזי להעלות על דל שפתיו אפילו בחדרי חדרים - מגיע מלך השולט בכיפה ומכריז אותו נגד כל יושבי תבל וחוזר עליו שוב ושוב, ואין ספק אשר לא לחינם הראנו א-להינו את כל אלה. ונראה, כי באו לעורר אותנו על חובתנו לפעול כפי יכולתנו לברור גרדי מצוה זו וקיומה בפועל ממש, ואין לך ראוי ומתאים לתפקיד יותר מאשר האגודה הקדושה 'קדושת ציון', אשר נטלו על שכמם את המלאכה הגדולה לעורר את ציבור יראי ה' על חובתנו המוטלת עלינו בתקופה זו, בה נגלה עלינו מלכנו לשוב שנית ולגאלנו. ועל-כן, בשעה זו, בה מתעוררת מצוה זו, מן הראוי הוא שתקדישו מקום רציני לברור העניין של הורשת הגוים על פי דרכה של תורה, ולא רק להזכיר זאת כדיעה חשובה, שיש כזו מצוה, אלא כמעשיתם בראשונה - לברר על אילו גוים חלה המצוה, ומה טעמי המצוה וכיצד בכך, כדי ה' הטובה עליכם.

ובמסגרת זו, אבקש להעיר על טשטוש מסוים הרווח בציבור בהבנת מהות המצוה, כאשר רבים סבורים כי טעם המצוה הוא הסכנה הגשמית הנשקפת מהגויים. אמנם מעיין בתורה ובנביאים נראה בברור, כי עיקר הטעם לציווי על הורשת הגוים בצורה מוחלטת, הוא החשש פן נלמד מחוקיהם ובפרט מעבודת האלילים. ונמצא, שהציווי להוריש את יושבי הארץ הוא כהרחקה נוספת מעבודה זרה. יסוד זה חוזר על עצמו בתורה פעמים רבות, ואביא רק דוגמה אחת מפרשת כי תשא: 'שָׁמַר לְךָ אֶת אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוְךָ הַיּוֹם הַזֶּה לֵאמֹר לֹא תִשְׁמַר אֶת הַתּוֹרַת יְהוָה וְהַחֲתִי וְהַפְרִיץ וְהַחַי וְהַיָּבֹסִי. הַשָּׂמֶר לְךָ פֶּן תִּכְרַת בְּרִית לְיוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה בָא עִלֶּיהָ פֶּן יִהְיֶה לְמוֹקֵשׁ בְּקִרְבְּךָ. כִּי אֶת מִזְבְּחֹתֶם תִּתְצֹנּוּ וְאֶת מִצְבְּתֵיכֶם תִּשְׁבֹּרוּ וְאֶת אֲשֶׁרֵי תִכְרַתֶּן. כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אֲחֵר כִּי ה' קָנָא שְׁמוֹ א-ל-ל-קָנָא הוא. פֶּן תִּכְרַת בְּרִית לְיוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ וְזָנוּ אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶם וְזָבְחוּ לְאֱלֹהֵיהֶם וְקָרָא לָהֶם וְאָכַלְתֶּם מִזְבָּחֹ. וְלִקְחַתֶּם מִבְּנֵי לְבָנָי וְזָנוּ בְּנֵי אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶן וְהִזְנוּ אֶת בְּנֵי אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶן', ואף שהתורה ציוונו כן רק בארץ ישראל, זה מפני שחלק ממצוות ישוב הארץ הוא לשבת כאן לפני ה' כמו שיושבים לפני ה'.

ונראה, שאין כאן רק שאלה של הבנת 'טעמה דקרא', אלא ישנן אף השלכות מעשיות לאור הבנה זו, שכן אף שאין ספק שמצוה זו חלה בימינו אף על הערבים, גם אם נאמר שאינם עובדי עבודה זרה (ועי' ש"ת דברי יצב י"ד מ פסק שהם בכלל עובדי ע"ז), שהרי הם שטופים בגנבה ורציחה, בניאוף ובכל תועבה, ואף שמבחינה מעשית עיקר הדיבור כעת הוא על הורשת האויב הערבי, הן מחמת שרוב מוחלט של האויבים מבחינה מספרית משתייכים אליו, והן מבחינת שהם מובילים את המלחמה ההפוכה

ישוב ארץ ישראל היא גירוש האויב ממנה וישיבת ישראל בה, וכלשון רש"י בגיטין ח: - "משום ישוב ארץ ישראל - לגרש גוים ולישב ישראל בה".

וכל אויב שמאיים על ישוב ישראל בארצו צריך לאבדו ולגרשו, משום מצוות ישוב ארץ ישראל, מלבד מצות הורשת הגוים. ומה שאמר, כי עיקר הטעם שמחמתו צוותה תורה לגרש את הגוים הוא פן יחטאו אותו ולא פן יהרגו אותו - דבר זה נכון בבחינת 'פן יהרגו', אבל כאשר הם הורגים בפועל ואין זה רק חשש מפני העתיד אלא מציאות מדממת בהווה - לכאורה יש מקום גדול לומר, כי מבחינת הדחיפות יש אף להקדים את הגוים הללו לגרוש.

הרב בצלאל גנז:

בדבר הדיון שהעלה הכותב האם יש מקום להוריש מארצנו אף יהודים שאינם שומרים מצוות, צריך להבין שלכל דין בתורה ישנה המסגרת המיוחדת לו, ואי אפשר לבלבל בין המסגרות. גוי שאינו שומר שבע מצוות בני נח [זה כולל כל מי שלא מקיימן מחמת ציווי משה רבנו ששמע מהקב"ה, אפילו שמקיימן מדעתו ומשום דרך ארץ], התורה מצווה, שאין לקיימו בארץ.

לעומת זאת, יהודי שאינו שומר מצוות, גם בקלקול הגדול ביותר - דינו מסור לבית דין, ואין בעונשי בית דין שנקבעו בתורה עונש של גרוש מהארץ.

אסור לבלבל בין שני הגדרים השונים הללו.

בנוסף להג"ל - היהודי השפל ביותר עדיף לאין ערוך על-פני הגוי הטוב ביותר, כי הוא מסוג אחר לגמרי. הגוי הוא המדבר שבדצח"מ, ששורשו מהדיבור בעשרה מאמרות, ואילו נשמת ישראל היא ממחשבתו של הקב"ה [שלמעלה מדיבור] וישראל עלו במחשבה ומחשבתו של ישראל קדמה לעולם. הקב"ה בחר בהם, שכן עלה ברצונו ללא קשר למעשיהם [עיין במהר"ל בפרושו לאבות על אהבה שאינה תלויה בדבר שאין סופה להתבטל, כי אינה תלויה במעשה כזה או אחר]. הקב"ה כרת עמו ברית ושבועה שלא יחלפנו. ממילא, כל העמדה של רשעי ישראל מול גוים - אפילו הצדיק שבהם - אינה רלוונטית.

הרב יהודה אפשטיין:

כפי שעולה מדבריו של הקורא הנכבד, הנושא המעשי שעולה כאן על הפרק

אינו עצם חובת הורשת האויב הערבי מתוכנו, אשר היא חובה גמורה עלינו ולו מהטעם הפשוט של פיקוח נפש הזועק לשמים, עוד בטרם ניגשים לשאלה על מי חל חיוב מצות 'הורשתם'. כל מי שענינו בראשו מבין כיום, כי גם לולא הייתה זו חובה מצד 'הורשתם', גרוש האויב הערבי כיום הוא חובה פשוטה המוטלת עלינו אם חפצי חיים אנחנו, וכפי שכל אחד מבין שעישון סיגריות מזיק לבריאות. אמנם השאלה אודות תכנית טראמפ היא בהחלט במקומה והיא נוגעת למעשה, מלבד מה שראוי להעמיד דברים על דיוקם, ונשתדל לעשות זאת כאן, ונתחיל דווקא מהמקום העיוני, וממנו נבוא למעשי.

להוריש את ישראל מארצם, והם מהווים פיקוח נפש - עם זאת עלינו לזכור שבארץ מתגוררים גם רבבות רבות של גוים מרוסיה, אוקראינה, סודן, אריתריאה ועוד, שאולי משרתים בצה"ל ולא שוחטים ילדים באכזריות, אבל דווקא הם מקלקלים את עם ישראל מבפנים הרבה יותר מהמוסלמים שגרים מעבר לגדר, ועליהם נאמר לא פחות הציווי המקורי להורישם, לבל נושפע מהם לרעה.

דוגמא מעשית ממש להשלכותיה של השקפה זו ניתן לראות בהצהרת טראמפ המדוברת, כאשר ההצעה היא שלאחר גרושם של הערבים, כל חבל עזה יהיה נתון לשליטתה של ארה"ב. עצם העלאתו של רעיון עוועים זה - למסור חלק מארץ הקודש לשליטת אומה טמאה - יכול לעלות על הדעת אך ורק בעקבות השקפה זו, כיון שגם אותם אלו שייחלו בסתר לבם לגירושם של הערבים מארצנו, לא עשו זאת מתוך הבנה שהם מחטיאים אותנו, אלא בשל הסכנה הביטחונית. אולם אחר שאנו מבינים, כי עצם שהותם של גוים חוטאים בארצנו היא סכנה עצומה [ואין צורך להכביר במילים על חטאיה של תרבות המערב הקולקלת] - הרי שהצעה כזו אינה יכולה לעלות על הדעת.

יתרה מכך, לאחר שהתבאר, כי עיקר המצוה הוא להוריש את כל המחטיאים אותנו, נשאלת השאלה הכואבת האם יתכן שישנם כאלו מבני אברהם יצחק ויעקב הכלולים אף הם בהגדרה זו ח"ו. והרי אי אפשר להתנחש לכך, שהאוחזים בהגה התקשורת והמשפט מקולקלים במעשיהם מאוד הן מבחינת האמונה בא-ל אחד, והן מבחינת ערכי הצניעות ושלמות המשפחה, ועכ"פ ודאי שלפני שמדברים עם יהודים אלו על חובת הורשת הגוים [או לפני שמתאוננים על יהודים אלו על כך שאינם עושים זאת] עלינו לדבר על כך שהם עצמם לא יחטאו ולא יחטאו אחרים.

ברכת 'לא יוסיף יבוא כן עוד ערל וטמא', אשר ישראלון.

הערת המערכת:

בעקבות השאלה אודות גרדי מצות הורשת הגוים, נפתח בע"ה בדיון חשוב ורציני בגרדי המצוה. בגליון זה הובאה השאלה, ותגובות ראשונות מכמה מחברי המערכת. בע"ה בגליון הבא יובאו תשובות נוספות. הציבור מוזמן אף הוא לשלוח תגובות בעניין, ובעז"ה בזכות עסק התורה בסוגיה, נזכה לקיימה בהידור בקרוב ממש.

הרב מנשה בן-יוסף:

צדקו דבריו היקרים, שבשם מצוות הורשת הגוים מן הארץ, עיקר המצוה היא הורשת הנוצרים ושאר הרשעים, ולכאורה מצד טעם המקרא, היה ראוי להוריש גם את פושעי ישראל המחטיאים אותנו [אלא שמצד שני, בזה אנו כורתים אותם מקהל ישראל, וראוי לבחון את התועלת לעומת הניזק].

אולם מעבר לכך, ישנה מצוה לירש את הארץ ולשבת בה, ומצוה זו איננה תלויה בצדקת הגוים וברשתם שכל עוד הארץ בידם היא אינה ירושה בידינו, ומצוות

אמת, נכון הדבר שיש מימד של חשש לקלוקל רוחני, העומד מאחורי חובת הורשת העמים מפנינו, אך גם הקורא המלומד מצוין את היותם של הערבים בארצנו שטופים בזמה, רצח וכל תועבה, מה שמוציא אותם מגדר גר תושב שניתן להניחו בארצנו. הקורא מפנה אותנו לדבריו הנפלאים של מרן האדמו"ר מצאנז-קלויזנבורג בשו"ת דברי יציב, ממנו עולה כי גם ההנחה ולפיה הישמעאלים אינם עובדים עבודה זרה - אינה מוסכמת כלל וכלל. ועליו יש להוסיף את דברי מרן החזון איש בשביעית כד ב-ג, שם פסק להדיא ביחס לאויב הערבי שבקרבתו - "אם יש לו דעות כוזבות, והוא משועבד לדעותיו, אף שאין בהן עבודה זרה ממש וגם הוא שומר שבע מצוות מצד היושר, שאינו ראוי לקבלו לגר תושב - הרי הוא באיסור לא תעשה, ובאיסור ישיבה, וקריין זהו 'פן יחסיאו בפירותם' - עיי"ש". [ונכונים מאד הם דברי הקורא, המאיר את עינינו לכך, שההנחה ולפיה הערבים בארץ שומרים שבע מצוות היא מפקפקת למדי - בשעתו התקיימה הפגנה מול המוקטעה ברמאללה של גנבי רכב 'פלשתניים' נגד 'הרשות' משום שלטענתם הם עובדים קשה עבור השגת הרכבים ומקבלים סכום פעוט, וראוי ש'הרשות' תיטיב את תנאייהם - ועיין רמב"ם הלכות מלכים ומלחמות פרק ט הלכה יד. וכדברי הכותב, גם ביחס לעוד כמה וכמה משבע מצוות בני נח יש הרבה מה לדון].

אמנם, ביחס לקביעת הקורא, ולפיו גדר המצוה להוציא את הגויים מארצנו קשור אך ורק לקלוקל הרוחני שהם יוצרים ולא לסכנה הגשמית [הגם שכאמור, אין הוא מפקפק בחובת הוצאתם מטעם סברה פשוטה של פיקוח נפש, אלא שהוא מעיר מצד קיום מצות 'הורשתם', כאמור], יש להעמיד דברים על דיוקם -

מלבד הנוק הרוחני העצום שנגרם מהימצאות האויב הערבי בתוכנו ומלבד מכת ההתבוללות שהיא מביאה, חשוב לדעת, כי לא רק משום הקלוקל הרוחני נצטוונו להוריש את יושבי הארץ, אלא גם משום אותה סברה פשוטה, ולפיה הם לא ישלימו עם שלטוננו מעצם העובדה שכבשנו את הארץ שמבחינתם שייכת להם, וכדברי רש"י המפורסמים בשם המדרש - 'לסטים אתם, שכבשתם ארצות שבעה עמים'. אותה סברה, שכותב המכתב מתייחס אליה כדבר החשוב בפני עצמו אשר אין קשר בינו לבין ערכי התורה, מעוגנת בדברי האברבנאל, 'אביד המפרשים' [כלשונו של המלבי"ם], ונביא את לשונו -

על הפסוקים "שמור לך את אשר אנכי מצוך היום הנני גרש מפניך את האמרי והכנעני והחתי והפריזי והחוי והיבוסי. השמר לך פן תכרת ברית ליושב הארץ אשר אתה בא עליה, פן יהיה למוקש בקרבך" (שמות לד יא-טז) אומר האברבנאל - "...שכיון שהוא יתברך גורש מפני ישראל את האמורי ושאר האומות, אין ראוי שישאל יכרות ברית עמהם. כי מדרך המוסר בהיות שר ואדון עוזר לאדם מה ולוחם מלחמותיו ומגרש את אויביו, אין ראוי שישלים האיש בעל הריב עמהם, מבלי רשות ומצות האדון העוזר אותו. וע"כ בהיותו יתברך מגרש אויביו, אין ראוי שיכרות להם ברית, כי יהיה זה חילול כבודו יתברך, כל שכן שהאהבה והברית עמהם לא תצלה. כי אחרי שהם לקחו את ארצם מידם, אין ספק שתמיד יבקשו רעת ישראל. וזה אומר 'אשר אתה בא עליה', רוצה לומר, כי כיון שאתה ישראל באת אל הארץ ההיא, ולקחת אותה מידי יושביה, והם עשוקים וגזולים ממנה, אין ישמרו לך ברית אהבה? אבל יהיה בהיפך, כי 'היה למוקש בקרבך', כלומר שכאשר תקראנה מלחמה יתוספו על שונאך ויילחמו בך".

חשוב גם להעמיד דברים על דיוקם ביחס לתכנית טראמפ. הקורא הנכבד מעיר, ובצדק, על כך ששליטה אמריקאית בעזה מנוגדת לדעת תורה ושומבחינת סכנת הטמיעה הרוחנית והרעיונית, ההתבוללות וההחטאה בכללותה - נוכחות אמריקאית תהיה גרועה בהרבה מנוכחות ערבית-מוסלמית, הגם שבשאלת הסכנה הבטחונית ופיקוח הנפש שבדבר המצב אמור להיות יותר טוב. אגודת 'קדושת ציון' במשך השנים קראה בגלוי לקיום מצות 'והורשתם' ולסילוק האויב הערבי מארצנו, גם כאשר גופים אחרים בציבוריות הישראלית שניתן היה לצפות זאת מהם מגמומו ודשדשו והתפתלו והתנצלו - אם בשל חששם מכל מיני חוקים טוטליטריים הנהוגים בארצנו ואם בשל רצונם להתקבל בתקשורת כברי-שיח לגיטימיים. בקרב הציבור החרדי, ללא ספק היה זה קול יחיד, צלול וברור, שלא נרתע ולא נבהל ממלעזים למיניהם, וזאת בשל העובדה, שהאמת התורנית אינה זקוקה למספר תומכים כזה או אחר כדי לעמוד בזקיפות קומה, היא עומדת בפני עצמה.

בדיוק משום כך, לא תמכנו מעולם וגם לא נתמוך בתכנית טראמפ בכל הקשור לשליטה ולנוכחות נכרית בארץ הקודש, גם אם תחת המרצחים הישמעאלים יגיעו אמריקאים חייכנים. גרוש האויב הערבי מארצנו הוא חובה המוטלת עלינו אם רצוננו לשרוד, ואינו זקוקים לאישורו של טראמפ או של כל גוי אחר כדי לעשות זאת. ההתייחסות החיובית לתכנית טראמפ, אשר ניכרת לעיתים גם בין בתרי גליון זה, היא בשל עצם העלאת הרעיון של סילוק הערבים מעזה על סדר היום הבינלאומי, ועל כך תודתנו נתונה לבורא עולם ששלח את טראמפ, אשר מסיבותיו הוא מגלגל את ההיסטוריה לעבר היעוד של הקמת מלכות ה' לעם ה' בארצו. תקוותנו, שאחר שמנהיג המעצמה הגדולה בעולם העלה את הרעיון לסדר היום, יבושו ויכלמו כל אותם 'מנהיגים' ישראלים שעד כה לא העיזו להעלות אותו על דל שפתיים וכינו את אלו שדגלו בו בכינוי גנאי למיניהם. אולי כעת יאזרו אומץ ויעבירו אותו לפסים מעשיים, אך כאמור - לא כדי להקים כאן קולוניה אמריקאית, אלא כדי לרשת את ארץ ה' ולנחול אותה נחלת עולם. כמובן, שהדבר חייב להיעשות לא רק בעזה, כי אם בכל רחבי ארצנו הקדושה.

לסיום אציין רק ביחס למה שעורר הכותב אודות נכרים שונים השרויים בארצנו, אשר עובדים עבודה זרה ומחטיאים אותנו בחטאים שונים מלבד האויב הערבי, כגון גויים רוסים ואוקראינים, מסתננים סודנים ואיריתאים וכיוצא בהם - אין צורך לומר, כי איננו ממעיטים בחשיבות של סילוק הנוצרים למיניהם ושאר עובדי עבודה זרה מארצנו, וגם על כך עוררנו בגליון בהזדמנויות שונות, ומזה ומזה אל תנח ידך.

כמה הערות, גם על פורים ופסח

תגובה למאמר 'אבן מאסו הבונים' של הרב משה מלוביצקי שליט"א - שפתיים ישק - בגליון פ"ב, על חובת המלחמה, שעל-ידה דייקא משתקפים חסדי ה' וישועות, ככתוב 'זוכרת את ה' א-להיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל', מאמר רלוונטי ביותר לעניי המועדים חנוכה ופורים.

ויש לי הקטן להוסיף קצת על דבריו:

א. יש להתבונן בפסוק 'אם ה' לא ישמור עיר שוא שקד שומר' - שלא כתוב שאם ה' ישמור עיר - גם אז שואו שקד שומר...

ב. בענין נוסח ההודאה 'ועל המלחמות' שהקשו כידוע, מה הנס ב'ועל המלחמות', שמעתי מבארים הפשט, שצריך נס על ההחלטה לצאת למלחמה למרות הפחד הגדול ולא להסתפק בלימוד במערות וכדומה. ובדומה לזה בתקופתנו זו, למרות שלא נהוג אצלנו, הציבור החרדי, לומר הלל ביום ה' אייר, מכל מקום ידוע משם הגר"א, שיום כ' לעומר הוא יום מסוגל לגאולה. וישנם השואלים, מה גדול ביום זה - הרי אז התחילה המלחמה, וממנה היו צריכים נס להינצל. והפשט הוא, שעצם זה שלבני ישראל באותה עת, היה האומץ להכנס למלחמת הקיום עם הערבים, למרות כל הסיכונים מצד מדינות העולם הזוממים להכחידנו, עצם מלחמה זו היא גודל הנס הגדול, שהלא מהיכן אזרו אומץ לעשות דבר נגד המציאות ונגד ההגיון, אם לא ה' פעל כל זאת [ונכתבו דברים דומים בכתבי הגרא"א דסלר].

ג. **לענין פורים** - מענין לציין באותו ענין - גם נס פורים למתבונן הוא בדומה לזה, שהרי אחשוורוש לא נאות לבטל את גזרת 'ההשמד להרוג ולאבד', שהרי כתב אשר נכתב ונחתם בטבעת המלך אין להשיב, אלא שנתן באותו זמן רשות ליהודים להקהל ולעמוד על נפשם, וזה מהות ימי הפורים. רואים, שעצם הזכות להלחם היא הישועה הגדולה, ואולי זה הפירוש של המלים 'ועל המלחמות' שאנו אומרים בפורים. ואפשר לראות בזה חזון לימינו, שהרי המגילה היא כמבואר גם נבואה נסתרת על הגאולה העתידה - 'מחר - לאחר זמן', ו'המלך' - מלכו של עולם. ולפי זה אומות העולם דומות לאחשוורוש, כאשר שתקו ונתנו יד להמן של ימינו להשמיד ולהרוג ולאבד את כל היהודים בשואה, אמנם כשהגיעה שעת הפקידה, שנכמרו רחמיים כעשו בשעתו, ומצפונם לא עמד להם על שתיקתם, מה עשו? בסך הכל נתנו לנו רשות להקים מדינה וצבא - 'להקהל ולעמוד על נפשינו', וזה לבד ישועה גדולה. ואנו רואים דבר מענין, שבשנה האחרונה, עת הרימה ראש האנטישמיות ברחבי העולם, גדלו בהמון אחוזה הבקשות לעליה לארץ, ואע"פ שלכאורה הרי כאן בארץ קרו האסונות הגדולים ביותר בשנה וחצי האחרונה, ואע"פ שמדובר ברבים שאינם דתיים ואינם בעלי אמונה בזכותה הרוחנית של ארץ ישראל [כמו שראינו שהיתה לפלטה בשואה לפני המדינה], מכל מקום מחשבתם, ולפיה המצב הוא שכאן בישראל יש צבא שגון עליהם בצרוף האמונה הנסתרת במעלתה של ארץ ישראל - הם הביאו אותם להבנה, ולפיה כאן הוא המקום הבטוח ליהודים, כמו שכבר אמר ביידן בעצמו אחרי הטבח, ו'החמה בגויים - תאמינ'...

ד. **לענין פסח**: ידוע, כי טעם אכילת מצה היא בעבור לא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ, ולכאורה קשה - מדוע נצטוונו להדגיש פרט זה כל-כך בעיקר מצות הפסח, שהוא נהיה יסוד הלכות הפסח. ויש לומר, שכאן לימדה אותנו התורה יסוד מוסד בגאולה לשעה ולדורות, שכאשר ישנה הארה מן השמים שהגיע זמן הגאולה - אין להחמיצו ולהתעכב ולו לרגע אחד! מהגלות יש לברוח ולא לעשות חשבונות - רגע, עוד לא מסודר לנו הכל בארץ ישראל... וכמובן, שכל תקופתנו כבר כמאה שנה אחורה עם הנסים הגדולים שנעשו לנו, עם ההתעוררות לשוב לציון, ואף הסתר הפנים הנורא שבשואה - כולם כאחד זועקים אלינו - 'הגיע זמן גאולתכם', ומי יתן ולא נחמיץ...

ובשעה שמאמר זה נכתב, זכינו לאור גדול בבחינת הזדמנות, המזכירה את הצהרת בלפור, שכבר אמר עלה החפץ חיים בשעתו, כי היא בגדר אתערותא דלתתא. והיא בהיות ההכרזה על הצורך להעביר את תושבי עזה לחו"ל - כאשר הכרזה זו מגיעה לא מהרמ"ד כנאן צ"ל ה"ד או - להבדיל - מרחבעם זאבי, אלא מנשיא ארה"ב

והוא עוד מציע עזרה כלכלית למדינה שתקלוט אותם ומי שמע זאת ומי חלם על זה, והרי זה יותר מ'היינו כחולמים'... הוא לא מציע כסף למתנחלים יהודים שיתפנו, אלא הוא מציע כסף לערבים שילכו מכאן, ומי יתן ולא נחמיץ. ראשית, עלינו שומרי התורה והמצוות לדאוג לכך שלא נתרשל מלהתפלל על הענין בכוונה

גדולה, וכן יש לקוות, שלא יקלקלו יהודים יפי נפש... ולואי ויהיה זה פתרון גם לערביי יהודה ושומרון וכן 'לערביי ישראל', שרובם ככולם שונאי ישראל, ויקימו בנו המקראות - 'עתה הרחיב ה' לנו ופרינו בארץ', 'הרחיב מקום אהלך וגו'.

ובעז"ה נזכה, שיעשה לנו ה' יתברך נסים ונפלאות ונזכה לגאולה השלמה.

**תודה וברכה,
ב.מ. לוי סון**

מכתבים שונים

הבית, ובניתיים הופקד ביישיבת קרלין במודיעין עילית. הספר נתם על ידי הרב ישראל אלבום שליט"א, שהינו תלמיד חכם השקוד באהלה של תורה, מדמויות ההוד של מודיעין עילית, שלבו חס בצפיה לבנין בית המקדש ובכאב על בזיונו של הר בית ה', שעלה בדעתו לעשות דבר זה כדי להביא אותנו לחוש, שנושא ה'מקדש' והר הבית' אינו דבר מרוחק שאינו שייך לנו [מתחם הכרת' חס ושלו, כפי שנכתב בעיתון מסוים], אלא דבר מציאותי, ששייך אלינו, ושנחנו מצפים לו, ועושים מה שביכולתנו כדי להגיע אליו. ואכן, עלה בידו לגרום לאנשים רבים להרגיש באופן חי את הצפיה לבנין בית המקדש, כפי שהיה אפשר לראות במעמד המורגש, שהשתתפו בו המונים של בני תורה יקרים, מעל ומעבר למה שאפשר היה לצפות, ושהורגשה בו שמחה מיוחדת. ובפרט הורגשה התלהבות רבה, כאשר במהלך הריקודים נכנסו כמה כהנים עם בגדים המדמים בגדי כהונה. ניתן היה להרגיש כיצד הציבור מצפה ומשתוקק שהדברים יהיו בקרוב למעשה. [לרגל המעמד יצאה גם כן חוברת נפלאה, שבה נתרברו ונתלבנו ענינים השייכים לעבודת בית המקדש בהלכה ובאגדה, בדברים נפלאים, ואפשר לקבל אותה בדוא"ל @9744101@gmail.com]. מצו"ב גם תמונות מהמעמד הנ"ל.

ברצוני גם להזכיר דבר נפלא שזכיתי לשמוע מהרב הנ"ל, על פי מה שמבואר במסכת בבא בתרא, שמי שמחזיק בשדה שלש שנים, הרי זו הוכחה שהשדה שלו, משום שאילו היא היתה של מישהו אחר, הוא היה מוחה, ומי שאינו צועק ומוחה על מי שעושה בביתו כבתוך שלו, הרי זו הוכחה שאין זה ביתו. ומזה עלינו ללמוד גם לענייננו, שמי שצועק וכואב על כבודו של הר בית ה' - הרי זו הוכחה שזה ביתו, כלומר שהוא שייך וקשור בנפשו למקום זה, ולכן אינו מקבל בשוויין נפש את העובדה ששועלים מהלכים בבית ה' כבתוך שלהם, ומחריפים ומגדפים את בניו של מקום התובעים בעלות על המקום שניתן להם מאת ה'.

יהי רצון שנזכה שהדברים אכן יועילו, שנזכה במהרה ל'אתה תקום תרחם ציון כי עת לחננה כי בא מועד כי רצו עבדיך את אבינה ואת עפרה יחוננו'.

**ברכה, ד.א.מ.
מחייץ עילית**

[ונראה לע"ד, דלגבי אומות העולם מקבלין שרגא ולא צדקה, אבל לגבי ישראל משומד הוא להפך, והגם דאין מקבלין ממנו שרגא, מקבלין ממנו צדקה, דליכא טעמא ד'ביבש קצירה תשברנה', ומה גם למה שארז"ל אעפ"י שחטא ישראל הוא, דכפי זה מתוסף זכות לכללות אומותינו לקרב ישע, משא"כ בגוים דאסור צדקה, ושרי שרגא (ראשון לציון סימן רנט סעיף ד).]

ומאד נסערת מדברים אלו כאשר עלה לשלטון בארה"ב הנשיא טראמפ, אשר כידוע עושה רבות לטובת ישראל ומדבר הרבה על בטחון בה' יתברך, ולטובת ארצנו הקדושה שהיא שייכת לעם ישראל, וכדומה. והדברים מתמיהים - האם אין בזה זכות גדולה לגוי זה ולארצו, והאם אין בזה משום 'ביבש קצירה תשברנה', והאם ח"ו הדבר עלול לעכב לנו את הגאולה הקרובה?

עד שבחסדי שמים מצאתי את דברי רבנו האוה"ח הקדוש בספרו ראשון לציון (ש"ע י"ד סי' רנט סעיף ד), וז"ל - "כי עיקר טעמא דהא מלתא, דכאשר הגוים מביאים חפץ וכדומה לכבוד לשם ולתפארת, שמו של הקדוש ברוך הוא מתעלה, ואין בידינו לבטלו נגד רצונו יתברך על דרך 'בכל מקום מוקטר מוגש לשמי', ולזה אין למחות שלא לקבל מהם, ואדרבה - מתעלית מעלת אומה ישראלית, כי מלכם מלך על כל העולם כלו בכבודו, ואיכא הכנעה של סטרא אחרא לפני הקדושה, ואז הוי מעלת הקדש, דמט רשע לפני צדיק. משא"כ כאשר בעוונותינו מקבלין עניי ישראל מאומות העולם - אז הוי בהפך, צדיק מט לפני רשע, שהקדושה שהם ישראל נצרכין לאומות העולם ומתפרסין מהם, ולזה אסרינן לקבל מהם, וחיישינן לכל מה דאיכא למיחש, דהיינו ל'ביבש קצירה תשברנה'. משא"כ במציאות אחרת, דמשום טעם הנזכר דלכבודו יתברך לא חיישינן כנזכר, וכד דייקת שפיר - זה גורם לרומם בית א-להינו, להרים דגל הקדושה, להחזיר עטרה ליושנה במהרה בימינו כן יהיו רצון".

וכמה מבהילים הדברים, שדווקא פעולותיו של נשיא ארה"ב אינן משדרות נחיתות לעם ישראל ח"ו, אלא הן שבירת הקליפות והכנעת הסטרא אחרא, וזה כבר אחר ה'תשצ"ב' של ה'ביבש קצירה'.

אשמח אם תוכלו לפרסם את הדברים, אשר בוודאי יביאו חיזוק גדול לכל אחד.

**אחון שמעון
דו"שלים עיה"ק תנב"א**

המקדש הוא דבר מציאותי

לכבוד מערכת קדושת ציון
ברצוני לספר אודות אירוע מיוחד בעיר התורה מודיעין עילית, שזכיתי להשתתף בו - הכנסת ספר תורה המיועד להיכנס בעז"ה לבית כנסת שיבנה במהרה בימינו בהר

להפיץ!

אל מערכת קדושת ציון השלום והברכה
אני מתגורר בצפון ורק השבוע זכיתי להתוודע לארגון הקדוש.

שמחתי שמחה גדולה מאוד, אך הצטערתי שלא הכרתי עד עתה את האגודה היקרה הזאת, ובטוחני שכמוני עוד רבים וטובים מעם ישראל מבקשים ומשתוקקים ומיחלים לתורה היקרה הזאת. והן אמת, שבהיותי בצפון מעולם לא נתקלתי בעלון הקדוש הזה, ואשמח להפיץ אותו וכן לתת יד ככל הניתן על-מנת להפיץ את הבשורה הגדולה הזאת.

**ברכה,
אסף הכהן**

משמעות היחס של ממשל טראמפ לישראל

חמשה עשר שבט תשפ"ה לפ"ק
לכבוד הירחון החשוב 'קדושת ציון'
הנדון: קבלת כספים ותמיכה ממשל טראמפ בארה"ב בהפטרות פדרשת שמוות קראנו את הפסוק (ישעיהו כז (א) "בִּיבֶשׁ קִצְיָהּ תִשְׁבְּרָנָה", ומובא בגמרא (בבא בתרא א') - "איפרא הורמיז אימיה דשבור מלכא שדרה ארבע מאה דינרי לקמיה דרבי אמי ולא קבלניהו, שדריניהו קמיה דרבי אמי וקבלניהו משום שלום מלכות. שמע רבי אמי, איקפד. אמר - לית ליה 'ביבש קצירה תשברנה' וכו', ורבי - משום שלום מלכות. ורבי אמי נמי משום שלום מלכות, דאיבעי ליה למפלגניהו לעניי גוים, ורבי נמי לעניי גוים יהביניהו, ור' אמי דאיקפד - הוא דלא סיימוה קמיה. ופי' רש"י - 'ביבש קצירה תשברנה - כשתכלה זכות שבידן ויבש לחלוחית מעשה צדקה שלהן - אז ישברו'.

נמצאנו למדים, כי אין לקחת צדקה מן הגוים עבור עם ישראל, דעל ידי זה מרבה זכותם, ומעכב את הגאולה (עי' טו"ז י"ד סי' רנט ס"ב). וכן נפסק בשו"ע י"ד סי' רנד.

אמנם, אם הגוי מנדב חפץ לבית הכנסת, לוקחים ממנו, ומבואר בתוס' (בבא בתרא ח) דהטעם משום דהוה כקרבן, וקרבנות לוקחים מן הגוים, אבל מישראל משומד אין לקחת חפץ לבית הכנסת [כן נקט הרמ"א ביו"ד סי' רנד, ע"פ ב"ב סי' רנט]. אולם הש"ך הביא דעת המב"ט, דמותר לקחת מישראל משומד.

תורף הדברים, שמגוי אין לקחת צדקה לטובת ישראל, ואם לוקח מרבה זכותם של נכרים, ומעכב את הגאולה. אולם אם התנדבו חפצים לבית הכנסת - לוקחים מהם. ובישראל משומד - מומן לצדקה לכו"ע מותר לקחת, אולם אם התנדב חפצים לבית הכנסת, דעת הב"י והרמ"א שאין לקחת ממנו, אולם דעת הש"ך שמוותר.

לא רוצים לפספס?

עדכון שוטף על פעילות האגודה בדוא"ל ובטלפון
בדוא"ל: בשליחת בקשה ל- OFFICE@KEDUSHASTZION.ORG
בטלפון: 079-607-3701

לתרומה / למנוי גליונות להפצה

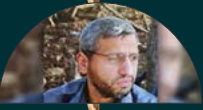
לתרומה/ למנוי: נדרים פלוס: 'אגודת קדושת ציון' | לתרומה בלבד: בנק מזרחי (20) סניף 459 מס' חשבון 109491 - 'קדושת ציון'

אברהים ראיסי, נשיא איראן
י"א אייר

חוסין אמיר עבדאללהיאן
שר החוץ של איראן
י"א אייר

מוחמד דרי
ד' תמוז

פואד שוכר
כ"ד תמוז

איטמאעיל הנייה
כ"ה תמוז

חסן נסראללה
כ"ד אלול

האשם ספי א-דין,
מחליפו של נסראללה
ב' תשרי

יחיא סינאוואר
י"ד תשרי

גדי ביידן
ד' חשוון

בשאר אל-אסד
ד' כסליו

הוי, אני לא
זוכר היכן
אני נמצא?

והתב"ה מצילנו מידים

מאמר לפורים 'תוכנית הגרעין של איראן'

הרב חיים פרידמן
מחבר ספר בחר ה' בציון (נמצא באוצר ההכמה ועוד)
מודיעין עילית

על החומה" ח"ג עמוד 343. ועיין עוד בכרך ג' פרק "ציונות עם ובלי מרכאות", שהתנגדותו לציונות הייתה רק לפריקת עול תורה ומצוות].

ורצונם הטמא של האיראנים הוא, שההשקפה האיראנית - שהיא הפך דעת תורה האמיתית - תחדור לציבור היהודי, כדי שלא תהיה לעם ישראל מוטיבציה להלחם ולחזק את הלוחמים על כיבוש ארץ ישראל, וכך ארץ ישראל תהיה נוחה להיכבש בידי האויבים רח"ל. זהו יסוד 'תוכנית הגרעיני חמנית ודלעת של איראן'. היה לא תהיה.

עכשיו טראמפ עלה לשלטון, הוא יטיל סנקציות על איראן - שלא יהיה להם כסף לקנות גרעינים בפיצוחי מזרחי וב'משנת יוסף'.

אך בכל זאת נדרשת השגחה מיוחדת, ואם רואים אנשים באים לחלק גרעיני דלעת, או כל גרעין מכל סוג שהוא - בשעת קריאת התורה - צריך לבדוק היטב אם אין זו אלא תוכנית מסיונית של איראן - לעוות את היהדות. וצריך להזהיר את הציבור מפניהם.

תוכנית 'גרעיני תפוחים מיובשים'

מלבד המזימה הנפשעת לחלק גרעיני חמניות ודלעת בבתי כנסיות - יש לאיראנים תוכנית דונית נוספת - לחלק גרעיני תפוחים מיובשים בבתי כנסיות בשעת קריאת התורה.

וכדי להבין את הכוונה השטנית שעומדת מאחורי פעולותיהם - נפתח במשנה ממסכת סנהדרין (קח) - "מרגלים אין להם חלק לעולם הבא, שנאמר וימתו הגאנשים מוצאי דבת הארץ רעה במגפה לפני ה', וימתו בעולם הזה, במגפה לפני ה'" - לעולם הבא.

ונשאלת השאלה - הרי המרגלים היו גדולים ואדירים בתורה, לא היה ולא יהיה עוד דור דעה' כמו דור המדבר עד ביאת המשיח (והדר שלח קסח). ואם כן, מדוע הפסידו את כל העולם הבא, ולמה אין להם לפחות גן עדן על מצות תלמוד תורה, ורק שיפסידו את הגן עדן על מצות ארץ ישראל. למה הם הפסידו הכל?

ובכדי להבין התשובה - נקדים משל על 'גרעין של תפוח', שאם נוטעים אותו באדמה - יוצאים אילנות משובבי עין, אשר פרים מתוק לכל חייך. ואם 'שומרים אותו בוטרינה', הגרעין נרקב ולא יוצא ממנו כלום.

הנמשל: אור התורה שנמצא בנשמתו של האדם - נמשל ל'גרעין של תפוח', שהרי אור זה הוא ניצוץ מאור קוב"ה [קוב"ה ואורייתא חד הוא], ועליו נאמר (שיר השירים ב א) 'פתפתו פנעצי הערץ ין דויה [=קוב"ה] בין הבנים פצלו חמדתי וישבתי ופריו מתוק לחפי'.

ואותו האור - הוא כמו 'גרעין של תפוח' - שצריך לטעום אותו באדמת 'חקל תפוחין קדישין' [שדה תפוחים קדושים] - שהיא השכינה הקדושה וגופה, ארץ ישראל.

מי לא שמע על המשפט 'תוכנית הגרעין של איראן' - המדינה של המן. אבל אף אחד לא מבין מה זה אומר!

ניסינו לברר בחלונות הגבוהים, עד שפיצחנו את הגרעין: איראן שמעה על כך, כי תכלית כל התורה והמצוות, היא, שבזכות התורה - אנחנו עם ישראל נכבוש את ארץ ישראל, וכמו שכתוב - "ועתה ישאל שמע אל החקים ואל המשפטים אשר אנכי מלמד אתכם לעשות - למען תחיו ובאתם וירשתם את הארץ אשר ה' - אלהי אבותיכם נתן לכם" (דברים ד א).

"כל המצוה אשר אנכי מצוה היום תשמרו לעשות - למען תחיו וירשתם ובאתם וירשתם את הארץ אשר נשבע ה' לאבותיכם" (דברים ח א).

"ושמרתם את כל המצוה אשר אנכי מצוה היום - למען תחיו ובאתם וירשתם את הארץ אשר אתם עברים שמה לרשתה. ולמען תאריכו ימים על האדמה אשר נשבע ה' לאבותיכם לתת להם ולזרעם ארץ זבת חלב ודבש" (דברים יא ח - ט). ועוד ועוד.

אז איראן מגבשת תכנית דונית - לחלק 'גרעיני דלעת' ו'גרעיני חמניות' בבתי כנסיות בשעה שקוראים בתורה, כך שבשעת קריאת התורה יעסקו בפיצוח גרעינים, ולא ידעו מה כתוב בפרשת השבוע - כמה התורה משבחת את ארץ ישראל.

מהלך זה יכשיר את הקרקע לאיראנים, לבוא אחר כך לבלבל את היהודים עם השקפות איראניות, שערך התורה אינו קשור עם ערך ארץ ישראל, ושאדברה - כמה שאדם יותר מתרחק מנושאי ארץ ישראל, כך הוא יותר מצליח בתורה. וזה הרי כידוע הפך ההשקפה הטהורה של היהדות החרדית, וכמש"כ מן המשגיח רבי דב יפה זצוק"ל - "שחשוב להבהיר, שהמאבק של גדולי התורה בציונות ובהשקפות לאומיות הסותרות את דעת התורה - אסור שיגרע כי הוא זה מאהבתנו את הארץ הקדושה ומהכרת גודל מעלת הישיבה בה. ואסור בשום אופן להשלים עם טשטוש מושגים בעניין זה" (לעבדך באמת, בראשית, עמוד ט).

וכן כתב מן הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצוק"ל - "אנחנו החרדים לדבר ה' - חובבים את הישוב ומוסרים את נפשנו עליו מאז ועד היום, אלא שחפצים אנו שהישוב בארץ ישראל, עכ"פ החרדי, יהיה אפשר לו להתפתח... למען יוכל לשמור את התורה והמצוה כרצונו וכשאיפתו".

בדברים שנדברו עם לורד נורטקליף, היה אפשר להכיר רק התנגדות לחפץ השלטון של הציונים לכבוש את הקהילות ולנהל אותנו בשבט מושלים נגד רצוננו והשקפתנו (האיש על החומה" ח"ג עמ' 340).

"היהודים החרדים הם שיסודו את הישוב הקיים של ארץ ישראל, הם הם שמסרו את נפשם עליו, והם הם המוכנים למסור נפשם בעד עתידו וקיומו על יסודות בריאים ומוצקים, ועפי' חוקי תורתנו הקדושה הכתובה והמסורה... ולא היה ח"ו שום התנגדות לישוב ארץ ישראל, ולא להצהרת בלפור" [גילוי דעת' מהעדה החרדית בשם הגאב"ד מן הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצוק"ל - 'האיש

- מאמר תורני יסודי ומעמיק בענין חשיבותה של מצות כיבוש ארץ ישראל - מלווה ברוח שמחת ובדיחות הדעת דפורים הבעל"ט.
- וכמו שכתב רבי ירוחם ממיר (דעת תורה בראשית, חלק א עמ' א) - "כי היא [ארץ ישראל] התכלית, ארץ ישראל היא תכליתו של המקום ב"ה. עיקר כל הבריאה, והיא תכלית כל התורה". וכ"כ במהדורא ב' (שם עמ' ד) - "ורבי יצחק מבאר לנו שהסוגיא של כל התורה כולה היא ארץ ישראל. הנשמה של כל התורה כולה היא כיבוש הארץ, ז"א לעשות מקום להשירת השכינה, וכמו שהכתוב אומר 'מכון לשבתך פעלת ה'... זהו שאומרים לנו חז"ל, שתכלית זאת של כל התורה כולה - ארץ ישראל". וכן כתב בדעת תורה (בראשית, חיי שרת, עמ' קנט).
- וכן כתב בספרו 'דעת חכמה ומוסר' (חלק ב עמוד ר-רז) - "הרי רואים שענין ארץ ישראל נוטל חלק בראש בתורה הקדושה... וכל המשא ומתן שבתורה אודות ארץ ישראל, שסוד הארץ הוא הסוד של שלימות הכי גדולה... ותורה אינה עוד אלא הכנה לארץ ישראל".
- וכמו שכתב רמ"ד וואלי [תלמיד חבר להרמח"ל, שהמשגיח הגה"צ ר' חיים פרידלנדר זצוק"ל, התאמץ מאד - באונו והונו - שבני התורה ילמדו את חיבוריו (מובא בהקדמת הרמ"ד) על הפסוק והנה ה' נצב עליו ויאמר אני ה' - אלהי אברהם אביך וא-להי יצחק הארץ אשר אתה שכב עליה לך אתנה ולזרעך" (בראשית ח"ג א) - "והנה ההבטחה הראשונה היותר עיקרית היא לתת לו ולזרעו הארץ הנבחרת - דאיהי גופא דשכינתא ממש". וחזר ע"ז עשרות פעמים בחיבוריו.
- ועד"ז כתב תלמיד הגר"א הגר"מ משקלוב (אגרות ארץ ישראל נא) בדברי התעוררות לטרוח עבור ארץ ישראל הגשמית, הוא קורא לה: "הלא היא אמכם שורש נשמתכם" - שזה התואר לשכינה הקדושה. והכוונה, שהתפשטות מזיו השכינה נכנס בארץ ישראל - כהתפשטות מאור

ואז השכינה תצמיח מאותו האור נשמות. ובמקביל לזה: **ארץ ישראל [גוף השכינה]** - תצמיח מאותו האור את פירותיה - פירות ארץ ישראל, המקבילים לנשמות ישראל. וכן כתב הגר"א (שידורי א ג): "בני ישראל מקבלים מן הארץ, והארץ לית לה מגרמה כלום, רק כשזרעין לתוכה אז נותנת, ולכן **אנו צריכין למצוות**".

ובמקביל לזה כתב הרמח"ל (אדיר במרום, עמוד לו): "כי כל העבודות שבני האדם עושים להקב"ה - סודם עבודת השדה, והוא סוד **מִלְךָ לְשֵׁדָה וְעַבְדָּה** (קהלת ה ח), **כי המצוות עושות על דרך הזריעה, שזרעים האורות בנוקבא [בשכינה הקדושה נשמת ארץ ישראל] שהוא השדה**".

מבואר בדבריו, שאור התורה והמצוות של בני ישראל - נזרע **בשכינה הקדושה** - כמו 'גרעין פרי' שנזרע באדמה. ומכאן אותו האור השכינה הקדושה מצמיחה את פירותיה. ומי הם פירותיה של השכינה? - הלא הם **נשמות ישראל**, כמו שאמרנו (תיקוני זוהר כ"ג, דף פב): **'תְּדַשָּׂא הָאָרֶץ [השכינה] - לְהוֹצִיא זְרָעִים וּפְרוֹת שְׁהֵן נְשָׁמוֹת**, כמש"כ (ישעיהו סו ח) - **כִּי חָלָה גַם יְלֵדָה צִיּוֹן [השכינה] אֶת בְּנֵיהָ**. ובאורו חז"ל - **כשם שהאשה יולדת - כך הארץ**" (תנחומא וארא יז).

וכאשר **ישראל** העוסקים בתורה מתאחדים ומתדבקים עם ארץ ישראל גוף השכינה - על-ידי זה הם מחברים את **ניצוצות אור קוב"ה** השורים עליהם [בגלל עצם יהדותם, ובגלל אור תורתם] עם **השכינה**, ואז השכינה נזרעת ומולידה נשמות.

ומעתה יתבאר לנו מה קרה עם המרגלים. כאשר המרגלים הגיעו לעולם האמת **מלאים תורה כרימון** - הם באו עם המון **גרעינים של תפוח**, שבמקום לנטוע אותם באדמת השכינה וגופה ארץ ישראל, ולהצמיח מהם אילנות שיפרינסו אותם לעולם הבא - הם הוציאו אותם לבטלה רח"ל, שהרי הם התנגדו לזרוע את אור תורתם בארץ ישראל. ולכן הם נשארו בלי חלק לעולם הבא.

השמש שנסכס בתוך הבית

והוא דבר פלא, איך השי"ת קושר התפשטות מאור השכינה שהיא הכי **רוחנית** - בארץ **גשמית**, אמנם התשובה **שאכן השי"ת מפליא לעשותו**, וכמש"כ הרמ"א (א"ח סימן זי) **"ועוד יש לפרש שפמליא לעשות בפה ששומרו רוח הגאס בקרבו, וקושר דבר רוחני בדבר גשמי"**.

קרבן פסח תשפ"ו

הרב אורי אנגלרד
מכון ממלכת כהנים

הבהרת המערכת: במאמר שלפנינו הוזכרו הכרעות הלכתיות רבות, הדברים נכתבו בצורה מוחלטת מחמת אופי המאמר וסגנונו, אך כמובן שמבחינה מעשית מסקנות אלו דורשות את הכרעתם של חכמי ישראל המובהקים, ולא נכתבו הדברים אלא כדי לעורר על הנחיצות הגדולה שישנה בבירור הלכתי מעשי של סוגיות אלו העומדות לפתחנו.

נשארו רק המחבלים המשוחזרים ברחבי יו"ש, שה' השאיר למען נפשותם גם את יְשָׁרָאֵל הַשְּׁמֵרִים הַם אֶת דָּרְךָ ה' לְלֶכֶת בָּם.

הקב"ה מראה לנו באופן ברור שהוא שומר עלינו מכל איום, והגיע הזמן שאנחנו נעשה את מה שהוא ציווה אותנו. כמו שחייבים לשמור שבת גם היום ולא רק כשהמשיח יבוא [כפי שיש מאחיו שומרי המסורת שחושבים, שכאשר יבוא המשיח אז הם ישמרו שבת], כך קרבן פסח צריך להקריב היום אף לפני ביאת המשיח, ואדרבה זו הדרך הכי טובה לגרום לביאת המשיח כמו שמקובל מהגר"א ומרבי חיים מוולאז'ין (סולו המסילה עמ' 77). גדולי ישראל - ביניהם רבי עקיבא איגר והחתם סופר - דנו בזה הרבה לאורך הדורות, ומסקנתם היתה שהלכתית אפשר וצריך להקריב קרבן פסח, והעיקוב הוא רק מצד הטורקים ששלטו אז בארץ שלא יתנו. ובלשון מרן החתם סופר בשו"ת יו"ד רל"ו, שהמושג של ירושלים הוא קפדן גדול ולא יתן למי שאינו מאמונת הישמעאלים להתקרב לשם. אך כיום בס"ד המציאות השתנתה, ולהרבה מן האתגרים שהועלו אז ישנם פתרונות טובים עוד יותר ממה שהוצע בשעתו. בנוסף לכל מי שחושש מ'מה יאמרו הגוים' יש לנו חלון הזדמנויות מיוחד של ארבע שנים, בהן יש ממשל יידידותי בארצות הברית, שבה גם נשיא אוהד ישראל עם יועצים אוהדים, ולכל הפחות בשנתיים הקרובות ישנו אף רוב כפול - גם בסנאט וגם בבית הנבחרים, ובזמן שבממשלת ישראל עדיין אין אחד שמעזי לדבר בגלוי על בנין בית המקדש דוקא שר ההגנה של ארצות הברית אומר בזה הלשון: "...אין סיבה שנחשוב שהנס של בניה מחדש של בית המקדש לא אפשרי, אני לא יודע איך זה יקרה, אתם לא יודעים איך זה יקרה, אבל אני יודע שזה יכול לקרות, זה כל מה שאני יודע..."

כתב החזון איש (אבן העזר ב ז): "לכן בזמן הזה אי איתיהיב רשות להקריב קרבן פסח אין לבטל". וכבר כתב כן המהר"ץ חיות (בספרי עבודת המקדש): "על כל פנים חזרתי על כל הצדדים, ולא מצאתי שום דבר החוצץ היום להקריב קרבן פסח, אחר שיבנה היום מזבח על מקום אשר היה בנוי בראשונה".

מדוע לדבר דווקא על שנה הבאה תשפ"ו - ולא על השנה? - תשובה, אם אנו רוצים להיות רציניים ולהתכונן למצווה כמו שצריך בדרך הטבע זה לוקח זמן, הלוואי ויהיו ניסים, אבל זה לא בידינו, מה שאנחנו מצוים זה לעשות מה שבידינו, וה' יעשה הטוב בעיניו. יש הרבה צדיקים שמתכוננים מדי שנה ברגע האחרון ועושים מני לקרבן פסח על הצד שמשיה פתאום יבוא ובית המקדש יבנה, ולצורך זה דואגים שיהיה להם שטח או גדי מבוקר ממום. אמנם טוב להראות את השאיפה, אך הגיע הזמן גם לחשוב בצורה יותר מעשית מה עם שאר דברים המעכבים. הרי אי אפשר לבנות מזבח תוך שעה, ואם יורשה לנו להקריב קרבנות, נצטרך לדאוג שעה אחת קודם שיהיה לנו מזבח מוכן לפחות באופן מינימלי. כהן שבאמת מאמין שיתכן ובקרב יזכה להקריב קרבנות היה מכין בגדי כהונה על הצד שלא ירדו משמים בגדים מותאמים למידותיו, שהרי הם לא יהיו מוכנים תוך יום אחד. גם אם ישנו את הפשתן וכל נשות ישראל תתחלנה לארוג את הבדים מותאמים למדות כל כהן וכהן, כל כהן יצא לוודא שהוא יהיה בראש הרישימה לקבל בגדי כהונה.

בהכנות להקרב קרבן פסח ישנם ארבעה חלקים. החלק **הלכתי** הוא אולי הקל שבהם, ואחר כך ישנו החלק **הפרטי** - לתכנן את הלוגיסטיקה להתאים למציאות של היום. ישנו גם החלק **הציבורי** - תמיכה של רבנים ואישי ציבור מכל המגזרים, והחלק הרביעי שבו היה שינוי גדול לאחרונה הוא החלק **הבטחוני**.

לפני שנתיים, לא היה ניתן לדמיין הקרבת קרבן פסח, כאשר כל אחד הניח כדבר פשוט שזה יבעיר את המזרח התיכון. ירושלים תתכסה בטילים מכל הכיוונים - מעזה ולבנון, איראן, עיראק ותימן, ואולי עוד כמה מבייז... חלפו שנתיים מטלטלות, בהן עברנו צירי לידה, והמציאות השתנתה. האיום מעזה כבר לא קיים, חיזבאללה נחלש מאד בלבנון ורבות טיליו התאדו. את הטילים מאיראן כבר קבלנו פעמיים - אך ללא קרבנות - ולא נראה שהקרבת קרבן פסח היתה משנה בהרבה. בינתיים, תוך כדי כתיבת המאמר הנוכחי, קרסו סוריה והציר האירני, והמזרח התיכון משתנה במהירות. כרגע

דברי שר ההגנה של ארה"ב, פיט הגסט: **"הייתה לי ולאחרים הזדמנות לראות את הכותל המערבי של הר הבית, את מנהרות הכותל ואת העיר העתיקה"**, אמר. **"כשאתה עומד שם, אי אפשר שלא לראות את הנס הגדול שניצב מולך"**.

עוד אמר הגסט: **"זה גרם לי לחשוב על עוד נס שאני מקווה שכולכם לא רואים כמשהו רחוק. כי 1917 היה נס (הצהרת בלפור), 1948 היה נס, 1967**

היה נס, 2017, ההכרזה על ירושלים כבירת ישראל הייתה נס. אין סיבה שנחשוב שהנס של בנייה מחדש של בית המקדש לא אפשרי."

"אני לא יודע איך זה יקרה, אתם לא יודעים איך זה יקרה, אבל אני יודע שזה יכול לקרות, זה כל מה שאני יודע", אמר. "כל צעד בתהליך הזה, זה חלק מההכרה שיש משמעות לעובדות ופעולות בשטח".

"לכן אמישך ללכת לבקר ביהודה ושומרון, ההבנה שריבונות על אדמת ישראל על ערי ישראל וכל המקומות זה השלב הבא והקריטי כדי להראות לעולם שהארץ הזו שייכת ליהודים"

בתקשורת הערבית מיחסים לממשל החדש בארה"ב רצון לקדם את בנין בית המקדש

ביום שטרומפ נבחר, התקשר אלי אברך לשאול כיצד נעביר מכתב בקשה לטראמפ. ענית לו, שזה לא התפקיד שלנו: התפקיד של האברכים היום הוא לפנות לרבנים, ולעורר את הציבור על כך שהגיע הזמן לשאול ולבקש ולנסות לפעול במרחב המעשי בלי לחכות שה' יכריח אותנו, והלוואי ונצליח במשימה זו.

לא נדון כאן על בנין בית המקדש שהוא מצווה בפני עצמה, אבל הקרבת קרבן פסח אינו תלוי כלל בבית המקדש, כי מקריבין אע"פ שאין בית, וגם לאורך שנות הגלות ניסו גדולי ישראל לבדוק האם ואולי אפשר להקריב לפחות קרבן אחד, וכפי שכתב מון הבית יוסף בכסף משנה (הלכות בית הבחירה פרק ו הלכה טז) - "שמא בזמן החורבן יתן לנו רשות להקריב".

נסכם קודם את עיקרי הנידונים ההלכתיים שהעלו גדולי ישראל, ואת הפתרונות שזכינו להם כיום.

בספר 'קרבנות המזבח', שיצא לאור בשנת תרפ"ח [נכתב ע"י המהר"י סבא, אחד מגדולי הדור לפני מאה שנה שהיה מוערך ע"י גדולי דורו - החפץ חיים, החזו"א, רבי אהרן קוטלר, המהרש"ם, ועוד; הוא היה אחד מרבני אגודת ישראל בכנסיה הגדולה הראשונה], סקר המחבר את הנידונים ואת הפתרונות. היה זה לאחר רעידת האדמה בשנת 1927 שבה נהרגו ערבים רבים ושום יהודי לא נפגע, והוא ראה בזה התקדמות לגאולה. שינוי נוסף שמציין המחבר, שגרם לו לכתוב את חיבורו, היה מה שענה החתם סופר לרבי עקיבא אגור (ש"ת חתם סופר י"ד רלו) שאין טעם לנסות לבקש רשות מהמוסלמים, מכיון שהם מקפידים שלא יכנס כלל מי שאינו מוסלמי. לאחר שהשתנתה המדיניות בהדרגה משנת תרט"ו והתאפשר גם לנוצרים וליהודים לבקר, אזי הותרת האפשרות לבקש רשות. זאת, מלבד הצהרת בלפור ושינויים נוספים שהתרחשו במציאות - ע"י"ש.

החפץ חיים כתב בליקוטי הלכות (זבח תורה - זבחים פ"א), שצריך למצוא את מקום המזבח בכדי להקריב קרבנות. בזמנו, לא הכירו מספיק את מדידות הר הבית והמקדש, אך היום יכול כל אחד למדוד לבד [גם ממרחק, כגון דרך המפות של עיריית ירושלים]. מוסכם על גדולי ישראל לאורך הדורות, שמקום קודש הקדשים הוא בכיפת הזהב, ושער ניקנור הוא על הגבול המזרחי של הרמה, כך שאנו יודעים את מקום המזבח בקירוב, גם לפני שמוכרע בדיק גודל האמה. הפתרון לבעיית השיעורים הוא להקים מזבח קטן בגודל חמש על חמש אמות, ולהעמיד אותו במקום שהוא בתוך מקום המזבח לכל הדעות. חשוב להוסיף, שאם נחפור במקום המזבח, כמעט ואין ספק שנוכל למצוא את היסודות של המזבח מימין הבית, ועל זה בוודאי נוכל לבנות.

טומאה. גרסינן בשבת קלה: - 'עתידה תורה שתשתכח מירשאל', שבתתי מדרש רבים לא ידעו הלכות טומאה וטהרה פשוטים. לצערנו, התקיימו בנו דברי חז"ל במדה רבה, וניתן לשמוע מחכמים רבים שמדברים אתם, שבשלב הראשון אומרים, שאי אפשר להקריב, הרי כולנו בחזקת טמאי מתים, ורק לאחר שאומרים להם - הרי טומאה הותרה בציבור, הם נזכרים בהלכה. יש לזכור, שרק טומאת מת וכיצא בה הותרה בציבור, אבל מטומאות הפרשות מוגוף יצטרכו ליטהר. גברים אינם צריכים לחשוש מספק לזיבה, מכיון שבשבעה דרכים בודקין את הזב, היינו שרק בתנאים מצומצמים

1 כמו שפסק הב"ח סימן תקס"א בשם הר"ב ז"ל ומובא בכמה אחרונים, וע' בספר 'עיר הקודש והמקדש' של הגר"מ טיקוצ'נינסקי חלק ה' שהארץ במקום המזבח ובשאר הנידונים כאן.
2 כבר בגמרא נחלקו האם המזבח כולו בצפון או כולו בדרום או חלקו בדרום וחלקו בצפון, וכן פסק הרמב"ם (פרק מהלכות בית הבחירה הלכה טו), אבל לכולי עלמא כל ה-60 אמות של המזבח והכבש כשרים להקריבה (גמרא זבחים סב, ורביס פ"ב מוספין המוקדשין הלכה ז), ולכן כשנעשה מזבח של חמש על חמש באמצע - זה יהיה כשר לכולי עלמא, שהרי לשיטות שהמזבח בדרום זה יוצא במקום המזבח, ואף לשיטות שהמזבח כולו בצפון זה יוצא במקום הכבש.
3 ויש רבנים גדולים שמודים שאינם עוסקים בזה, וכדברי הגמרא בשבת ג, שאין לשאול במסכת שאין עוסקין בה.
4 משנה שהרתו ז' לגבי גנבים, וגמרא נדה יג. לגבי כהן שוטה, ונפסק להלכה.
5 וע' בהשגות הראב"ד (שקלים פ"א ה"ז) שיבאר שמפני שהיו מועטין היו שוקלים יותר ממחצית השקל לכל אחד.

מאוד יהיה אדם טמא בטומאת זב החמורה, אבל מי שיועד שנעשה זב אסור לו להיכנס למחנה ליהיה גם כשכולם יכנסו. לגבי טומאת שרץ הכריע החזו"א כדעת רוב הראשונים שנדחית בציבור כטומאת מת, ומספיק לטבול לפני שחיטת הפסח, וזורקין דם פסח על טבול יום.

תכלת לבגדי כהונה. חשוב מאוד לציין, שבזמן האחרונים שדנו על אפשרות הקרבת קרבנות, עדיין לא התגלתה התכלת, ולדעת החפץ חיים זו המניעה הגדולה ביותר מלהקריב קרבנות היום. בכל זאת, היו מן האחרונים שרצו להסתמך על השיטות לפיהן אבנט של כהן הדיוט כולו לבן, או לסמוך על השיטה שלצורך בגדי כהונה אין חלזון מעכב. ברוך ה', וכיום זכינו ויש לנו תכלת מהודר לדעת הרבה פוסקים, וכן ארגמן ותולעת שני. הגמרא ביומא ז: דנה האם צריך שיהיה ציץ על מצחו של כהן גדול בזמן ההקרבה כדי לרצות בטומאה, או שטומאה הותרה בציבור גם כשאין ציץ על ראש כהן גדול. מסקנת האחרונים, שאין הציץ מעכב, כפי שבימים הכיפורים כהן גדול משמש בחלק מהעבודה בלא ציץ, ובתוספות שם כתבו שאם אין ציץ, לכולי עלמא אינו מעכב. היום, משנתגלתה התכלת, אפשר להכין שמונת בגדי כהן גדול, ואז אפשר להלביש ציץ בראש כהן גדול מרובה בגדים. בימינו זכינו גם לכך שזיהו את אבני החושן על פי מחקר מקיף על פי תרגום השבעים ותרגומים מזמון בית שני, ואיש אמיד לקח על עצמו את העול של עשרות אלפי דולרים והשיג את אבני החושן לפי כל השיטות, כך שניתן לעשות את כל בגדי הכהן הגדול.

האם אפשר לסמוך על **כהני חזקה**, והאם לחשוש לחללות? החזון איש (אבן העזר סימן ב אית"ל ז), כתב, שמן התורה סומכין על החזקה, ורבנן החמירו ליוחסין, ואפשר שלא החמירו במקום ביטול עבודה, ולענין חללות סגי בבדיקת ארבע אמהות, והחתם סופר (י"ד רלו) פסק שלא צריך כהן מיוחס, אלא סומכין על החזקה.

נידונים נוספים שהאחרונים לא חששו להם:

שקלים לקרבן התמיד. הדין הוא שאין מחנכין את מזבח החיצון אלא בתמיד של שחר (מנחות ג), ולכן אם נבנה את המזבח סמוך לקרבן פסח, צריך להקריב עד סוף שעה רביעית את קרבן התמיד, והיו שטענו שכדי להקריב את קרבן התמיד צריך לאסוף שקלים מכל ישראל [ובלא"ה אף המזבח עצמו ובגדי כהונה וכלי השרת צריכים לבוא משל ציבור]. פעם הדבר היה קשה מאד, אולם כיום אפשר באמצעות סליקה באשראי לאסוף בקלות ובמהירות [אולי יצטרכו להוסיף קלבון על הפריטה - משנה בשקלים פרק א]. והיו שעדיין טענו, שלא כל ישראל יתנו והיו אף שיתנגדו לתת, אולם באמת די בכך שרק אחד יתרום, וימסור את זה לכלל ישראל שרוצים, וברור שאם ציבור יראי ה' בהנהגת החכמים מחדש את העבודה לא סופרים את מי שמתנגד, וכפי שבתחילת בית שני היו רק מעטים שעלו מבבל ובכל זאת הקריבו קרבנות ציבור⁵, וכן בבית ראשון רוב עם ישראל לא עלו לרגל ולא נתנו שקלים, ובכל זאת שבט יהודה והכהנים המשיכו בעבודת המקדש.

קרבן התמיד. במקרה שלא הספיקו להקריב את קרבן התמיד של שחר לחנך את המזבח, בכל זאת יש להקריב קרבן פסח כפי שכתבו האחרונים, שחינוך המזבח אינו מעכב (ערוך השולחן העניד סימן קב סעיף יד, הגר"ז מנחות מט, וכן מוכח בחתם סופר שכתב את האפשרות להקריב קרבן פסח בלתי התמיד).

לריח ניחוח. לפני מאה שנה היו שטענו, שבזמן הגלות הקרבנות אינם עולים לרצון, מכיון שעם ישראל אינו מוכן, וכפי שכתבו - 'ולא אריח בריח ניחוחכם'. היום, לאחר עשרות שנים של נסים, מי שחושב שה' לא חפץ בנו עלול להיכנס לספק איסור 'לא תנסון את ה' אלקיכם כאשר נסיתם במסה' ולחשש חטא המרגלים לדבר סרה שעם ישראל לא מוכן, כמו שנאמר בפסוק, 'תבנה חומות ירושלים, אז תחפץ זבחי צדק' וגו' שלאחר שנבנו חומות ירושלים חזר ה' לחפץ בזבחים ובעולות, ובאמת זה מוכח כבר בפסוק עצמו של 'ולא אריח' שבא אחרי ונתתי את עריכם חרבה, והיום ב"ה הקים לנו הש"ת את עיר הקודש המלאות מזן אל זן בכל קצוות הארץ, ועיר התורה בני ברק, ביתר ומודיעין עלית, וכו', ולא עוד אלא שאפילו לאורך הגלות מצאנו שניסו להקריב קרבנות כל פעם שיכלו, כגון במרד בר כוכבא, בזמן רבי יהושע בן חנניה, בזמן הגאונים ובזמן בעלי התוספות, כמוזכר בכפתור ופרה, ולכן האחרונים לא חששו לזה.

האם צריך נביא שיעיד על מקום המזבח? מוזכר בגמרא (זבחים סב), שבתחילת בית שני העיד להם נביא על מקום המזבח, ושמקריבין אע"פ שאין בית, והיה מי שטען בעקבות כך, שגם היום צריך לחכות לנביא שיעיד לנו היכן מקום המזבח. אבל למעשה, האחרונים לא חששו לזה, כפי שלא צריך שוב נביא שיאמר לנו שמקריבין אע"פ שאין בית. והסיבה לכך שבתחילת בית שני היה צריך להעיד [עדות ולא נבואה] על מקום המזבח, היא כי ציין נחירשה כשדה, מה שאין כן בחורבן בית שני, שנשאר מה שעל פני הקרקע, ולכן אפשר לחשב על פיו את מקום המזבח. ומובא בספרי (זבחים סב): "כיון תמתין עד שיאמר לך נביא, תלמוד לומר 'לשכנו תדרשו ובאת שמה' - דרוש ומצוא ואחר כך יאמר לך

נביא". ואף חגי הנביא בעצמו, שהעיד על מקום המזבח, הוכיח את העם, שאין להם ברכה במעשי ידיהם בגלל שהם חיכו לנביא ולא דרשו מעצמם לבית ה'. גם בתוספות (תמונה כא), מבואר, שאפשר היום לבנות מזבח ללא נביא.

האם לחשוש לדעת הראב"ד שקדושה ראשונה לא קידשה לעתיד לבוא. לדעת הראב"ד, צריך לקדש שוב את מקום העזרה, אבל גם בלי שמקדשים, אין בעיה של שחוטי חוץ או חולין בעזרה, ויש אומרים שגם לפי הראב"ד ניתן להקריב פסח במקום המזבח מדין במה. מכל מקום, כבר כתבו החפץ חיים ושאר האחרונים, שאין לחשוש כלל לדעת הראב"ד לא להקל ולא להחמיר, מכיון ששאר הראשונים חולקים עליו. לסיכום:

כפי שפתחנו בדברי המהר"ץ חיות, אין באמת מניעה הלכתית להקריב היום קרבן פסח. והשנה, בשונה משנים קודמות, גם אין מניעה בטחונית, והמניעה היא רק מה שכל התלמידי חכמים שרוצים - כל אחד חושב שהוא לבד. והתפקיד של כל אחד הוא להתחיל לדבר עם כמה מחבריו ועם עוד תלמידי חכמים שבסביבתו. לא צריך להתווכח עם המתנגדים, אלא לקבץ את האלפים שבעד, וכך להפוך לציבור גדול יותר, וטומאה הותרה **בציבור**. לאחרונה, התחילו לערוך מעמדי תפילה מדי ראש חודש לבקש את

מלכות שמים, מלכות בית דוד ובית המקדש, וזה דבר נפלא - תפילה עושה מחצה - ולא נותר לנו אלא לעשות את ההשתדלות לחצי השני. וכפי שבשאר מצוות חייבים אנו לפעול, לשמור ולעשות, ולא לחכות שיכריחו אותנו לקיים, גם בהקרבנות קרבנות עליו לבקש מה' שנצליח, ואז לעשות את כל מה שביכולתנו. לכן, כל אחד צריך ללמוד את הנושא עם תלמידי חכם הקרוב אליו, ולא רק לשאול את רבו 'למה אי אפשר היום להקריב קרבן פסח'. וזאת, כי לפי נוסח השאלה - משפיעים על נוסח התשובה. צריך לשאול רבנים כיצד **אפשר** להקריב קרבן פסח, וכשהם יבינו שרוצים, הם יגלו לך שבאמת אין בעיה, לכל בעיה יש פתרון. יש דברים שאולי נתחיל בהם בסוג של דיעבד, ועדיין עלינו לקיים מצוה זו, וכמו בכל מצוה, שגם כאשר אי אפשר לקיים אותה עם כל ההידורים - לא נפטרים בשל כך מהמצוה. בפוסקים מוסכם, שגם מי שאין בידי אלא תפילין שיש בהם דברים רבים שהם בגדר דיעבד ואף בספק כשרות - עדיין חייבים להניח. החשמונאים, שהחזירו את עבודת המקדש, לא חיכו שתהיה להם מנורה מהודרת, אלא עשו שבעה קנים והדליקו בחצרות קדשן עוד לפני שגמרו לשפץ את בית המקדש. גם אנו איננו צריכים לחכות לבנין בית המקדש כדי להקריב קרבן פסח בטומאה במקום המזבח ללא בית המקדש, וכאשר זכינו לסדר אותו - כן נזכה לעשותו.

מה השתנה בס"ד לטובה מזמן הנידון באחרונים:

- מקום המקדש חזר לשליטת יתוהים.
- בשנה האחרונה הוחלש האיום המוסלמי מכל הגזרות.
- ארה"ב הממלכה החזקה בעולם תומכת תמיכה מובהקת בישראל ונותנים להם רשות לעשות את כל חפצם.
- גילוי חלזון התכלת לדעת הרבה פוסקים.
- זיהוי אבני החושן.
- בביצוע חפירות ומדידות ניתן לדעת בבירור את מקום קודש הקדשים והמזבח.

מיקום מקדש ומזבח <<<

מרון הגר"ח קניבסקי צוק"ל היה עושה מידי שנה מנוי לקרבן פסח על כבש מחוות לכתחילה שליד הישוב מצפה יריחו. גם השנה ניתן להמשיך במנהג ולעשות מנוי. פרטים אצל כותב המאמר בפלאפון 058-3248468

6 ו"ל הרד"ק חגי'א ז"היה להם לדעת כי לא לחנם העלה הא-ל מהגולה, ואף על פי שלא אמר להם הנביא, עדיין היה להם להחל מעצמם ולהתעורר על הדבר'.
7 לאחרונה כשראש הממשלה היה באמריקה, אחד מחברי הכנסת אמר לו שייצע לטראמפ לבנות את בית המקדש, ענה לו ראש הממשלה שהבעיה היא שטראמפ יסכים ואנחנו עדיין לא מוכנים לזה.
8 כמובן נשמח לקבל עידכונים מה הרבנים הגיב, יש כמה פתרונות לכל דבר.

משנכנס אדר מרבין בשמחה

מתוך התרגשות רבה, כלל רבני חב"ד קדושת ציון מברכים ושמוחים לדגל השידוך הנפלא את נאה דודש ציון ונאה מקיים

הבה"ח יצחק שוב נ"י
עב"ג בת ראש וראשון לישוב ארצנו הקדושה בעליה, בדינישכח, בפריפריה, ובכל הקשור לדרישת ציון.

הרב יואל יצחק ברמן שליט"א
השוכן בירושלים ישכון שכינונו בכוחם וישרה ביניהם אהבה, אחוה, שלום ורעות ויזכו לדאות יחד עם כל בית ישראל בבניית החורבה הגדולה שבחורבת ירושלים בעת שיקויים בנו המקרא ומשולש תקן על פ'לה 'ששי ע'לה א-ל'ת'ך בב"א 'ב'ר'ך ה' מ'ציון ו'ראה כ'שוב ירושלים כל 'מי ת'יד ו'ראה ב'נים ל'בניך ש'לום על י'ש'רא'ל.

מתוך התרגשות רבה, כלל רבני חב"ד קדושת ציון מברכים ושמוחים לדגל השידוך הנפלא את הרוח הדין באופנים, עורך הענין והמפקד של גליון קדושת ציון, ראש וראשון לישוב ארצנו הקדושה,

הרב יואל ברמן ונות ביתו שיחי'
לדגל שידוכי בתו עב"ג

הבה"ח יצחק שוב נ"י
מחשוכי הלומדים בירושלים שכין החומות

השוכן בירושלים ישכון שכינונו בכוחם וישרה ביניהם אהבה, אחוה, שלום ורעות ויזכו לדאות יחד עם כל בית ישראל בענין ירושה ובחוצות ירושלים, ויזכו לדאות יחד עם כל בית ישראל את המשך הנבואה

קול א'גדים הודו א'תיה' צ-כאות כ'ייטוב ה' ק'י'לע'לם חסדו מ'כאים ת'ודה בית ה' ענבי הגפן מארץ ישראל בענבי הגפן דבר נאה ומתקבל

פעילות קיץ תשפ"ה

הכנס השנתי בסוף בין הזמנים ניסן דרגל יום השנה של רבותינו בעלי החזון והמעש, בעל ה'פרי הארץ' רבי מנחם מנדל מויטבסק צוק"ל וה'לב העברי' רבי עקיבה יוסף שלזינגר צוק"ל | הועידה השנתית הגדולה - יום ה' ב' סיון יום המיוחס, ליל ששי לילה ראשון של ימי ההגבלה, להודות על הנחלת הארץ לאבותינו ולנו, ולהכריז על שאיפתנו לכונן בה את ממלכת התורה, ערב חג הביכורים זמן מתן תורתנו.

פרטים ועדכון שוטף על פעילות האגודה - בדוא"ל בשליחת בקשה

OFFICE@KEDUSHASTZION.ORG-7, ובקו האגודה, וכן הקלטות מאירועי האגודה, שיעורים ועוד - 079-607-3701

כרסת מול שוב חמה ולבכית לידידנו **הבה"ח דוד א. נ"י** לדגל כואו כבירת הארסון

שמע ישראל - עם (ש)קפה של הבוקר

מאמר אקטואלי יומי

לאור ההתפתחויות הגורליות המתרחשות חדשות לבקרים בחיי האומה ולאור החסר האדיר שמורגש אצל רבים בהתבוננות אמונית על האירועים לאור ההשקפה המסורה לנו מרבותינו מעתיקי השמועה אוהבי ה', עמו וארצו, אשר סללו לנו את דרך דרישת ציון על טהרת הקודש, יצאנו בעז"ה במיזם של מאמר דעה יומי מאת יו"ר האגודה הרב יהודה אפשטיין, הנשלח בדוא"ל לכל דורש ומבקש.

הצטרפו גם אתם, וכך תוכלו גם אתם להיטען מדי בוקר במנה יומית של דרישת ציון, אקטואליה ומרתקת. ניתן להצטרף לרשימת התפוצה בדוא"ל: 1@KRIATSHMESH.ORG או 1@SHEMA-YISRAEL.ORG

גדולי ישראל בונים את ארץ ישראל

בגיליונות הקרובים נביא סיפורים על גדולי ישראל שהתעסקו בבניין הארץ, מתוך הספר החדש **נחלת יעקב - חמישים פרקים על גדולי ישראל שבנו את ארץ הקודש** (ניתן להשיג ברשת יפה נוף).

פרק ד'

אהבת ארץ ישראל משנתו המופלאה של רבי אריה פומרנצ'יק

יותר בגלוי, ויותר בולטת בו יד ה' וגבורת ה', מנס שבחוץ לארץ. כך אנו רואים גם בנס פורים, שהיה מכוסה קצת בדרכי הטבע, ואין בו הכרה שלמה בגבורות השם. לכן אין אומרים שירה והלל על נס שבחוץ לארץ.

אך רבי אריה לא הסתפק בלימוד התיאורטי. הוא שאף לקיים את המצוות התלויות בארץ בפועל ממש. כשהעלה חידוש הלכתי המחייב תפוזים במצוות פאה, לא נח עד שמצא דרך להגשים זאת. בעזרת הר"ר אשר זעליג הכהן שפירא, מקורבו של החזון איש, הצליח להשיג פרדס למרות שהחזון איש חלק על חידושו ההלכתי וסבר שתפוזים פטורים מפאה, כשראה את התלהבותו

החזון איש

בית מדרש לתורת ארץ ישראל בפתחתקוה

הגדולה של רבי אריה, בחר לשתוק ולא לסתור את דבריו. דמותו המופלאה של רבי אריה פומרנצ'יק מלמדת אותנו שיעור עמוק באהבת ארץ ישראל. אהבה זו אינה מתבטאת רק ברגשות ובדיבורים, אלא מחייבת לימוד מעמיק של תורת ארץ ישראל, חתירה בלתי פוסקת לקיום מצוותיה המיוחדות, והכרה עמוקה בקדושתה המיוחדת כמרכז ההשגחה הא-להית בעולם.

תפוזים

פרדס

למד לצד גדולי תורה כמו רבי מיכל יהודה ליפקוביץ, רבי אהרן יהודה לייב שטיינמן ורבי חיים קרייזווירט. בהקדמה לספרו, הוא מאיר באור חדש את משמעותה העמוקה של ארץ ישראל בקיום המצוות. הוא מדגיש, כי התורה חוזרת ארבע פעמים על העיקרון, ולפיו כל המצוות - גם אלו שאינן תלויות בארץ כתפילין ומזוזה - מגיעות לשלמותן דווקא בארץ ישראל. כדברי הרמב"ן, קיום המצוות בחוץ לארץ אינו אלא בבחינת 'הצ'יב' לך צ'ינים' בלבד - הכנה לקראת קיומן השלם בארץ הקודש.

במאמרו המפורסם על 'שירה על הנס', שנשא בטרם עלייתו בפני תלמידי ישיבת 'תורת חסד' בבדיסק, חשף רבי אריה את יחודה של ארץ ישראל. שם באר, כי בהיותה "ארץ אשר ה' א-להיך דורש אותה" ו"תמיד עיני ה' א-להיך בה", היא מהווה את מרכז ההשגחה הפרטית בעולם. לכן, כל נס המתרחש בה הוא גלוי ומובהק יותר מנסים המתרחשים בחוץ לארץ, שלעיתים מוסתרים בדרכי הטבע.

זהו הטעם שאין אומרים שירה אלא על נס שבארץ ישראל, משום שארץ ישראל הרי היא ארץ אשר ה' דורש אותה ותמיד עיני ה' בה, והיא המרכז של ההשגחה הפרטית. על כן, אינו דומה נס שקורה בארץ ישראל לנס שקורה בחוץ לארץ, שנס שבארץ ישראל הוא

בשעות הקטנות של הלילה, כשהעיר שקועה בדממה, היה רבי אריה פומרנצ'יק זצ"ל יוצא בחשאי לחצר ביתו. שם, הרחק מעיני אדם, היה נשכב על האדמה ומנשק את עפר ארץ הקודש באהבה יוקדת שבערה בליבו. העיד על כך ידידו הקרוב, רבי זאב אידלמן זצ"ל, שראה במו עיניו את המחזה המרטיטי. רבי אריה הסתיר את מעשיו מחשש ליוהרה, שכן אחרים לא נהגו כמותו ולא חשו את אותה אהבה עזה לארץ הקודש. עלייתו לארץ בשנת תרצ"ג הייתה כרוכה במאמצים רבים. באותם ימים, תחת שלטון המנדט הבריטי, היו שערי הארץ נעולים בפני יהודים, והעליה התאפשרה רק למי שהחזיק ב'סרטיפיקט' - אישור עליה מיוחד. בזכות השתדלותו של רבי שמואל גריינימן זצ"ל, שפעל מול רבי מתתיהו זאב שצ'יגל זצ"ל, ראש ישיבת 'בית יוסף' - נובהרדוק' בבני ברק, הצליח רבי אריה להשיג את האישור הנכסף כתלמיד הישיבה.

מיד עם הגיעו לארץ, החל רבי אריה להגשים את שאיפת חייו. הוא הקדיש את כל כולו ללימוד מעמיק של הלכות המצוות התלויות בארץ ותלמוד ירושלמי סדר זרעים. במשך שלוש שנים של עמל

תורת זרעים

ויגיעה עצומה, חיבר את ספרו המונומנטלי "תורת זרעים", שזכה להסכמתו של הגר"ז מברדיסק. בהמשך דרכו, הצטרף לכולל 'בית המדרש לתורת ארץ ישראל', שם

רשמים מלאי-הוד משבת ויחי בחברון

תאור ציורי מאחד המשתתפים בשבת חברון,

שנערכה ע"י קדושת ציון.

[כותב השורות הוא הצדיק יליד ירושלים, שכתב לנו את מכתב

תיאור הועידה השביעית, הזכור לטובה מגילון ע"ט].

שלום לאוהבי ציון!

מלב רוגש וסוער, כותב אני אליכם מדם ליבי, ומנסה להביא את רגשותי אלי כתב. לאחר שזכיתי להודות ולהלל לה' יתברך, עמכם בסוד ישרים ועדה, על שהחזירנו לארץ הקודש, אמרתי אחכמה, והלא מלבד לבה הפועם של ארצנו - היא ציון קרית מועדנו, השיב לנו אבינו אב הרחמן גם עוד רבים רבים מהמקומות אשר נגלו א-להים לחוזינו וצירינו, עוד הרים ונהרות חשוקים ואהובים, עוד ערים, קריות ורחובות ספוגים דמעותיהם של אבותי הכוספים אליהם מהגולה, עוד ישובים ספוגים בדמם של יהודים מוסרי נפש של תלמידי הגר"א, הבעש"ט ואדירי חכמי ספרד, שמסרו נפשם על בנינם וישובם.

אמרתי, אם כן, עלי לקום ולהלך ולתור את הארץ, לבטא ברגלי את המית כיסופי, כאב הרואה את בנו ואינו שבע מהביט בו מכל כיוון וזווית.

יצאתי בעקבי הצאן בעקבות הנשר הגדול רבינו משה בן מימון, שאחר שנכנס בעיר הקודש והתפלל בלבה,

הלך לחברון מבחר קבריה לנשקם ולהתחנן בזכותם, ואף קבע יום זה ליום שמחה, כאותו היום בו התפלל בבית הגדול והקדוש אשר בירושלים.

וכדאי הוא רבנו משה, שממשה שהביא את בני ישראל לארץ חמדה ועמד והביט בה, ועד משה שהלך בה לארכה ולרחבה תחת סכנה וזכה להטמן בין רגבי עפרה - לא קם להם לישראל כמשה.

כמה שמחתי לשמוע את הפרסום על שבת בעיה"ק חברון לפעילי 'קדושת ציון' - אוהבי ציון ודורשיה על טהרת הקודש, וכמובן - נזדרזתי להרשם.

ובערב שבת קודש פרשת ויחי, יצאתי מירושלים לעיר חברון. מה יפה היא הנסיעה בכבישי ארצנו - ומה דואבת היא.

כמה שברון לב - וכמה נחמה, כמה שברון לב לראות זרים אוכלים נחלותיה, וכמה נחמה לראות את פדויי ה' הולכים ובונים את בתיה.

מה יפים הם הרי יהודה כאשר הם נוגעים בתכלת השמים, כמה מרחיבים את לבי. אכן, גם בארצות אחרות ישנם הרים ואף גדולים ויפים, אבל אלו הם הרים דוממים שאינם מדברים. ואילו הרי ארצנו הקדושה - מדברים הם אל כל תו ותו בנשמת יהודי הכוסף לחיבור לבוראו.

1 ז"ל הרמב"ם באגרתו: וביום שלישי בשבת, ארבעה ימים לירח מרחשוון שנת ששה ועשרים ליצירה יצאנו מעכו לעלות לירושלים תחת סכנה, ונכנסתי לבית הגדול והקדוש והתפללתי בו, ביום חמישי, ששה ימים לירח מרחשוון. ובאחד בשבת, תשעה בחודש, יצאתי מירושלם לחברון לנשק קברי אבותי במערה, ואותו יום עמדתי במערה והתפללתי שבת לא-ל על הכל.

ושני הימים האלו, שהם שישי ותשיעי במרחשוון נדרתי שיהיו לי כמו יום טוב ותפלה ושמחה ביי ואכילה ושתייה...

בני מכיר בן מנשה

דברים שנאמרו על-ידי המדריך הרב מאיר גולדמינץ בשבת ויחי לבני תורה בחברון עיה"ק בפני החבריא קדישא של 'קדושת ציון' שסעדו יחדיו בבית הדסה.

אָת הָאָמְרִי אֲשֶׁר בָּהּ. וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת הַגִּלְעָד לְמָכִיר בֶּן מְנַשֶּׁה וַיֵּשֶׁב בָּהּ. וַיֵּאִיר בֶּן מְנַשֶּׁה הַלֵּךְ וַיִּלְכֹּד אֶת חֵיתֵיהֶם וַיִּקְרָא אֹתָהֶן חֵית יֵאִיר. וַנִּבַּח הַלֵּךְ וַיִּלְכֹּד אֶת קָנָת וְאֶת בְּנֵיהֶּ וַיִּקְרָא לָהּ נִבַּח בְּשֵׁמוֹ." ונראה, כי קיים קשר בין הדברים, וננסה לבאר.

יוסף הודה בארצו

בפרשת ואתחנן, כאשר בקשתו של משה רבנו לעבור את הירדן נדחית, מובא במדרש רבה (דברים ב ח), שמשה תמה על הקב"ה, מדוע יוסף זוכה להכנס לארץ, ואילו הוא משה אינו זוכה לכך.

תשובתו של הקב"ה ידועה - יוסף שהודה בארצו - נקבר בארצו. משה, שלא הודה בארצו - אינו זוכה להיקבר בארצו.

זה לשון המדרש:

"אמר לפננו: רבוננו של עולם עצמותיו של יוסף

ילדו על ברפי יוסף

לקראת סוף חומש בראשית אנו למדים את הפסוק הבא:

"וַיִּקְרָא יוֹסֵף לְאֶפְרַיִם בְּנֵי שְׁלֹשִׁים גַּם בְּנֵי מָכִיר בֶּן מְנַשֶּׁה יְלָדוֹ עַל בְּרַפְיֵי יוֹסֵף" (בראשית נ כג).

יש לעיין בחציו השני של הפסוק, מה באה התורה ללמדנו? ומדוע עלינו לדעת, שיוסף השתעשע על ברכיו עם נכדיו בני אפרים, וניניו בני מכיר בן מנשה. וכוונת הדברים צריכה ביאור.

את בני מכיר בן מנשה, אנו פוגשים שוב בחומש במדבר בסוף פרשת מטות (לב לט-מב):

"וַיִּלְכְּוּ בְּנֵי מָכִיר בֶּן מְנַשֶּׁה גִלְעָדָה וַיִּלְכְּוּ בְּנֵי מָכִיר בְּנֵי מְנַשֶּׁה יְלָדוֹ עַל בְּרַפְיֵי יוֹסֵף"

הנכריות מזהות את ההבדל

ההבדל בין יוסף למשה אינו מתחיל במילותיהם הם. גם משה רבנו עוסק רבות בארץ ישראל, והתורה מלאה מלאה בזה. משה נותן לנו את חומש דברים הגדוש בעניני ארץ ישראל - ודווקא חומש זה נאמר על-ידו בלשון מדבר, והוא מתחנן

1 האריכו המפרשים רבות בחומש דברים ביחס למהות ההבדל בין חומש זה לשאר החומשים, ומדוע הוא נאמר בלשון מדבר על-ידי משה, והאריך מאד בכך האברבנאל בהקדמתו לחומש, ואכמ"ל.

המבצר הגדול בחברון

מדור זה על שבת חברון

לעילוי נשמת

הבחור הקדוש

אשר אהרן

בן אלכסנדר נחמן הי"ד

שנהרג על קידוש ה' בעיה"ק חברון כ"ו

בתמוז תשמ"ג בבואו לייסד מחדש את

הישיבה במקום

ואביו

ר' אלכסנדר נחמן

בן אנשל אהרן זצ"ל

עלה לארץ במסירות נפש

עקד את בנו וקיבל באהבה ובאמונה

ירא שמים הנהנה מיגיע כפיו, עשה תורתו

עיקר ומלאכתו עראי

וקידש שם שמים בכל הליכותיו

הידוע בשם 'מערת המכפלה' הוא מונומנט שבנה הורדוס בשעתו מעל המערה המקורית]. וכך, לאחר כשעתיים וחצי, נגמרת הסעודה. חלק מהציבור מתישב לשבת אחים ורב-שיח מרתק עם כמה מותיקי הפעילים. הנחו את השיח שנים מפעילי האגודה הוותיקים, כאשר לאחר כשעתיים של שיח מרתק יצאנו מחוזקים, ועם מסקנות ברורות מה כל אחד ואחד יכול לפעול במקומו הוא, ושעלינו

כמאה ושלושים בני תורה, ובהם כמה משפחות מרבני האגודה [יש לציין, שעקב העומס הרב על הרישום, היו עוד עשרות רבות של בני תורה ומשפחות, שהתארגנו לשבות במקומות אירוח חילופיים בחברון]. ומה יפה היה המראה של עיר הקודש חברון, שבכל פינה נראים בה בני תורה יקרים מכל מיני חוגים וזרמים באחדות מופלאה כדרכה של 'קדושת ציון'. הסעודה מתחילה, הזמירות נאמרות במתינות כיאה לבני עליה, זר כי יראה לא יאמין שמדובר בבחורים לאחר יום של תענית ונסיעה ארוכה.

גם גשמיות לא חסרה, האוכל מוגש בשפע ומגוון רב לכבוד שבת קודש.

לאחר שהציבור משיב מעט את נפשו במאכלי שבת קודש, נעמד הרב בצלאל גז לשאת דברים, ומבאר בטוב טעם ודעת את ענין חיבור שמים וארץ המתקיים בחיי המעשה בארץ הקודש, שזהו עיקר 'חידושה' של 'קדושת ציון'.

תוך כדי הסעודה זכינו להרחיב את דעתנו בשמיעת סיפורים על מסירות נפש של מחדשי הישוב היהודי בחברון, ואח"כ בשמיעת הדברים הנפלאים של ד"ר נועם ארנון, שהרחיב על ההיסטוריה של מערת המכפלה ועל אותה פעם, בה זכה הוא עצמו להיות חלק מקבוצת יהודים שירדו בהיחבא למערה עצמה, בה קבורים האבות. [המבנה

ומתוך הרים אלו, נכנס אני אל הישוב קרית ארבע, ואחריו אל עיר הקודש חברון.

איך אוכל לתאר במילים את יופי תקומת עיר הקודש חברון -

את הבתים ההולכים ונגאלים, כאשר שלטים בלשון הקודש מכסים את הרחובות.

את הציציות המתנופפות מעל בגדי הילדים המשחקים ברחובותיה.

והרחובות, שהוד קדומים חופף עליהם, הודו של הישוב היהודי שכמעט ולא פסק, הודם של קדושי תרפ"ט, שמסרו את נפשם עליהם.

הודם של תלמידי ישיבת סלבודקה, של מגורשי ספרד ופליטי ונציה, של דורות חסידי ליובאוויטש, הודם של רבי אליהו מני ורבי גרשון מקיטוב - הודם של דורות דורות של יהודים, שכספו וישבו אותם.

וכך, מתוך אוירה זו, צועדים אנו אל מערת פתחו של גן עדן להתפלל תפילת מנחה שתיקן יצחק אבינו עליו השלום ולשמוע את קריאת התורה של תענית י' בטבת - "זכור לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך אשר נשבעת להם בך ותדבר אליהם ארבה את זרעכם ככוכבי השמים וכל הארץ הזאת אשר אמרתי אתן לזרעכם ונחלו לעולם".

לאחר קבלת שבת ותפילת ערבית, צועדים אנו אל אולם האוכל המפואר, השוכן במתחם בית הדסה, להשתתף בסעודת שבת מרוממת

2 הערת המערכת: כאן המקום להודות לאנשי היישוב היהודי בחברון ובראשם הרב ברוך מרזל על עזרתם הרבה לקיומה של שבת זו השנה ובשנים קודמות, יזכר ה' לראות ברכה בעמלם בהחזרת עטרת העיר חברון ליושנה בב"א.

את החינוך הזה מימשו בני מְכִיר בֶּן מְנַשֶּׁה בסוף ארבעים השנים במדבר.

ראובן וגד בקשו, משה הוסיף את חצי המנשה

בפרשת בני גד ובני ראובן אנו מוצאים דבר מעניין:

הכתוב אומר (במדבר לב א-ד) - "וּמְקַנְהָ רַב הָיָה לְבְנֵי רְאוּבֵן וּלְבְנֵי גָד עֲצוּם מְאֹד וַיָּרְאוּ אֶת אֶרֶץ יַעֲזֹר וְאֶת אֶרֶץ גְּלָעָד וְהָיָה הַמָּקוֹם מְקוֹם מְקַנְהָ. וַיָּבֵאוּ בְנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן וַיֹּאמְרוּ אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֲלֵעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶל נְשִׂאֵי הָעֵדָה לֵאמֹר. עֲטָרוֹת וְדִיבָן וַיַּעֲזֹר וְנִמְרָה וְחִשְׁבּוֹן וְאֶלְעָלָה וְשֶׁבֶם וְנָבֹז וְגִבְעֹן. הָאֶרֶץ אֲשֶׁר הִכָּה ה' לִפְנֵי עֵדֹת יִשְׂרָאֵל אֶרֶץ מְקַנְהָ הוּא וְלַעֲבָדֶיךָ מְקַנְהָ".

לאחר שמשה חושש שמתפתח שוב חטא המרגלים, והם משכנעים אותו שהם יהיו חלוצי הצבא, משה מוסיף להם את חצי שבט המנשה (שם א7) -

"וַיִּתֵּן לָהֶם מֹשֶׁה לְבְנֵי גָד וּלְבְנֵי רְאוּבֵן וְלַחֲצֵי שְׁבַט מְנַשֶּׁה בֶּן יוֹסֵף אֶת מַמְלַכַת סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי וְאֶת מַמְלַכַת עוֹג מֶלֶךְ הַבְּשָׁן הָאֶרֶץ לְעֵדֶיךָ בְּגִבְלַת עֵרֵי הָאֶרֶץ סְבִיב".

מדוע?

הדגש המושם במלים "וְלַחֲצֵי שְׁבַט מְנַשֶּׁה בֶּן יוֹסֵף" מוביל להסבר שאמרו

בכל משך הזמן, הדגיש את קישורו לארץ ישראל, וכפי שהוא אומר בהמשך - "גָּבַב גְּבַבְתִּי מֵאֶרֶץ הָעֵבְרִים", כך שגם אשת פוטיפר מרגישה שזה התואר הראוי לו.

וכאן מביא המדרש ביקורת נסתרת על משה רבנו, איך יתכן שבנות יתרו הגדירו אותך כ"אִישׁ מְצָרִי"? איך יתכן שהצלת אותן מן הרועים, ועדיין הן לא קלטו ממך את הקשר העמוק לארץ ישראל? ממשה רבנו מצפים, שכל מי שבא בקרבתו, מיד ירגיש את קישורו לארץ ישראל. בדקות, זוהי התביעה שהמדרש מעלה על משה רבנו, ודאי במדרגתו.

חינוכו של יוסף

נחזור כעת ליוסף.

יוסף 'הודה בארצו'.

כל המשוחח עם יוסף - מבין מיד שהוא מחובר לארץ ישראל, שהוא 'אִישׁ עֵבְרִי'. על גבי הגעגועים הללו הוא חינך את צאצאיו.

הם שמעו ממנו סיפורים על ארץ ישראל. הם שמעו אותו מתגעגע. הוא גידל אותם על השתוקקות לחזור לארץ, ואף לפני פטירתו הוא ציווה "פֶקֶד יִפְקֹד א-להים אתכם וְהֶעֱלַתֶם אֶת עַצְמֹתַי מִזֶּה".

תקט"ו תפילות בשביל להכנס לארץ. ההבדל מתחיל במה שאחרים אומרים עליהם.

כלומר, על יוסף אומרת אשת פוטיפר - "רְאוּ הֵבִיא לָנוּ אִישׁ עֵבְרִי", ואילו על משה אומרות בנות יתרו - "אִישׁ מְצָרִי הֲצִילָנוּ מִיַּד הָרְעִים". [אמנם היתה למשה הזדמנות לתקן את דבריהן, אלא שהוא שתק].

מדוע זה, שלעומת אשת פוטיפר שהבחינה מיד בהבדל, בנות יתרו לא הבחינו?

אצל משה אין טענה. הוא גדל בבית פרעה, ומן הסתם היה לבוש כמצרי. לכן

היה אפשר לטעות בו. ממילא, גם לאחר טעותן של בנות יתרו הוא קבל הזדמנות לתקן את דבריהן - הזדמנות שלא נוצלה?

המיוחד הוא אצל יוסף. יוסף הופשט מ"כְּתָנָתוֹ אֶת כְּתָנֹת הַפְּסִים אֲשֶׁר עָלָיו" [רש"י: את כתנתו - זה חלוקן. את כתנת הפסים - הוא שהוסיף לו אביו יותר על אחיו], כך שבגד עברי לא היה לו. ובכל זאת, לאשת פוטיפר היה ברור שהתואר המתאים לו ביותר עבורו הוא "אִישׁ עֵבְרִי".

מדוע?

ככל הנראה, זכרה של ארץ ישראל לא פסק מפומיה דיוסף.

2 ומכאן, ניתן להבין כמה כואב לשמוע יהודים המגדירים את 'ארץ המוצא' שלהם, כפי המקום בו משפחתם היתה בגלות. יותר כואב מזה, לשמוע יהודי מגדיר את זהותו ושייכותו על שמה של ארץ נכר.

לחזק, לומר שוב ושוב ולהנחיל לכל יראי ה' את המסר הפשוט והאמיתי, ולפיו לתורתנו הקדושה יש מה לומר בכל זמן וענין ובודאי גם בדורנו.

וכך, כאשר ראשי מלא במסקנות וכיווני חשיבה מרתקים ששמעתי הן בדרשות והן בשיח החברים, פניתי אל מתחמי הלינה המרווחים שהועמדו לרשות הציבור, ועליתי על יצועי.

למחרת, השכמתי לתפילת השחר עם הנץ החמה, ולנגד עיני אור החמה הולך ומאיר על הגגות העתיקים, כגאולתן של ישראל הניכרת על חברון ההולכת ומתיהדת. לאחר תפילת שחרית וקריאת התורה בפרשת 'ויחי' - בה שמענו על קבורת יעקב במערת המכפלה, ועל הנחת ארונו של יוסף למשמרת עד שיעלו אותו בניו למקום השני שאין אומות העולם יכולים לומר 'אזול הוא בידכם' - עולה בי המשאלה - מי יתן וכשם שהתחלנו להורישם ממערת המכפלה, כך נזכה לסיים את המלאכה, ולהורישם אף ממקום מקדשנו, וממקום קבורתו של יוסף הצדיק בשכם, ומכל מרחבי ארצנו הקדושה.

לאחר קידושא רבא, מתכנס הציבור לסעודת צפרא דשבתא כדרכם של תלמידי חכמים. האוירה נעשית סוערת ומלאה בדיונים תורניים מעמיקים. שקט משתרר רק כאשר הרב חיים איינהורן נעמד לשאת דברים. הרב חיים מאחל לציבור 'גוט יום טוב', ומיד מבאר את דבריו ומספר על החג שקבע רבנו הרמב"ם שביקר בחברון, ושכן ראוי לנו ללכת בעקבי הצאן. מכאן הוא עובר לשיחת עומק

היהודי בחברון. מול עיני המשתאות, נחשפים עוד ועוד פרקים בתולדות יהודי חברון. משם יצאתי אל מתחם בית הדסה לתפילת מנחה וסעודה שלישית.

במהלך סעודה שלישית נשא דברים הרב מאיר גולדמניץ וחיידש חידוש נפלא על חיבת ארץ ישראל של בני מכיר בן מנשה.

יושב ראש האגודה הרב יהודה אפשטיין הודה לפעילים המסורים במשך כל השנה ובפרט לצרכי שבת זו, וקרא לציבור להיות שותפים מלאים להפצת הגיליונות ותגבור לשאר הפעילות.

לאחר ברכת המזון, מעריב והבדלה, התפזר הציבור ופנו לשוב איש לביתו.

בדרכי אל האוטובוס, פניתי אל מערת המכפלה, לנשק קברי אבותי קודם פרדת.

ביציאתי מהבנין, עמדתי והבטתי אל מרחבי עיר הקודש חברון, ולפתע ראיתי מולי את יצחק, מפעילי האגודה - "אמור לי יצחק, מה נוכל לקחת מכאן למשך השנה כולה, איזה מסר נחדיר בלבנו מתוך כל טללי החיזוק, לעורר אהבה הישנה כרשפי אש ששמענו במשך כל השבת הנפלאה הזו?"

נענה לי יצחק ואמר - "והלא דוד מלכנו, שחפר השיתין, ונשבע אם יעלה על ערש יצועיו עד שיכין הקרקע לבנין המקדש, ועדיין ממתינים אנו לחוטר שמרעו יפרח - היכן התחילה מלכותו? כאן בחברון! יהי רצון, שבזכות ביקוש אבניה וחינון עפרה כאן בחברון, נזכה לראות כסאו מוכן בציון!"

"אמן", עניתי בדבקות.

על חשיבותה של חברון עיר הקודש, וכיצד ניתן ללמוד, שכשם שכלב, אשר רצה להניצל מעצת המרגלים, הלך להתפלל על קברי אבות, כך רואים אנו עד ימינו אנו, שבכחה של חברון להציל מחטא המרגלים ולהכניס חיבת ארץ הקודש בלבבות בני ישראל. הרב חיים מעודד את הציבור לדאוג להביא כמה שיותר בני משפחה ומכרים לאורך השנה לחברון, ושזו הדרך הטובה ביותר להתחבר לדרישת ציון בטהרה.

לאחר הסעודה, פונים אנו לשכונת תל רומיידה לסיוורו המרתק של מדריך האגודה הנודע, הרב מאיר גולדמניץ. הרב מאיר ממחיש בדרכו המיוחדת את פסוקי התנ"ך מתוך החפירות הארכיאולוגיות במקום. כך, לנגד עינינו, שולח יעקב את יוסף מעמק חברון, ומלמטה המרגלים מגיעים, מבחינים בחומה כנענית מסיבית על ההר שמולם, חוזרים ומדווחים על ערים בצורות גדולות, ועוד ועוד.

אנו עולים אל התצפית המדהימה במקום ומביטים על כל מרחבי העיר חברון, שלדאבוננו רובה עדיין אינה בידנו, וממשיכים להתרשם מהסבריו המרתקים של הרב גולדמניץ. חלק מהציבור אף נכנס למתחם קבר ישי ורות, השוכן במקום.

משם פניתי לסיוור המאובטח ברובע היהודי העתיק, המכונה 'הקסבה', שלדאבוננו אינו בידים יהודיות ואין בו נוכחות יהודית, למעט סיורים מאובטחים מדי פעם. הסיור מלווה בהסבריו המרתקים של מדריך מטעם הישוב

3 החידוש מובא במאמר בנפרד בגליון זה.

4 אשר לקראת ירידת הדברים לדפוס זכה לבוא בברית האירוסין עם בתו של הרב יואל ברמן מראשי האגודה - ענבי הגפן בענבי הגפן דבר נאה ומתקבל!

חלק מהמפרשים, שמשה מצמיד להם חלק מבני "מְנַשֶּׁה בֶּן יוֹסֵף", כדי 'לשמור עליהם', שלא יאבדו את קישורם לארץ ישראל - לחבר אליהם את צאצאיו של מי שהודה בארצו, כדי שיהיו גם הם מחוברים לארצם.

תוספת כיבוש

וכעת הפסוקים מרתקים: משה מחלק את ערי סיחון ועוג הכבושות לשבטים שבעבר הירדן, והם בונים אותם (שם לד-ח) -

"וַיִּבְנוּ בְנֵי גַד אֶת דִּיבֵן וְאֶת עֵטְרוֹת וְאֶת עֲרֵעֵר. וְאֶת עֵטְרוֹת שׁוּפָן וְאֶת יַעֲזֵר וַיִּגְבְּהָהּ. וְאֶת בֵּית נַמְרָה וְאֶת בֵּית הַחֶן עָרֵי מִבְצָר וְגִדְרוֹת צֶאֱן. וַבְּנֵי רְאוּבֵן בָּנוּ אֶת חֶשְׁבוֹן וְאֶת אֶלְעָלָא וְאֶת קָרְיַתִּים. וְאֶת נָבֹ וְאֶת בַּעַל מְעוֹן מוֹסְבֵת שֵׁם וְאֶת שְׁבָמָה וַיִּקְרְאוּ בְשֵׁמֹת אֶת שְׁמוֹת הָעָרִים אֲשֶׁר בָּנוּ."

כעת היינו מצפים שבפסוק הבא יוזכרו הערים שניתנו ונבנו לחצי שבט המנשה. אך לא כך. בהמשך לא מוזכרות הערים שניתנו להם לבנות.

מה כתוב תחת זאת?

הפסוקים דלעיל (שם לט-מ) -

"וַיִּלְכְּוּ בְנֵי מְכִיר בֶּן מְנַשֶּׁה גֵלְעָדָה וַיִּלְפְּדָהּ וַיִּזְרְשׁ אֶת הָאֶמְרֵי אֲשֶׁר בָּהּ. וַיִּתֵּן מִשֶּׁה אֶת הַגֵּלְעָד לְמְכִיר בֶּן מְנַשֶּׁה וַיֵּשֶׁב בָּהּ."

כלומר, בני מכיר בן מנשה אינם מסתפקים בכיבושים הקיימים, ואינם מתיישבים בערים שכבר היו ברשותנו. הם כובשים עוד. הם מרחיבים את הגבול. ומה שהם מוסיפים לשליטת עם ישראל - משה נותן להם לנחלה.

מעניין, שכאן לא מדובר בכיבוש של עם ישראל כולו, ואפילו לא של שבט שלם. מדובר בכיבוש של משפחה אחת בלבד - "בְּנֵי מְכִיר בֶּן מְנַשֶּׁה".

כמה כוחה של משפחה המתמסרת לכיבוש הארץ!

אך לא די בכך!

לעיתים גם יחידים מסוגלים לזכות את עם ישראל!

בפסוקים הבאים נכתב (שם מא-מב) - "וַיִּאִיר בֶּן מְנַשֶּׁה הֵלֶךְ וַיִּלְכֹּד אֶת חֹתְיָהֶם וַיִּקְרָא אֶתְהֶן חֹתַי יֵאִיר. וַנִּבַּח הֵלֶךְ וַיִּלְכֹּד

אֶת קָנֹת וְאֶת בְּנֵי יִקְרָא לָהּ נִבַּח בְּשֵׁמוֹ."

יאיר, נובח - הם יחידים. אפילו לא משפחה. כן. בכיבוש הארץ גם יחידים יכולים לפעול ולקדם דברים.

מקור הכח

מגלה לנו התורה בחומש בראשית: מנין יאיר בן מנשה ואפילו בני מכיר שאבו את הכח לפרוץ קדימה בכיבוש הארץ? מנין ניתנו להם העוצמות להתקדם ולהרחיב את הגבולות?

יסוד זה ניטע בהם כאשר הם "יִלְדוּ עַל בְּרַכְיֵי יוֹסֵף".

יוסף נטע בהם את החינוך הנפלא של 'הודה בארצו', של החיבור העמוק לארץ ישראל. ופירות החינוך נקצרו כמאה ושמונים שנה לאחר מכן, אחרי מלחמת סיחון ועוג.

ואפשר, שאותו חינוך השפיע הלאה גם לדורות הבאים.

ברוך שם כבוד מלכותו שכם עיר הברית עיר כתר תורה

פילוג הממלכה - פילוג העם - פילוג עבודת הא-להים

הדברים הבאים נאמרו בטיול של אגודת 'קדושת ציון' בחודש ניסן התשפ"ד בסוף המסלול - על ה"עץ".

העם - "וַיֵּלֶךְ יִשְׂרָאֵל לְאַהֲלָיו" - למשכנות הנקראים אהלים.

כיצד שכנע ירבעם את העם למנות "כהני מְקֻצֹּת הָעָם אֲשֶׁר לֹא הָיוּ מְבָנֵי לְיוֹ?"

לכך נראה שהתשובה פשוטה - משנה מפורשת שנינו במסכת זבחים (יד י) - "רבי יהודה אומר אין כיהון בבמה".

כלומר, אם העגלים בבית א-ל ובדן נידונים כדון במה, הרי אין צורך בכהנים. מי שרוצה מוזמן לעבוד.

ואפשר שגם דבר זה מדויק בלשון הפסוק, כאשר הגדיר את אותם כהנים בתואר **"כהני הבמות"**.

וכיצד שכנע את העם להעביר את חג הסוכות לחודש השמיני?

כאן הדברים מורכבים יותר. מקובל לומר, שירבעם 'חידש' שסוכות הוא חג האסיף. ומאחר שעונת האסיף בצפון ובשומרון חלה מעט מאוחר יותר, ממילא אפשר להזיז את החג בחודש.

אך יתכן, שאם נדייק בלשון הפסוק, נבין כי הדרך היתה הרבה יותר פשוטה ו'גאונית'.

הפסוק מציינו, כי היה זה **"בחדש אשר בָּדַא מְלָבו"**. כלומר, ירבעם לא בדה 'חג' חדש, אלא 'חודש' חדש. ונראה כי הוא עיבר את השנה שלא כדון, ועקב כך חג האסיף עבר לחודש מרחשון, ועל-ידי כך הפריד את חגי ישראל מיהודה.

איזה חודש הוא עיבר?

אפשר שהוא עיבר את חודש אדר, כרגיל, והדבר הורגש רק במרחשון ולא באייר, כי ביהודה היה באייר פסח שני.

ואפשר שהוא חידש, שכשם שמעברים את אדר כדי שחג המצות יצא באביב, כך מעברים את אלול, כדי שחג הסוכות יצא באסיף.¹

וכאמור, מאחר והאסיף בצפון ובשומרון חל מעט מאוחר יותר, הוא התאים את 'עיבור השנה' כך שסוכות יצא באסיף - בחודש השמיני.

מעניין, שרש"י כתב על הפסוק 'בחודש השמיני' - "דרש להם הוא חודש האסיף, ובו ראוי החג להיות". האם לכך התכוון רש"י? שני הפירושים מתקבלים ברש"י - גם שהוא דחה את החג, וגם שהוא דחה את החודש.

ו'התאים' אותה לצרכיו, לקבוע את החגים הכתובים בה במועדים אחרים.

נשאלת השאלה, כיצד שכנע את העם בדבר הזה?

אמנם הוא היה גדול הדור, תלמיד חכם שהכל לפניו כעשבי השדה. אך כיצד אפשר לשכנע את העם בשינויים כה גדולים מהמקובל מאז ומקדם?

ננסה להתבונן בדברים אחד לאחד:

העגלים בבית א-ל ובדן

המקדש בירושלים היה חדש יחסית. רק בימי שלמה הוא נבנה. לפני כן, בתקופת המשכן בגלגל, בנוב ובגבעון, הבמות היו מתרות. גם בזמן משכן שילה, ובזמן המקדש בירושלים, הגם שהבמות היו אסורות, בפועל העם זבח והקטיר בבמות עוד שנים רבות, במקביל לעבודת המקדש. אם כן, לא היה כל קושי לעם לקבל את בית א-ל ודן כעוד במה. אולי אפילו במה גדולה. במיוחד בבית א-ל, שגם הוא מקום קדוש לעם היהודי מאז ומקדם.²

ובפרט, שבחירתה של ירושלים כרוכה יחדיו עם בחירתה של מלכות בית דוד. ממילא, בעת שהעם מאס במלכות דוד, יכל ירבעם להסביר באופן שיתקבל על לב העם, שעזיבת מלכות בית דוד, מגלמת בתוכה גם את עזיבת בחירת המקום בירושלים, ואולי גם התר מחודש של איסור הבמות.

לכן יכל ירבעם לשכנע את העם לעבור לבמה הגדולה בבית א-ל או בדן.

דבר זה לכאורה מפורש בפסוק: "וַיַּעַשׂ אֶת בֵּית בְּמֹת".

ואולי הדברים רמוזים בפסוק עצמו, שאמרו העם בעת הפילוג -

"מִה לָּנוּ חֶלֶק בְּדָוִד וְלֹא נַחֲלָה בְּכֹן יְשִׁי, לְאַהֲלָיו יִשְׂרָאֵל! עֲתָה רָאָה בֵּיתָךְ דָּוִד, וַיֵּלֶךְ יִשְׂרָאֵל לְאַהֲלָיו" (שם יב טז). המילה "אהליך" רומזת לא רק על ביתו הפרטי של כל אחד, ולא רק על פריקת עול מלכות בית דוד, אלא גם על המשכן המכונה בתנ"ך בדיוק במילה זו - "וְאַהֲלֵיהֶם מִתְּהַלֵּךְ בְּאַהֲלֵיהֶם וּבְמִשְׁכַּן" (שמואל ב ז ט).

על פי זה אומרים העם לרחבעם מבית דוד - "עֲתָה רָאָה בֵּיתָךְ דָּוִד" (מלכים א יב טז) - כלומר מי שמצטרף אל בית דוד, ילך אל "בֵּיתָךְ" - אל בית ה' אשר בירושלים. ושאר

ירבעם בן נבט פילג את הממלכה, והוביל את עם ישראל לאבדון.

יתכן, וזה האסון הגדול ביותר שקרה לעם ישראל.

בעקבות פילוג הממלכה, התדרדרו עשרת השבטים לעבודה זרה, הם גלו, ואבדו לעם ישראל.

אמנם ירמיהו החזיר חלק מהם, ועדיין חסרים הרבה.

כיצד עשה זאת ירבעם?

למדנו בספר מלכים א יב כו-לג -

"וַיֹּאמֶר יְרֻבְעֵם בְּלִבּוֹ עֲתָה תָשׁוּב הַמְּמַלְכָה לְבֵית דָּוִד. אִם יַעֲלֶה הָעָם הַזֶּה לַעֲשׂוֹת זִבְחִים בְּבֵית ה' בִּירוּשָׁלַם וְשָׁב לִב הָעָם הַזֶּה אֶל אֲדֹנָיָהם אֵל רַחֲבֻעַם מֶלֶךְ יְהוּדָה וְהַרְגֵנִי וְשָׁבוּ אֶל רַחֲבֻעַם מֶלֶךְ יְהוּדָה. וַיֹּעֵץ הַמֶּלֶךְ וַיַּעַשׂ שְׁנֵי עֲגָלֵי זָהָב וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם רַב לְכֶם מַעֲלוֹת יְרוּשָׁלַם הִנֵּה אֶלְהֵיךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הָעֵלֶכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם. וַיִּשֶׂם אֶת הָאֶחָד בְּבֵית א-ל וְאֶת הָאֶחָד נָתַן בְּדָן. וַיְהִי הַדָּבָר הַזֶּה לְחֻטָּאת וַיִּלְכוּ הָעָם לְפָנֵי הָאֶחָד עַד דָּן. וַיַּעַשׂ אֶת בֵּית בְּמֹת וַיַּעַשׂ כֶּהֱנִים מְקֻצֹּת הָעָם אֲשֶׁר לֹא הָיוּ מְבָנֵי לְיוֹ. וַיַּעַשׂ יְרֻבְעֵם חָג בְּחֹדֶשׁ הַשְּׁמִינִי בְּחַמְשָׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ כַּחַג אֲשֶׁר בִּיהוּדָה וַיַּעַל עַל הַמִּזְבֵּחַ כֹּן עֹשֶׂה בְּבֵית א-ל לַזֹּבֵחַ לְעֲגָלִים אֲשֶׁר עָשָׂה וְהַעֲמִיד בְּבֵית א-ל אֶת כֶּהֱנֵי הַבְּמֹת אֲשֶׁר עָשָׂה. וַיַּעַל עַל הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר עָשָׂה בְּבֵית א-ל בְּחַמְשָׁה עָשָׂר יוֹם בְּחֹדֶשׁ הַשְּׁמִינִי בְּחֹדֶשׁ אֲשֶׁר בָּדַא מְלָבו וַיַּעַשׂ חָג לְבָנָיו יִשְׂרָאֵל וַיַּעַל עַל הַמִּזְבֵּחַ לְהִקְטִיר".

עולה מהפסוקים, כי ירבעם פילג את עבודת הא-להים של ממלכת ישראל מזו של ממלכת יהודה בשלושה תחומים.

האחד - המקום המרכזי של העבודה. במקום בירושלים - "וַיִּשֶׂם אֶת הָאֶחָד בְּבֵית א-ל וְאֶת הָאֶחָד נָתַן בְּדָן"

השני - שבט הכהונה. "וַיַּעַשׂ כֶּהֱנִים מְקֻצֹּת הָעָם אֲשֶׁר לֹא הָיוּ מְבָנֵי לְיוֹ".

והשלישי - חגים אחרים. "וַיַּעַשׂ יְרֻבְעֵם חָג בְּחֹדֶשׁ הַשְּׁמִינִי בְּחַמְשָׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ כַּחַג אֲשֶׁר בִּיהוּדָה".

אמנם המילים "כַּחַג אֲשֶׁר בִּיהוּדָה", משמע שהחגים שנעשה לא היו שונים לגמרי, אלא הוא השתמש בבסיס החגים שהיו ביהודה, ועל פיהם קבע את החגים המחודשים שלו. כלומר, הוא לא המציא 'תורה' חדשה עם חגים חדשים, אלא השתמש בתורה שלנו,

1 יש לציין, כי נראה שירבעם עשה את העגל לשם ה', ועבר על "לא תעשה לך פסל וְכָל תְּמוּנָה" - אפילו לשם שמים, וכפי שמבאר הכוזרי (צא, בנוגע לחטא העגל שעשו ישראל במדבר. זאת בניגוד לאחאב, שעבד עבודת אלילים ממש - את הבעל והאשרה.

2 "מִן הַלֵּוִיִם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶת-עַמִּי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם לֹא-בְחַרְתִּי בְעֵינִי מִכֵּלִי שְׂבָטִי יִשְׂרָאֵל לְבִנְתּוֹ בֵּית לְהִיֹּת שְׂמִי שֵׁם וְאֶבְחַר בְּדָוִד לְהִיֹּת עַל-עַמִּי יִשְׂרָאֵל" (מלכים א טו). פתח בעירי וסיים - זאבחר בדוד.

וכן עולה מההלכה האמורה בברכת המזון - "כל שלא אמר מלכות בית דוד בברכת בונה ירושלים, לא יצא ידי חובתו". נקודה למחשבה:

3 בפסוק "בְּחֹדֶשׁ אֲשֶׁר בָּדַא מְלָבו", ישנו קרי וכתוב: הקרי הוא "מְלָבו", אך הכתיב הוא "מלבו". אולי הכתיב רומז, שמלבד חודש אדר, הוא עיבר חודש נוסף.

ונתנה הארץ לבוללה

ספרי הארץ לגאון ולתפארת

לעם עולם את הציווי 'זכור ימות עולם', ומתוך כך לחזק את המשמעות של עם ה". הספר מכסה תקופות היסטוריות רבות, החל מימי התנ"ך ועד לתקופה המודרנית. שפירא מביא תיאורים מפורטים של עזה בתקופת המקרא, כולל סיפורו של שמשון הגיבור, ומתאר את מקומה של העיר בהיסטוריה היהודית הקדומה. הוא ממשיך בסקירה מעמיקה של התקופות ההלניסטית, הרומית והביזנטית, תוך שימת דגש על הממצאים הארכיאולוגיים המרתקים שנתגלו באזור.

פרק נרחב בספר מוקדש לתקופת ימי הביניים, בה שגשגה קהילה יהודית מפוארת בעזה. שפירא מביא תיאורים מפורטים של חיי היהודים בעיר תחת השלטון הערבי והממלוכי, תוך שימוש במקורות היסטוריים מגוונים ובעדויות מכתבי נוסעים יהודים שביקרו במקום.

תשומת לב מיוחדת ניתנת לדמותו של המקובל רבי ישראל נג'ארה, מגדולי המשוררים והמקובלים, אשר כיהן כרבה של עזה במאה ה-16. שפירא מגיש בפנינו מידע מקיף אודות חייו ויצירתו של רבי ישראל, ואף חושף מחקר חדש בנוגע למיקום קברו.

"זה נושא שריתק אותי במיוחד", אומר שפירא. "ערכתי מחקר מקיף, כולל ראיונות עם צאצאי משפחות יהודיות מעזה, כדי לנסות ולפענח את המסתורין האופף את מקום קבורתו".

הספר אינו מתעלם גם מהתקופות המאוחרות יותר. לדברי שפירא, "עד שנת תרפ"ט הייתה קהילה יהודית גדולה בעזה, עשרות משפחות, היו להן מאפיה, בית מלון, חיו בשקט ושלווה". הקהילה היהודית בעזה באותה תקופה היתה מבוססת על משפחות שהגיעו מחברון אחרי מלחמת העולם הראשונה.

מעוררות בנו רגש כפי שמעוררת עיר האבות חברון או קבר יוסף בשכם. חלל תודעתי זה סייע בידי ממשלת ישראל לבצע בשעתו

מפה הכוללת את עזה

את הפשע טיהור אתני כלפי יהודי גוש קטיף ולנשל אותם מאדמתם. אולם האמת ההיסטורית רחוקה מאותה הנחה מוטעית, וכל המציץ בין דפיו של ספר זה מגלה מיד, כי מורשת עתיקת-יומין הוסתרה מאתנו, מורשת של היסטוריה יהודית מפוארת המתפרסת על-פני דורות רבים.

בספר מיוחד זה, המשתרע על פני למעלה ממאה שישים עמודים עשירים בתוכן ובתמונות צבעוניות, פותח המחבר צוהר אל עולם שלם של מסורת והיסטוריה יהודית, אשר כאמור נשתכחה ברבות השנים. בין דפיו ניתן למצוא תיאורים מפורטים של בתי כנסת מפוארים, סיפורי חייהם של רבנים וגדולי תורה ופרקים מרתקים בתולדות עם ישראל. הרב הראשי לישראל לשעבר, הגאון רבי דוד לאו, אשר עיין בספר, הביע את התפעלותו ממנו וכתב: "צר לי

שעזה הפכה להיות מרכז טרור, בבחינת 'עזה כמוות', ובמעשי מנהיגיה השכיחו את עברה המפואר והפכה לסמל לרוע". הרב לאו הוסיף: "אני עוקב אחר דברייך ורואה את אור האמת שאתה מגלה לרבים בתחום ההיסטוריה של עם ישראל וחכמיו, וזו הזדמנות להודות לך על פעלך להזכיר

הספר "עזה מאז ולתמיד" מאת ההיסטוריון והסופר ישראל שפירא, מגולל את סיפורה המרתק של הנוכחות היהודית בעזה מימי קדם ועד ימינו אנו.

בימים אלו, כאשר עיני העולם נשואות לגורלה של רצועת עזה, ואחר שהצעת פינוי הרצועה מתושביה הערבים עלתה על סדר היום העולמי, והמקום מצפה כבר לבניו היהודים שישבו אליו במהרה, ישנו משנה ענין לתור אחר קורות העיר מקדמת דנא. בדיוק בעת זו, מוציא לאור ההיסטוריון והעיתונאי ישראל שפירא ספר מחקר מקיף ומעמיק בשם "עזה מאז ולתמיד", המאיר באור חדש את תולדות העיר, ומגלה כי למעשה מדבור בעיר בעלת עבר יהודי מפואר - אשר בעזר ה' ובכח בטחוננו בו יתחבר לעתיד המפואר לא פחות הצפון לעיר החוף הדרומית.

שפירא, אשר שמו הולך לפניו זה מכבר כחוקר הבקי בנבכי הפרטים של ההיסטוריה והמורשת, מגולל בפנינו מחקר מקיף ומעמיק על אודות הקהילות היהודיות, בתי הכנסת העתיקים והאישים הדגולים אשר פעלו ברצועת עזה לאורך הדורות. על עריכתו של הספר הופקד חוקר ארץ-ישראל הנודע זאב ארליך הי"ד, אשר נהרג בלבנון לפני חודשים ספורים בגיל 71.

רבים סבורים, כי בעוד שביהודה ושומרון קיימת היסטוריה יהודית רוויה וענפה, עזה היא מקום של שממון יהודי מבחינה היסטורית. מדובר בטעות נפוצה, אשר שלמנו עליה מחיר יקר. הלך הנפש בקרב רובו המוחלט של הציבור הישראלי, ולבושתנו גם של הציבור החרדי, היה ש'אין לנו מה לחפש בעזה, ושם מוטות ג'באליה אינן

שפירא מתאר בפרוטרוט את חיי היהודים בעזה בתקופה העות'מאנית, תחת המנדט הבריטי, ואף בתקופת השלטון המצרי. פרק מיוחד מוקדש לתקופת ההתישבות היהודית בגוש קטיף, תוך הבאת עדויות אישיות מרגשות של מתישבים.

מעבר לערך ההיסטורי העצום, הספר מספק גם תובנות חשובות להבנת המציאות העכשווית. שפירא טווה בכישרון רב את הקשר בין העבר להווה, ומראה כיצד ההיסטוריה של האזור משפיעה על המציאות המורכבת של ימינו.

'עזה מאז ולתמיד' אינו רק ספר מחקר יבש. הוא משלב בתוכו גם אוסף מרשים של תמונות, מפות ומסמכים

היסטוריים, ההופכים אותו לאלבום מרהיב, המעורר את ההיסטוריה לחיים. הספר כולל גם נספחים מקיפים, ביניהם רשימה של כל הרבנים שכינה בעזה, טבלאות כרונולוגיות, וביבליוגרפיה מקיפה.

שתי המהדורות הראשונות של הספר זכו להצלחה רבה ואזלו במהירות מן המדפים. כעת, עם צאתה לאור של המהדורה השלישית המורחבת והמעודכנת על ידי הוצאת הספרים פלדהיים, ניתנת ההזדמנות לציבור הרחב להתוודע לפרק חשוב זה בתולדות עם ישראל.

אנו מבקשים מישראל שפירא להסב עמנו על-מנת לשמוע מפיו תובנות היסטוריות חשובות, המאירות באור חדש את המציאות העכשווית. תוך כך, הוא חושף סיפור מרתק על אירוע שהתרחש במלחמת העצמאות בעת כיבוש באר שבע, וחזר על עצמו גם בשמיני עצרת תשפ"ד בנתיבות:

"בעת כיבוש באר שבע", מספר שפירא, "היו חיילים מצריים שדיווחו כי ראו שלוש דמויות זקנים מרחפות בשמיים. הם האמינו שאלו היו האבות - אברהם, יצחק ויעקב - שבאו להגן על צאצאיהם. סיפור זה, שהועבר מפה לאוזן, השפיע עמוקות על המורל של הכוחות המצריים.

הפלא הגדול הוא, שסיפור זה חזר על עצמו בעת הצלת העיר נתיבות מטבח שבעה באוקטובר, כשעדויות רבות טוענות שמחבלי הנוח'בה לא נכנסו לעיר, כיון שריחפו מעל שערי העיר דמויות שנראו להם כשייחים קדושים, שהזהירו אותם לבל יכנסו".

אנקדוטה נוספת מתייחסת לתקופה מוקדמת יותר: בספר מובא תיאור מרתק

של ביקורו של רבי משולם מוולטרה בעזה בשנת הרמ"א (1481 למנינם). הוא מספר על יין כשר שיוצר בעיר ועל קהילה יהודית משגשגת של כשבעים משפחות. זוהי עדות נדירה לחיים היהודיים בעזה בימי הביניים.

אנו מבקשים מישראל שפירא לספר על שנים מדמויות הודו שפארו את הקהילה היהודית בעזה במשך הדורות. תשובתו מפתיעה למדי - הוא בוחר לספר לנו על הפייטן הנודע רבי ישראל נג'ארה ועל דמות מתקופה יותר קדומה - שמשון הגיבור... רבי ישראל נג'ארה, המוכר לכולנו כמחבר הפיוט "י-ה ריבון", התגורר ונטמן בעזה. "רוב המקורות מראים שהוא

נקבר בעזה, במשך דורות רבים הגיעו יהודים לקברו. אחרי מלחמת ששת הימים, הגיע לשם האדמו"ר מויז'ניץ זצ"ל. הקבר נמצא, על-פי המחקר, בחצר של הכנסיה הקתולית בצמוד לשכונת היהודים. תוך כך אנו למדים, כי הכנסיה בנויה על בסיס בית כנסת יהודי, ולפי כל המידע הנמצא ברשותנו, הקבר ממוקם שם בחצר.

המידע יתברר כאשר יחשפו את היומנים של הקהילה היהודית בעזה של החברה קדישא. מספר ישראל שפירא - "אחרי ששת הימים, הם נלקחו ומוחזקים כסוד מדינה בכספת של אחד הבנקים. ממשלת ישראל רואה בזה סוד לאומי. המדינה לא מוכנה לשחרר ולפרסם מה כתוב שם".

שמשון הגיבור, כידוע, פעל אף הוא בעזה, והוא אף עקר את דלתות שער העיר והעלה אותם אל ראש ההר שעל-פני חברון (שופטים טז). אך יותר מכל ידוע כיצד סיים שם את חייו כאשר הפיל את בית האליל דגון על הפלשתים הערלים ונקם בהם את נקמתו באותה הזדמנות

חרט על לוח לבנו את הפסוק המוכר לכולם - "זכרני נא וחזקני נא הא-להים אך הפעם הזה. ואנקמה נקם אחת משתי עיני מפלשתים" (שם יח). מלים אלו, אשר זכו ללחן מרגש ומשובב לב ונפש, מקבלות משנה משמעות בימינו אנו, כאשר כל לב יהודי שפועם ומרגיש את צער עמו משתוקק

ומתאוה ללכת בדרכו של שמשון, ולנקום ביורשי הפלשתים, ה'פלשתנים' של ימינו. ואכן, כולנו מצפים ומייחלים ליום בו, ננקום את נקמת עינו השניה של שמשון.

את אותו פסוק המוכר אמר שמשון הגיבור ברצועת עזה במקום בו מצויים כיום הריסות מסגד. אל"ם דוד חכם, מושל העיר עזה לשעבר, סיפר לישראל שפירא, שבידי המוסלמים נשתמרה מסורת היכן שכן אותו ארמון שהפיל שמשון על אותם פלשתים 'בלתי מעורבים' שבאו לחגוג את נצחונם ומצאו שם את מותם. לדבריו, המוסלמים מאמינים שבפאתי המסגד הגדול קבור שמשון הגיבור. כיום המקום שבור ורוצץ. הוא מספר על העתיקות במסגד: "יש עמוד עם מנורה יהודית בת שבעה קנים, אולי יום אחד כשיפנו את ההריסות ימצאו את העמוד". מהמידע שבידי שפירא עולה, כי כוחות צה"ל פעלו באזור במהלך המלחמה.

לפני סיום השיחה, מעלה ישראל שפירא בעצב ובגעגועים את דמותו של מי שסייע לו בעריכת הספר, הלא הוא חברו זאב ארליך הי"ד: "זאבו ערך איתי את הספר. הקשר שלי אתו התחיל לפני שבע שנים. הרמתי אליו טלפון, תמיד היה לו זמן לענות למי ששאל שאלות. הוא ראה לעצמו מטרה לפתח את ידיעת הארץ לכל דורש ולבסס אותה על הממצאים בשטח". טביעות אצבעותיו של החוקר הנודע ניכרות היטב בין שורות הספר.

בימים טרופים אלו, כאשר עזה שבה ותופסת מקום מרכזי בשיח הציבורי, מספק הספר "עזה מאז ולתמיד" פרספקטיבה היסטורית חיונית להבנת המציאות המרתקת בעיר. זהו ספר, שכל בית יהודי ראוי לו שימצא על מדפיו, ומתנה מושלמת לכל שוחר דעת ואוהב היסטוריה.

אולם "עזה מאז ולתמיד" אינו רק ספר היסטוריה - מדובר במסע מרתק בזמן, המאיר פרק חשוב ולא מוכר בתולדות עם ישראל.

"עזה מאז ולתמיד" הוא ספר חובה לכל מי שחפץ להעמיק את ידיעותיו בתולדות עם

ישראל ובהיסטוריה של ארץ ישראל. זהו אוצר בלום של ידע, המוגש בצורה מרתקת ומאירת עיניים. ניתן להשיג את הספר "עזה מאז ולתמיד" ללא דמי משלוח ברשת חנויות פלדהיים, ובבית המחבר בתיאום מראש במודיעין עילית במספר טלפון 052711503.

המרצה הרב ישראל שפירא מגיע להרצאות בכל חלקי הארץ, כולל מצגת מרתקת עם מקורות ידועים ומעמיקים על העיר עזה. אם אתם מעוניינים בהזמנת הרצאה מרתקת אצלכם בבית הכנסת או בכל מקום אחר, אל התססו ליצור קשר: 052-7115039

סיקור פעילות חורף באגודה

כינוס חנוכה תשפ"ה

בכינוס המרומם שנערך בבית מדרשו של אדמו"ר ממאנסטריטש שליט"א ובראשותו שמחנו ונתנו הודאה להשי"ת בחבורה, ובתכנית נשאו דברים: יו"ר 'קדושת ציון' הרב יהודה אפשטיין על ימי החנוכה בזמנינו, הרב אורי אנגלרד שליט"א בענין האפשרות המעשית להקרב קרבן פסח בימינו [ראה הרחבה בגליון זה עמוד 22], הרב אפרים הרשקוביץ שליט"א פרס בפני הנוכחים את התקדמות ההתיישבות החרדית על טהרת הקודש בחבל בנימין הנבנה ומכונן בימינו. ואחרון חביב הרב בנימין שוורץ שליט"א, בנו חביבו של מורנו הרב יואל שוורץ זצ"ל, הציג מצגת מאלפת אודות תרבות יון המושרשת בהנהגת הצבא כיום, ועל הנדרש כדי לכונן חיל ה' קדוש על פי תורתנו הקדושה ברוח ובגשם.

הילולת אם הבנים שמחה תשפ"ה

באירוע שנערך באולמי ישיבת 'חפץ חיים' בירושלים השתתפו קהל רב של זקנים עם נערים מכלל חלקי ציבור יראי ה'.

מצגת מרתקת עם המרצה הנודע הרב יהודה טאוב, 'קדושת ציון' בדרכו של האם הבנים

הרב יהודה אפשטיין בנאום על תשובת האומה מדורי דורות - מימות הנביאים ובכל עת צרה ופקידה בעמנו

הרב אלעד צדיקוב בסקירה מקיפה על גלי התשובה השוטפים ובאים את העם היושב בציון

הרב משה מלוביצקי בנאום על חכמתו של בעל ההילולא שראה את הנולד למרחוק וזכה את המתרחש בתקופתנו, עם עליית גלי התשובה של המוני בית ישראל

אדמו"ר מביאלה-פשיסחא שליט"א בדברי ברכה וחיזוק למשתתפים

סקירה בגליון זה עמוד 26

שבת בחברון

פעילות קיץ תשפ"ה

שער המלך

בפורים ובפסח באים לשמוח לפני ה' בשער המלך, ולהתחנן על עמנו.

ברוך ה' המנין בשער הכותנה הולך וגדל! תפילה כותיקין בימי שישי, בראשי חדשים, ובחול המועד. וכעת גם בשבת קודש, עם קידושא רבה לאחר התפילה.

עדכונים על זמני התפילות ניתן לשמוע בקו השערים 079-6077476

מנין 'שער המלך' זקוק לסידורים קבועים ולמחזורים לחג המצות! העלות היא: 50 סידורים ב - 1000 ש"ח והדפסת 450 מחזורים ב - 1500 ש"ח כולל הנצחת שם.

המעוניין לקחת חלק ולזכות ליד ושם בחומות ה', נא ליצור קשר עם הרב יהודה בטל: 0556725758 או בדוא"ל leavdils@gmail.com

[המעוניין בסעיף 46 מ'קדושת ציון' יוכל לתרום דרך מערכת נדרים-פלוס בחיפוש 'אגודת קדושת ציון'. נא לציין בעת התרומה - עבור הסידורים].

במהלך ימי חול המועד, יתכן ויתקיימו בעז"ה מנינים גם למנחה וערבית בשער הכותנה בשעות הסמוכות לשקיעה

כינוס לצדיקים

הכנס השנתי בסוף בין הזמנים ניסן לרגל יום השנה של רבותינו בעלי החזון והמעש, בעל ה'פרי הארץ' רבי מנחם מנדל מויטבסק זצוק"ל וה'לב העברי' רבי עקיבה יוסף שלזינגר זצוק"ל

סיבוב שערים

בכל יום שישי אחרי מנין הנץ הקבוע בשער הכותנה, וכן בימי חול המועד.

לקבוצות המעונינות

ישנה אפשרות לסיבוב שערים עם מדריך בזמנים נוספים 052-7600819 נא ונא להשאיר הודעה!

טיול ניסן תשפ"ה

עם המדריך הנודע הרב מאיר גולדמינץ השנה יתכן שיתקיים לפני חג הפסח עדכון בקו האגודה 079-607-3701

היו נכונים: לוועידה הגדולה

הכנס הענק של 'קדושת ציון' להודאת ימי הפלאות בקהל ועדה

יום ה' ב' סיון

יום המיוחס, לתוך ימי ההגבלה, ואתם תהיו לי ממלכת כהנים שמרו את התאריך, ועקבו אחרי העדכונים, בגליון אייר, בקו האגודה ובדוא"ל.

שמע ישראל - עם ה(ש)קפה של הבוקר

מאמר אקטואלי יומי מאת יו"ר האגודה הרב יהודה אפשטיין

ניתן להצטרף לרשימת התפוצה בדוא"ל: 1@קריאתשמע.ישראל או 1@SHEMA-YISRAEL.ORG

לא רוצים לפספס?

עדכון שוטף על פעילות האגודה בדוא"ל ובטלפון

בדוא"ל: בשליחת בקשה ל- OFFICE@KEDUSHASTZION.ORG בטלפון: 079-607-3701

התחדשות בגליון

ספרי הארץ לגאון ולתפארת

מדור חדש על ספרים העוסקים בארץ ישראל - עיניה, מצוותיה, אתריה ודברי ימיה. בגליון זה מסוקר ספר על ההיסטוריה היהודית של עזה, בעמוד 30.

עין בעין יראו

נֶאֱמַן אֶתָּה הוּא ה' אֱ-לֹהֵינוּ וְנֶאֱמַנִים דְּבָרֶיךָ, וְדָבַר אֶחָד מִדְּבָרֶיךָ אַחֲזֵר לֹא יִשׁוּב רִיקָם, פִּי אֶ-ל מִלֶּךָ נֶאֱמַן וְרַחֲמֵן אֶתָּה בעז"ה החל מהגליון הבא יופיעו פרקים מהסדרה החדשה 'עין בעין' על נפלאות הנבואות המתקיימות מול עינינו קול צפיק נשא קול יחיד ויגנו פי עין בעין ויראו בשוב ה' ציון

עדכונים על פעילויות הקיץ ועוד, בקו האגודה: 079-607-3701

לתרומה/ למנוי: נדרים פלוס: 'אגודת קדושת ציון' | לתרומה בלבד: בנק מזרחי (20) סניף 459 מס' חשבון 109491 - 'קדושת ציון'